Gemeente
Geertruidenberg

Begroting 2025-2028

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave **3**

Inleiding **7**

Voorwoord 7

In één oogopslag **12**

BIO (Begroting in een oogopslag) 12

Programma 1 Opgave Leefbaarheid **13**

1.1 Wat willen we bereiken? 13

1.1.1 Verbeteren sociale cohesie 13

1.1.2 Verhogen participatie en eigenaarschap 14

1.1.3 Verbeteren (fysieke aspecten) openbare ruimte 15

1.1.4 Verhogen van veilige woon- en werkomgeving 16

1.1.5 Verbeteren bereikbaarheid 16

1.1.6 Stimuleren vergroening 17

1.2 Wat gaan we daar voor doen? 17

1.2.1 Integraal wijkgericht werken 17

1.2.2 Samen sterk in uw buurt 18

1.2.3 Meerjarig duurzame inrichting van de openbare ruimte 18

1.2.4 Duurzame koppelkansen bij projecten in 2024 en 2025 19

1.2.5 Veiligheid in de openbare ruimte 19

1.2.6 Datagedreven werken 19

1.3 Wat mag het kosten 20

Programma 2 Opgave Duurzaamheid **22**

2.1 Wat willen we bereiken? 22

2.1.1 Een energieneutraal en fossielvrij Geertruidenberg in 2050 of eerder 22

2.1.2 Alle verplaatsingen in Geertruidenberg zijn in 2050 duurzaam 23

2.1.3 Een circulair Geertruidenberg in 2050 24

2.1.4 Een klimaatbestendig Geertruidenberg in 2050 of eerder 24

2.2 Wat gaan we daar voor doen? 25

2.2.1 Energietransitie 25

2.2.2 Duurzame mobiliteit 26

2.2.3 Circulaire economie 26

2.2.4 Klimaatbestendigheid 26

2.3 Wat mag het kosten? 27

Programma 3 Opgave Mens en Zorg **29**

3.1 Wat willen we bereiken? 29

3.1.1 Inwoners zijn en blijven vitaal 29
3.1.2 Inwoners zijn (financieel) redzamer 30
3.1.3 Meer sociale cohesie in de lokale samenleving 31
3.1.4 Eerder erbij en een gezamenlijke en integrale aanpak 31
3.1.5 Houdbare basisondersteuning 32
3.2 Wat gaan we daar voor doen? 33
3.2.1 Bewust (samen)leven 33
3.2.2 Werken met talent 33
3.2.3 Gelukkig opgroeien 33
3.2.4 Financieel zelfredzaam 34
3.2.5 Vrije inloop 34
3.2.6 Transformatie sociaal domein 35
3.3 Wat mag het kosten? 35

Programma 4 Opgave Wonen 39

4.1 Wat willen we bereiken? 39
4.1.1 Creëren woonruimte naar behoefte 39
4.1.2 Verbeteren, bewaken en behouden van balans 40
4.1.3 Regie pakken op woningmarkt 41
4.1.4 Ontwikkelingen vinden plaats in samenspraak met inwoners en stakeholders 42
4.2 Wat gaan we daar voor doen? 42
4.2.1 Woonruimte naar behoefte 42
4.2.2 Verbeteren, bewaken en behouden balans 43
4.2.3 Regie op de woningmarkt 43
4.2.4 Ontwikkelingen in samenspraak met inwoners en stakeholders 43
4.3 Wat mag het kosten? 44

Programma 5 Opgave Economie en Toerisme 45

5.1 Wat willen we bereiken? 45
5.1.1 Het vestigingsklimaat voor ondernemers verbeteren 45
5.1.2 Een circulaire, duurzame en innovatieve economie in 2050 of eerder 46
5.1.3 De gemeente is gastvrij naar bewoners en bezoekers 46
5.2 Wat gaan we daar voor doen? 47
5.2.1 Verbeteren vestigingsklimaat 47
5.2.2 Circulaire, duurzame & innovatieve economie 47
5.2.3 Gastvrij naar bezoekers 47
5.3 Wat mag het kosten? 48

Programma 6 Opgave Bestuur en Dienstverlening 50

6.1 Wat willen we bereiken? 50

6.1.1 We hebben inzicht in de toekomstscenario's van de gemeente op zowel de korte als de lange termijn 51
6.1.2 Wij zijn als college en gemeenteraad samen één overheid 51
6.1.3 Wij zijn betrouwbaar, toegankelijk en werken continu aan inclusiviteit 52
6.1.4 Verbeteren van de kwaliteit, professionaliteit en continuïteit van de dienstverlening 52
6.1.5 Wij zijn dichtbij en weten nog beter wat er speelt in de gemeente 52
6.1.6 We betrekken onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners meer dan voorheen bij zaken die hen raken 53
6.2 Wat gaan we daar voor doen? 53
6.2.1 Klaar voor de toekomst 53
6.2.2 Betrouwbaar, toegankelijk en inclusief 54
6.2.3 Kwaliteit, professionaliteit en continuïteit van onze dienstverlening 54
6.2.4 Klantgerichtheid, we zijn dichtbij en weten wat er speelt 55
6.2.5 Betrekken inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners bij zaken, we doen het samen 55
6.3 Wat mag het kosten? 56

Programma 7 Opgave Financiën en Organisatie 57

7.1 Wat willen we bereiken? 57
7.1.1 We zorgen voor een sluitende begroting met ruimte voor tegenslagen 57
7.1.2 We hanteren vastgestelde, waaronder ook wettelijke, objectieve en meetbare criteria en ratio's 58
7.1.3 We ontsluiten de P&C-producten voor iedereen en op een eenvoudige manier 58
7.1.4 We streven meer inzicht in de (financiële) voortgang van alle opgaven na 59
7.1.5 We zorgen ervoor dat de bestedingen rechtmatig worden gedaan 59
7.2 Wat gaan we daar voor doen? 59
7.2.1 Lastendruk is in balans met de ambities die vanuit alle opgave zijn geformuleerd 59
7.2.2 Inwoners en partners hebben inzicht in de wijze waarop wij conform wet en regelgeving onze middelen besteden en de mate waarin we de doelen realiseren 60
7.3 Wat mag het kosten? 60

Paragrafen 62

Paragraaf A - Lokale heffingen 62
Paragraaf B - Weerstandsvermogen en risicobeheersing 71
Paragraaf C - Onderhoud kapitaalgoederen 80
Paragraaf D - Financiering 85
Paragraaf E - Bedrijfsvoering 88
Paragraaf F - Verbonden partijen 91
Paragraaf G - Grondbeleid 94
Paragraaf H - Wet open overheid (Woo) 95
Paragraaf I - Donge oevers 96

Financiële bijlagen 98
Overzicht Programma, taakvelden-meerjarig 98
Overzicht Taakvelden 101
EMU-saldo 103
Investeringsplan 2025-2028 104
Overzicht Reserves en voorzieningen 110
Incidentele baten en lasten 116
Structurele mutaties in reserves 118
Balans 119

Inleiding

Voorwoord

Voor u ligt de begroting 2025 inclusief de Meerjarenramingen over 2026 tot en met 2028 van de gemeente Geertruidenberg. Met de nodige maatregelen is het gelukt om voor 2025 een structureel en reëel sluitende begroting 2025 aan te bieden. We nemen u in deze begroting mee in de kansen die we pakken, de ambities die we realiseren en de maatregelen die hiervoor nodig zijn. Hoewel het een uitdaging blijft om de begrotingen voor de jaren na 2025 sluitend te krijgen, blijven we onze ambities zoveel mogelijk nastreven.

Onzekerheid blijft
De financiële onzekerheid blijft. De ravijnjaren staan voor de deur. Het is nog onzeker of het Rijk hier stappen in gaat zetten. We hebben onze eigen lokale uitdagingen. Denk aan de oplopende kosten in het sociaal domein en de ambitie tot vergroenen en verduurzamen in tijden van financiële krapte. De internationale dynamiek en conflicten raken ons – soms ook direct. Ze zorgen er ook voor dat er nieuwe opdrachten en uitdagingen bij gemeenten worden neergelegd. Deze worden ten dele financieel gecompenseerd. Alle gemeenten hebben hier mee te maken. Dat we hier niet alleen in staan, geeft steun. We lossen er de financiële problemen van Geertruidenberg voorlopig niet mee op.

In deze begroting volgen we het begrotingsadvies van de VNG. De VNG roept op om:
- de begroting 2025 reëel en structureel sluitend te maken;
- om de benodigde bezuinigingen in het sociaal domein door te voeren; en
- om mogelijkheden voor bezuinigingen in andere domeinen in beeld te brengen maar nog niet in te rekenen.

Moeilijke keuzes
We sluiten ook aan bij de boodschap van de kadernota. We richten ons op kostenbeheersing in het sociaal domein met de intentie om de jaarlijkse groei af te vlakken. Toch waren er ook op de andere opgaven keuzes nodig om een reëel en structureel sluitende begroting 2025 aan te kunnen bieden. Dit was een intensief proces dat voor de volgende boekjaren een vervolg krijgt. Onze keuzes laten zich vangen in drie grote brokken: de sociale omgeving, de fysieke omgeving en organisatie en dienstverlening.

Sociale omgeving
De kostenontwikkeling in het sociaal domein gaat hard. Dit heeft vooral te maken met de loon- en prijsstijgingen waar we mee geconfronteerd worden. De sterk oplopende kosten worden onvoldoende gecompenseerd door de landelijke overheid. De krappe arbeidsmarkt en de vergrijzing maken het moeilijk om iedereen die er behoefte aan heeft de juiste zorg, hulpmiddelen en ondersteuning te bieden. In de kadernota committeerden we ons aan de opgave om de trendmatige groei van zo'n 10% per jaar af te vlakken naar 4%. Dit zou in 2025 tot een resultaat van € 500.000 moeten leiden, oplopend tot € 3,7 miljoen in 2028. De afgelopen maanden hebben we deze opgave geconcretiseerd. We verwachten in 2025 en 2026 een versnelling aan te kunnen brengen die ons in 2025 ongeveer € 800.000 oplevert.

We zetten meer in op preventie. We doen dit samen met onze samenwerkingspartners dichtbij in de wijk en vanuit de eigen kracht van onze inwoners. We denken niet vanuit middelen. We zetten in op meedoen én bijdragen naar vermogen. Zo willen we hulp haalbaar en betaalbaar houden voor wie dat echt nodig heeft. Op de langere termijn kunnen we nog niet goed inschatten wat de

rendementen van bepaalde maatregelen zijn. Wel weten we dat we hier te maken hebben met ingroei-effecten. Dat maakt dat we wel verwachten dat we in 2028 het voorgenomen rendement van € 3,7 miljoen kunnen realiseren. We verwerken wat we nu in concrete maatregelen kunnen vertalen. Voor 2027 en 2028 nemen we deels een taakstelling op in het sociaal domein. Om dit resultaat te bereiken, zijn enkele impulsen nodig. Zo starten we in 2025 met de pilot reablement (inzet van ergotherapeuten) en maken we afspraken met huisartsen om onze samenwerking te versterken.

Veiligheid is een belangrijk thema in onze gemeente. We richten ons hierbij op het aanpakken van overlast, cybercrime en internetfraude. Ook versterken we de handhaving door de inzet van onze BOA's. Ons Integraal Veiligheidsbeleid 2023-2026 vormt hierbij de basis. Daarnaast werken we samen met onze partners om woonoverlast, radicalisering en verwarde personen aan te pakken.

Fysieke omgeving
Bij de projecten in de buitenruimte hebben we een keuze moeten maken hoe om te gaan met de ambitie tot verduurzamen en vergroenen. In het eerste kwartaal van 2025 wordt het DIOR aan uw raad aangeboden. Hierin presenteren we het plan voor duurzaam beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Dit is een stap naar de 'straat van de toekomst'. We streven in projecten naar plekken met voldoende groen en voldoende schaduw en koelte waar overtollig regenwater wordt opgevangen. Kwaliteit staat daarbij voorop. Wat we doen, doen we goed. We nemen de tijd die nodig is om ervoor te zorgen dat elk project aan onze eisen voldoet. Dit vraagt soms geduld, maar we gaan voor mooie en duurzame resultaten. We stellen een aantal projecten uit of passen ze aan. Het DIOR plan is nog niet vertaald in deze begroting. De financiële consequenties ervan zijn namelijk afhankelijk van de scenariokeuze die u nog moet maken. Deze zullen een kostenverhogend effect hebben.

De fysieke omgeving is meer dan de buitenruimte. Onze ambitie voor voldoende en passende woonruimte blijft onverminderd hoog. We zetten ambtelijke capaciteit efficiënt in en vragen een realistische bijdrage van ontwikkelaars. We betrekken onze inwoners bij woningbouwprojecten. We werken 2025 door aan de lopende ontwikkelingen en de visie voor Raamsdonk. We doen onderzoek naar de kansen en mogelijkheden bij het brugklasgebouw van het Dongemond college.

Samen met andere gemeenten willen we de regio aantrekkelijker maken en zorgen dat ondernemers nog meer samenwerken. Zo wordt ons toeristisch informatiepunt in 2025 ondergebracht bij het Regionaal Bureau voor Toerisme De Langstraat. We gaan aan de slag om bedrijventerrein Dombosch klaar te maken voor de toekomst. We blijven bedrijven ondersteunen om circulair te werken. Als onderdeel van ons duurzaamheidsprogramma helpen we bedrijventerreinen energieneutraal te worden.

Organisatie en dienstverlening
We blijven werken aan het verder verbeteren van onze dienstverlening. We stellen duidelijke servicenormen op om de kwaliteit te verhogen en beter aan te sluiten op de wensen van onze inwoners en ondernemers. In 2025 doen we onderzoek naar de benodigde digitale infrastructuur. Goede communicatie, zodat inwoners en ondernemers meer inzicht krijgen in onze plannen en beslissingen, vinden we belangrijk.

Om te kunnen blijven investeren in onze drie kernen wordt de OZB-opbrengst verhoogd met 6,5%. Dit is 3,5% inflatie, 1% voor het ingroeien in het IHP en daar bovenop 2% extra vanwege het feit dat voor 2024 gerekend is met een te lage prijsinflatiecorrectie. De inflatie in 2024 komt namelijk uit op ruim 5% terwijl in de begroting 2024-2027 rekening is gehouden met 3%. Er wordt scherp gekeken naar kostenbeheersing in de gemeentelijke organisatie. We richten ons op een samenstel van maatregelen die zowel gaan over formatie, bestaande werkwijzen en processen, als de ondersteunende systemen. We laten dit samenlopen met de plannen gericht op de ontwikkeling van

de organisatie. Dit hele maatregelenpakket leidt tot een financieel voordeel van € 400.000,- structureel. We zijn ons ervan bewust dat een dergelijke opgave ingrijpende consequenties kan hebben voor de continuïteit van dienstverlening door onze organisatie.

Verloop Begrotingsaldo 2025 - 2028

De meerjarenbegroting 2025 – 2028 is tegelijkertijd met de Najaarsnota 2024 opgesteld. De najaarsnota 2024 bevat de mutaties van de Tussenrapportage 2024-2 (Turap 2024-2) waaronder de septembercirculaire. De structurele doorwerking van de mutaties in de Turap 2024-2 is opgenomen in de begroting 2025 – 2028.

In de begroting 2025 – 2028 zijn de gebruikelijke ontwikkelingen op het terrein van personeel, ontwikkeling kapitaallasten, mutaties in gemeentelijke belastingen en heffingen, autonome ontwikkelingen in het sociaal domein en overige administratieve en autonome mutaties opgenomen. Al deze financiële mutaties worden gerekend tot bestaand beleid (autonome en/ of wettelijke ontwikkelingen). Tot slot vindt de vertaling van het nieuwe beleid plaats. Dit vindt deels zijn oorsprong in de kadernota. Maar gegeven de inzichten van de afgelopen weken, zijn er ook diverse keuzes opgenomen die niet in de kadernota stonden.

In de onderstaande tabel wordt op hoofdlijnen het financieel perspectief geschetst. Meer gedetailleerde informatie over de mutaties treft u in de programma's of paragrafen aan.

(bedragen x € 1.000)	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Begroting 2024 - 2027 na Turap 2024-1 inclusief tussentijdse raadsbesluiten	225 N	1.394 N	1.768 N	1.711 N
Autonome ontwikkelingen				
Personele ontwikkelingen doorwerking CAO	694 N	814 N	814 N	814 N
Ontwikkelingen kapitaallasten op basis van investeringsplan 2025 - 2028	275 V	185 N	627 N	804 N
Gemeentelijke belastingen en heffingen	345 V	193 V	265 V	238 V
Algemene uitkering op basis van septembercirculaire 2024	208 V	564 V	372 V	123 V
Prognose sociaal domein	2.612 N	3.051 N	2.931 N	2.941 N
Verbonden partijen	634 N	681 N	681 N	681 N
Overige mutaties bestaand beleid	157 N	71 N	78 V	172 V
Totaal autonome ontwikkelingen	**3.269 N**	**4.046 N**	**4.337 N**	**4.706 N**
Keuzes nieuw beleid				
Kostenbeheersing in het sociaal domein	810 V	1.335 V	1.335 V	1.335 V
Impulsen benodigd voor het realiseren van de opgave kostenbeheersing	170 N	100 N	50 N	50 N
Investeringsagenda: aanpassen en uitstellen projecten	-	190 V	322 V	392 V
Onderzoek Halve Zolenpad	40 N	-	-	-
Soortenmanagement Plan Biodiversiteit	150 N	150 N	75 N	35 N
Herijking transitievisie warmte / buurtuitvoeringsplannen	70 N	-	-	-
Netcongestie: midden- en laagspanningsnet Enexis	30 N	30 N	30 N	30 N
Vergroeningsprojecten	220 N	-	-	-
Businesscase uitfaseren vastgoed	75 N	-	-	-
Verlagen uitvoeringsbudget duurzaamheid	50 V	50 V	50 V	50 V
Herontwikkeling locatie brugklasgebouw Dongemond	20 N	-	-	-
Overgang VVV naar regionaal bureau voor toerisme in de Langstraat	43 N	38 N	38 N	38 N
Aanbesteding E-hrem (nieuw systeem salarisadministratie)	335 N	-	-	-
Organisatieontwikkeling	400 V	400 V	400 V	400 V
Overige keuzes nieuw beleid	166 V	273 V	261 V	261 V
OZB 2% extra stijging i.v.m. het feit dat voor 2024 gerekend is met te laag inflatiepercentage (3% in plaats van 5%)	150 V	150 V	150 V	150 V

Storting in de Vrije Algemene Reserve terugdraaien	400 V			
Surplus reserve ontheemden	2.676 V			
Totaal keuzes nieuw beleid	**3.498 V**	**2.080 V**	**2.325 V**	**2.435 V**
Saldo meerjarenbegroting 2025-2028	**- 4 V**	**3.360 N**	**3.780 N**	**3.981 N**

Uit deze tabel kunt u opmaken dat de begroting 2025 positief is en de jaren 2026 tot en met 2028 een aanzienlijk tekort laten zien.
De begroting is reëel en structureel sluitend in 2025.

(bedragen x € 1.000)	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Het saldo van de primitieve begroting is te verdelen in:				
Incidenteel	114 N	15 V	156 V	132 V
Structureel	118 V	3.374 N	3.936 N	4.113 N
Saldo begroting 2025-2028	**- 4 V**	**3.360 N**	**3.780 N**	**3.981 N**

Wij stellen voor om de meerjarenbegroting vast te stellen met een positief saldo voor 2025 van € 4.000 en voor 2026 tot en met 2028 vooralsnog de genoemde tekorten te accepteren.
Zoals we u in de inleiding meldden, kunnen we op de langere termijn nog niet goed inschatten wat de rendementen van bepaalde maatregelen in het sociaal domein zijn. We verwachten wel dat we de genoemde rendementen in 2027 en 2028 kunnen behalen. De concrete maatregelen zijn verwerkt in de begroting 2025 – 2028. Voor 2027 en 2028 nemen we een taakstelling op. In onderstaande tabel ziet u het effect op het begrotingssaldo, als we ook dit deel kunnen vertalen naar concrete maatregelen.

(bedragen x € 1.000)	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Saldo begroting 2025 - 2028	-4 V	3.360 N	3.780 N	3.981 N
Aanvullende taakstelling sociaal domein (nog nader te concretiseren)			- 1.165 V	- 2.365 V
Saldo begroting 2025-2028	**- 4 V**	**3.360 N**	**2.615 N**	**1.616 N**

Indien de gemeenteraad bij de behandeling van deze meerjarenbegroting per amendement besluit om een uitgave te doen die niet in de primitieve begroting is opgenomen dient de gemeenteraad, zoals afgesproken, ook aan te geven hoe in de dekking van die uitgave wordt voorzien.

Tot slot
Het blijft een uitdaging om de begroting voor de jaren na 2025 rond te krijgen. Niettemin blijven we optimistisch en vastberaden. We zijn ervan overtuigd dat we, door samen keuzes te maken en onze krachten te bundelen, door deze barre financiële tijden kunnen komen en een solide basis kunnen leggen voor een toekomstbestendige en veerkrachtige gemeente. Dit vergt een zorgvuldige voorbereiding, die we vertalen naar een plan van aanpak. Dit plan van aanpak ronden we in 2024 nog af en zullen uw raad hierover informeren.

Leeswijzer

In de programmabegroting 2024 - 2027 volgden we de structuur van de programma's. We gaven een uitgebreide toelichting op de opbouw van de programma's zoals we die ook in het collegeprogramma hebben opgenomen. In deze begroting maken we een nieuwe stap. Het adagium is "kort maar krachtig". Elk programma heeft dezelfde opbouw aan de hand van drie vragen:

1. Wat willen we bereiken?: U leest hier de ambitie bij het programma, gevolgd door de strategische doelen, indicatoren en de maatschappelijke effecten.

2. Wat gaan we daar voor doen?: In dit onderdeel presenteren we de resultaten die voor 2025 voornemens zijn te realiseren. Deze resultaten zult u in 2025 ook terugzien in de tussenrapportages.
3. Wat mag het kosten? We maken hier de financiële kant van het programma inzichtelijk. We maken daarbij een onderscheid tussen bestaand beleid en nieuw beleid. Bestaand beleid is in principe de voortzetting van beleid vanuit 2024. Dit bevat het totaal aan autonome ontwikkelingen. Nieuw beleid lichten we toe.

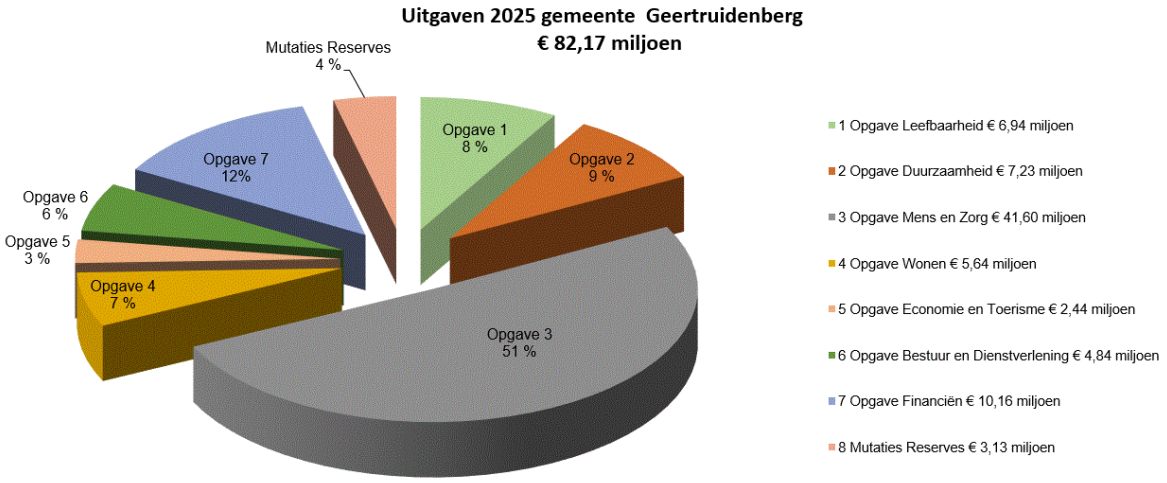
In deze begroting maken we daarnaast ook een stap met de indicatoren. Ten eerste zijn de indicatoren voorzien van streefwaarden voor de komende jaren. Daarmee brengen we de beoogde trend in beeld. In het sociaal domein wordt op dit moment gewerkt aan een monitor. De nulmeting is afgerond. De resultaten laten we in programma 3 "Mens en Zorg" zien. De streefwaarden worden in de komende weken bepaald en zijn daarom nu nog niet opgenomen. Deze zijn wel beschikbaar voordat u in november over de begroting gaat besluiten. Wij zullen zorgen dat deze informatie voor u beschikbaar is, zodat u die bij de besluitvorming kunt betrekken.

Bedragen in de begroting zijn in principe weergegeven in bedragen x € 1.000. Dit zorgt mogelijk voor afrondingsverschillen.

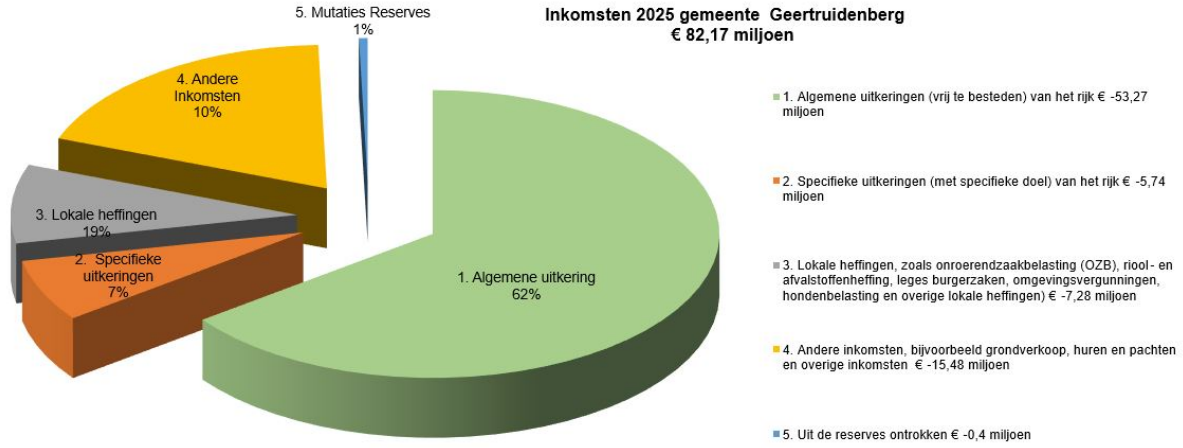
In één oogopslag

BIO (Begroting in een oogopslag)

Uitgaven 2025 gemeente Geertruidenberg € 82,17 miljoen

Inkomsten 2025 gemeente Geertruidenberg € 82,17 miljoen

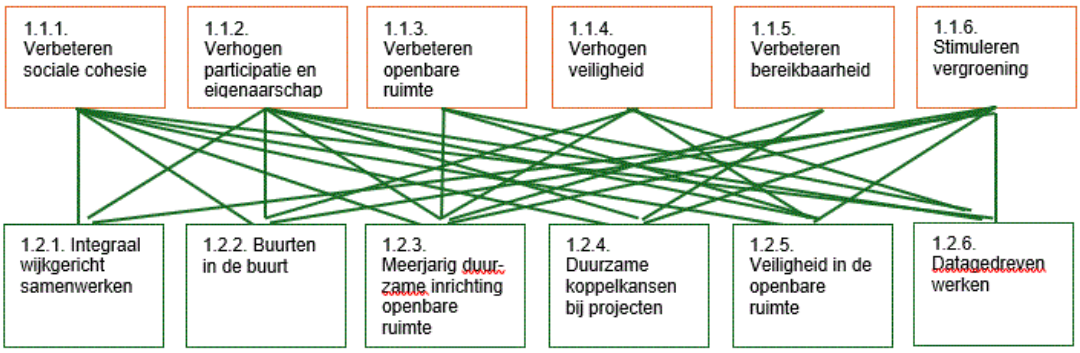

Programma 1 Opgave Leefbaarheid

De leefbaarheid van de gemeente Geertruidenberg is belangrijk voor de inwoners. We focussen daarbij op een goede inrichting van de openbare ruimte en ook op het participeren met de inwoners. Daar geven we op veel manieren invulling aan. Uit de burgerpeiling blijkt over het algemeen dat men het heel prettig wonen vindt in de gemeente, maar op onderdelen wordt extra aandacht gevraagd over de kwaliteit en beleving van de openbare ruimte. Hier zetten we de komende jaren stappen in, waardoor de gemeente Geertruidenberg een steeds prettigere plek wordt om in te verblijven en wonen.

1.1 Wat willen we bereiken?

Inwoners, bedrijven en bezoekers verblijven in een prettige (woon)omgeving die veilig en goed bereikbaar is, met aandacht voor groen in de buurt. Een omgeving waarbij de, duurzame, toekomst centraal staat. Geertruidenberg is een plek waar buurtgenoten elkaar kunnen ontmoeten en fijn met elkaar samenleven en zich inzetten voor de wijk.

1.1.1 Verbeteren sociale cohesie

De sociale cohesie in de wijk wordt verbeterd vanuit de focus op de openbare ruimte. Het wijk- en buurtgericht werken staat daarbij centraal, waarbij we als één gemeente aansluiten op de lokale behoeften van inwoners met oplossingen die daaraan bijdragen.

Beleidsindicator	Waarden			
	Meest recent	2024	2025	2026
% tevredenheid over thuis voelen in de gemeente	79,8%	80%	81%	82%
% tevreden in klaar staan voor elkaar	58,9%	60%	61%	62%
Aantal wijkbudgetten aangevraagd (t.b.v. buurtactiviteiten)	9	15	18	20
Aantal burgerinitiatieven	22	30	33	35
Aantal acties vanuit wijktafels	39	45	48	50
Aantal bewonerscomités	33	35	38	40

a. Het aantal buurtactiviteiten in de openbare ruimte stijgt jaarlijks

Op wekelijkse basis stimuleren we met de wijktafels op wisselende locaties in de gemeente het ontplooien van buurtactiviteiten. De buurtactiviteiten (straatfeest, spellendag, schoonmaakactie, etc) worden door de inwoners gefaciliteerd en daarmee komen de mensen in de buurt met elkaar in contact. Als gemeente leveren we een kleine financiële bijdrage.

b. Het aantal burgerinitiatieven voor de openbare ruimte stijgt jaarlijks

Op wekelijkse basis stimuleren we met de wijktafels op wisselende locaties in de gemeente het ontplooien van burgerinitiatieven. De burgerinitiatieven (vergroenen, speelvoorzieningen, faciliteiten, etc) ontstaan vanuit de behoeftes van de inwoners en de meerwaarde is dan ook altijd evident. Als gemeente leveren we per burgerinitiatief een financiële bijdrage tot een maximaal bedrag.

c. De gemeente is voor de bewoners meer zichtbaar in de wijk

De wijktafels zijn geïntensiveerd naar elke week, waarbij we op meer locaties in de gemeente zichtbaar zijn. Daarnaast is het aantal onderwerpen dat wij als gemeente adresseren verbreed. Naast burgerinitiatieven en buurtactiviteiten komen we ook in contact over afval en wijkonderhoud. Daar komen de komende periode nog meer onderwerpen bij. Naast de wijktafels organiseren we ook themasessies met inwoners.

d. Het aantal deelnemers aan bewonerscomités neemt jaarlijks toe

De initiatieven en contactmomenten die we met inwoners hebben willen we zoveel mogelijk borgen. Goede contacten willen we onderhouden om beter en nauwer met elkaar in contact te staan. Daarvoor hebben we de wijkraden opgeheven en organiseren we dit meer op lokale schaal met bewonerscomités.

Wettelijke beleidsindicatoren

Nr.	Taakveld	Naam indicator	Jaar	Waarde 2023	Begroot 2024	Eenheid	Bron
	1. Veiligheid	Geweldsmisdrijven	2023	4,3	4	per 1.000 inwoners	CBS
	1. Veiligheid	Vernielingen	2023	4 ,5	4	per 1.000 inwoners	CBS
	1. Veiligheid	Diefstallen uit woning	2023	1,4	1	per 1.000 inwoners	CBS
	1. Veiligheid	Winkeldiefstal	2023	1,4	1	per 1.000 inwoners	CBS
	1. Veiligheid	Verwijzingen Halt	2023	12	10	per 1.000 jongeren	CBS

1.1.2 Verhogen participatie en eigenaarschap

Inwoners, partners, organisaties en bedrijven denken mee over de woon- en werkomgeving en pakken zelf de regie om initiatieven op te pakken en te realiseren. Men draagt bij aan structurele oplossingen. De gemeente treedt daarmee meer op de voorgrond en wil inwoners actief betrekken en samenwerken.

Beleidsindicator	Waarden			
	Meest recent	2024	2025	2026
Cijfer betrekken en samenwerken	5,9	6,0	6,1	6,2
Aantal onderhoudsovereenkomsten met inwoners	15	20	23	25
Aantal meldingen ideeën wijk & buurt	12	20	23	25
Aantal participatieve projecten	3	10	13	15

a. Onderhoud door bewoners aan de openbare ruimte stijgt jaarlijks

Met initiatiefnemers van burgerinitiatieven sluiten we waar mogelijk overeenkomsten voor het onderhoud. Zodat zij ook verantwoordelijkheid dragen voor de instandhouding. Daarmee creëren we vertrouwen en gedeeld eigenaarschap.

b. Meldingen over de openbare ruimte die samen worden opgelost, stijgt jaarlijks

Meldingen worden meestal behandeld als klachten, terwijl het in veel gevallen ook veel informatie geeft over lokale knelpunten. Door als gemeente constructief in gesprek te gaan over de aard van het probleem komen we samen tot oplossingen. De oplossing ligt daarbij soms bij de inwoners.

c. Over projecten en/of herinrichting van de openbare ruimte denken inwoners aan de voorkant structureel mee

Door participatie als standaard te beschouwen bij projecten en/of herinrichtingen van de openbare ruimte sluit de oplossing beter aan op lokale behoeften en ontstaat vervolgens meer eigenaarschap over het eindresultaat.

1.1.3 Verbeteren (fysieke aspecten) openbare ruimte

De beleving, de kwaliteit en de duurzaamheid van de openbare ruimte wordt verbeterd. Het ontwikkelen van een integraal programma openbare ruimte om daarmee de openbare ruimte op planmatige wijze toekomstbestendig en duurzaam in te richten staat centraal voor de lange termijn. Op korte termijn wordt werk gemaakt van projecten waarin beleving, kwaliteit en duurzaamheid geborgd zijn.

Beleidsindicator	Waarden			
	Meest recent	2024	2025	2026
Cijfer zorg voor woon- en leefomgeving	6,6	6,8	7,0	7,0
% tevredenheid in schoon en netjes	54,8%	60%	61%	62%
Aantal meldingen afval	381	350	450	350
% tevredenheid over geen dingen kapot in de openbare ruimte	69,1%	70%	71%	75%
Aantal meldingen civiel openbare ruimte (wegen, riolering, groen, verlichting, voorzieningen)	2.779	2.500	2.375	2.250
Aantal duurzame koppelkansen benut	5	15	20	25

a. De beleving van de fysieke aspecten in de openbare ruimte verbetert jaarlijks

We zijn elke week aanwezig in één van 17 buurten in de gemeente. Daarmee zorgen wij dat de buurt er in die week perfect bijligt, hetgeen bijdraagt aan een betere beleving. Daarnaast zijn de medewerkers van het wijkonderhoud de hele week aanspreekbaar voor inwoners van die buurt.

b. De kwaliteit van de werkzaamheden in de openbare ruimte verbetert jaarlijks

We zijn actief met het DIOR (Duurzame Inrichting Openbare Ruimte). In dat traject komt de Raad in positie om de beeldkwaliteit van de openbare ruimte opnieuw te bepalen. Daarnaast zorgen we dat de werkprocessen op orde zijn, waarmee alle assets in de openbare ruimte voldoen aan de vastgestelde kwaliteit.

c. De duurzame inrichting van de fysieke aspecten in de openbare ruimte verbetert jaarlijks

Het uitgangspunt is dat we alle werkzaamheden op duurzame wijze uitvoeren. Dit geldt zowel voor nieuwe projecten als de wijze waarop en met welk materiaal en materieel wij het onderhoud uitvoeren.

1.1.4 Verhogen van veilige woon- en werkomgeving

Het verhogen van de veiligheidsbeleving (subjectieve veiligheid) bij inwoners en het terugdringen van meetbare misdaadcijfers (objectieve veiligheid).

Beleidsindicator	Waarden			
	Meest recent	2024	2025	2026
% tevredenheid in veilig in de buurt	89%	90%	91%	91%
% tevredenheid in van overlast buurtbewoners	67%	70%	71%	72%
Aantal initiatieven voor veilige fysieke inrichting	-	4	6	8
Aantal meldingen handhaving en overlast (totaal)	1.522	1.500	1.350	1.400

a. De veiligheidsbeleving (subjectieve veiligheid) in de openbare ruimte verhoogt jaarlijks

Door zicht te hebben op de mate waarin mensen zich veilig of onveilig weten én voelen wordt het mogelijk om dit te verbeteren. De beleving is persoonlijk en kan zich op verschillende manieren uiten via het ‘denken-voelen-doen’ of ‘veraf-dichtbij’.

b. Criminaliteit (objectieve veiligheid) in de openbare ruimte daalt jaarlijks

Het aantal strafbare incidenten in de openbare ruimte moet verminderen. De meest urgente misdaadcijfers vormen de aanleiding om hier actief op te sturen en prioriteren.

c. Jeugdproblematiek in de openbare ruimte daalt jaarlijks

De jeugd is een kwetsbare doelgroep. Het is wenselijk om hen meer perspectief te bieden en tegelijkertijd de overlast te verminderen. Daarmee worden voorwaarden gecreëerd om hier jaarlijks stappen in te maken.

d. De fysieke veiligheid verbetert door een betere ruimtelijke inrichting

Door het centraal stellen van fysieke veiligheid in de openbare ruimte wordt nagedacht hoe de ruimtelijke inrichting kan bijdragen aan meer veiligheid en minder overlast. Daarmee kan worden voorkomen dat vernielingen, verloedering, bedreigingen en ongelukken optreden.

1.1.5 Verbeteren bereikbaarheid

Geertruidenberg is en blijft goed en veilig bereikbaar. We investeren blijvend in onze bereikbaarheid. De focus ligt op auto- en fietsverkeer en het openbaar vervoer wordt verkend. Ook bestaat aandacht voor de verlaging van het aantal ongevallen en mate van overlast door het verkeer.

Beleidsindicator	Waarden			
	Meest recent	2024	2025	2026
% tevredenheid in verkeersveiligheid	72%	74%	75%	76%
Aantal verkeersongevallen	0	0	0	0
Aantal meldingen verkeersveiligheid	125	120	115	110
Aantal meldingen parkeer- en verkeersoverlast	593	550	537	525

a. Het aantal verkeersongevallen verlaagt jaarlijks

Vanuit de mobiliteitsvisie werken we aan fysieke en sociale maatregelen en wordt een directe bijdrage geleverd aan het verminderen van verkeersongevallen.

b. De mate van verkeersoverlast verlaagt jaarlijks

Vanuit de mobiliteitsvisie werken we aan fysieke en sociale maatregelen en wordt een directe bijdrage geleverd aan het verminderen van de verkeersoverlast.

c. De bereikbaarheid in, van en naar de gemeente verbetert jaarlijks

Door vanuit de mobiliteitsvisie fysieke en sociale maatregelen uit te voeren die een directe bijdrage leveren aan het verbeteren van de bereikbaarheid.

1.1.6 Stimuleren vergroening

Geertruidenberg creëert een groene, biodiverse en klimaatadaptieve leefomgeving. Daarin werken we aan vergroening van de openbare ruimte en doen dit op een kwalitatieve manier door voor passende beplanting te kiezen. We werken bovendien aan het Omgevingsprogramma Groen en een vergroeningsagenda om de ambities te verwezenlijken.

Beleidsindicator	Waarden			
	Meest recent	2024	2025	2026
% tevredenheid in genoeg groen	66,5%	68%	69%	70%
% tevredenheid in onderhoud van groen	49,9%	55%	58%	60%
Aantal meldingen groen	1.001	900	850	800
Aantal bomen	13.321	13.421	13.521	13.621
M^2 aan areaal groen	1.313.027	1.326.000	1.339.000	1.352.000

a. Elke straat van de toekomst wordt 10% groener

Door bij elk project en/of inrichting in de openbare ruimte vergroening als uitgangspunt te nemen ontstaan de groene straten van de toekomst. Groen is het centrale uitgangspunt. Ook kijken we naar kansen in onnodige verharding.

b. Het areaal groen breidt jaarlijks uit

Door meer groen toe te voegen ontstaat een groter groenareaal en daarmee een klimaatadaptieve en biodiverse gemeente. Hierbij zijn we onder andere actief met het Ecopark en kijken we naar lokale hittestress knelpunten.

c. Verhogen van welzijn door groen stijgt jaarlijks

Door in de communicatie naar inwoners de nadruk op welzijn te leggen wordt het inzichtelijk dat groen niet alleen fysieke bijdragen levert, maar dat het ook de mentale gezondheid van de inwoners verbetert. Ook nodigt het uit om te bewegen en te ontspannen.

d. Meer bewustzijn over meerwaarde groen en biodiversiteit

Door het bewustzijn van inwoners te vergroten gaan ze de waarde van groen inzien. Door veranderend groenbeleid vraagt het nadrukkelijk de aandacht om de bewoners mee te nemen in het beleid.

1.2 Wat gaan we daar voor doen?

1.2.1 Integraal wijkgericht werken

De focus in dit veranderproces ligt op het anders organiseren van het Wijkgericht SAMENwerken. De bevinding is dat dit een succesvol initiatief is, maar dat we dit breder en integraler willen inrichten. Daarom hebben we de doorontwikkeling van 'Samen sterk in uw buurt' vormgegeven, waarmee we

van wijk naar buurtniveau gaan om beter aan te sluiten bij de leefomgeving. Ook combineren we in deze werkwijze meerdere onderwerpen en disciplines, waardoor we ook nauwer samenwerken met het wijkgericht werken van het sociaal domein.

Resultaten in 2025:

- Samenvoegen van buurtgericht werken (fysiek domein) en wijkgericht werken (sociaal domein)
- Periodieke wijktafels combineren met vaste buurt- en wijkvoorzieningen
- Alle onderwerpen/thema's van de gemeente relateren aan het perspectief van de inwoners
- Samen sterk in uw buurt verder professionaliseren
- Buurtverbinders positioneren als spin in het web in de wijken en buurten
- Wijk- en buurtvisie(s) opstellen

1.2.2 Samen sterk in uw buurt

Aan de voorkant in contact komen met buurtbewoners biedt allerlei voordelen voor zowel de inwoners als de gemeente. Het concept 'Samen sterk in uw Buurt' is in 2024 opgezet en wordt verder uitgebreid. Daarmee ontstaat wederzijds begrip voor behoeftes en keuzes. Op verschillende vlakken zijn wij als gemeente al structureel aanwezig in de buurten, maar de inwoners ontgaat dit deels. Door hier een actieplan voor op te stellen en eenduidig te communiceren over de buurtagenda gaat een structurele samenwerking tussen de inwoners en de gemeente ontstaan. De gemeente heeft 4 wijken en 17 buurten. Hier zijn wij fysiek aanwezig op terugkerende momenten, maar willen ook periodiek met elkaar in gesprek over specifieke thema's die plaatselijk relevant zijn. Wij focussen op alle wijkgerichte opgaven die in de gemeente spelen, zowel op fysiek als sociaal domein. Vanuit de beheerders en wijkvoormannen wordt al gewerkt met onderhoudscycli in deze buurten. Tegelijkertijd biedt dit een haakje om de Geertruidenberg App opnieuw te positioneren als enige ingang voor officiële meldingen.

Resultaten in 2025:

- Analyse naar beleidsopgave per buurt
- Samen met de inwoners werken aan een buurtagenda per buurt
- Koppelen van het sociale thema's (achter de voordeur) en fysieke thema's (openbare ruimte)
- Meer burgerinitiatieven die aansluiten bij beleidsthema's
- Het op orde hebben van het straatbeeld in de verschillende buurten
- Toename van gebruik Geertruidenberg App voor officiële meldingen
- Wederzijds vertrouwen tussen inwoner en gemeente
- Continueren van Wijktafels
- Aansluiten bij Wijkvoorzieningen
- Per thema aansluiten op de lokale behoeften

1.2.3 Meerjarig duurzame inrichting van de openbare ruimte

Het is een lang gekoesterde wens om meer in controle te zijn voor de lange termijn inrichting van de openbare ruimte. We maken keuzes over de gewenste inrichting van de openbare ruimte in het DIOR (Duurzame Inrichting Openbare Ruimte) door het gewenste kwaliteitsniveau (opnieuw) vast te stellen. Dit vertaalt zich in investeringen die nodig zijn om te voldoen aan de gewenste kwaliteit. We geven sowieso invulling aan duurzaamheid. Daarnaast geeft het LIOR (Leidraad Inrichting Openbare

Ruimte) invulling aan de eisen en wensen die wij voor onze openbare ruimte stellen aan derden. Tot slot maken we werk van het op orde krijgen van werkprocessen, beheersystemen en kwaliteitsniveaus.

Resultaten in 2025:

- Het DIOR is vastgesteld door de gemeenteraad
- Het LIOR is vastgesteld door het college
- Werkprocessen geoptimaliseerd
- Beheersystemen geüpdatet
- Eerst koppelkansen met Duurzaamheid en Beheer en Onderhoud worden benut in projecten buiten

1.2.4 Duurzame koppelkansen bij projecten in 2024 en 2025

Met het DIOR is de (integrale) inhoud van het onderhoud en de vervangingsprojecten in de openbare ruimte geborgd. Tot die tijd is aandacht gevraagd voor de projecten op de kortere termijn. De behoefte bestaat om verschillende doelstellingen meer in samenhang te benaderen en daarbij bij elk project een afweging te maken tussen potentiele koppelkansen. Dit krijgt vorm door vanuit een uniform format te werken waarin de werkvoorraad van projecten is weergegeven, inclusief de koppelkansen vanuit de verschillende thema's. Met dit overzicht worden vanzelfsprekend de beleidsambities van Duurzaamheid in de openbare ruimte geborgd.

Resultaten in 2025:

- Koppelkansen met Duurzaamheid bij nieuwe projecten zijn structureel geborgd
- Er is een eenduidige werkwijze bij projecten en continue afstemming tussen clusters
- Projectmatig werken is geprofessionaliseerd
- Beleidsambities vertalen zich naar door naar de 'Straat van de toekomst'

1.2.5 Veiligheid in de openbare ruimte

De focus van veiligheid bij het programma Leefbaarheid ligt op buiten; de openbare ruimte. Daarbij zijn enkele aspecten het meest relevant voor de veiligheid in de openbare ruimte van de gemeente. Hierop wordt beleidsmatig de focus gelegd, naast de vele operationele werkzaamheden die van toepassing zijn voor het borgen van veiligheid. Het betreft veiligheidsbeleving, jeugd en veilige fysieke inrichting.

Resultaten in 2025:

- Beleidsmatige prioriteiten evalueren en uitvoeren
- Aansluiten bij 'Samen sterk in uw buurt'
- Veiligheidsknelpunten in de gemeente identificeren
- Kwetsbare doelgroepen identificeren

1.2.6 Datagedreven werken

De wens om meer datagedreven te werken bestaat om een objectiever beeld te vormen van de voortgang van de vastgestelde doelstellingen. Daarnaast helpt het om aan de voorkant

beleidsbehoeften beter te kunnen duiden en is het helpend in het monitoren van de voortgang van specifieke inspanningen. Daarmee worden inspanningen doelmatiger, beter, uitlegbaar en ontstaat continue evaluatie.

Resultaten in 2025:

- Data als basis van inspanningen bij 'Samen sterk in uw buurt'
- Data als indicator welke onderwerpen/thema's op welke locatie het meest relevant zijn
- Data geeft inzicht in de herkomst en voortgang van meldingen
- Continue monitoring van voortgang en effecten van de programma's

1.3 Wat mag het kosten

(bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Lasten				
• Bestaand beleid	7.808	6.844	7.160	7.380
• Nieuw beleid	-872	0	0	0
Totaal lasten	**6.936**	**6.844**	**7.160**	**7.380**
Baten				
• Bestaand beleid	1.763	365	365	365
• Nieuw beleid	392	0	0	0
Totaal baten	**2.155**	**365**	**365**	**365**
Reserves				
• lasten	1.720	5	5	5
• baten*	100	86	123	123
Totaal reserves	**1.620**	**-81**	**-118**	**-118**
Saldo programma 1	**6.401**	**6.398**	**6.677**	**6.897**

Toelichting nieuw beleid

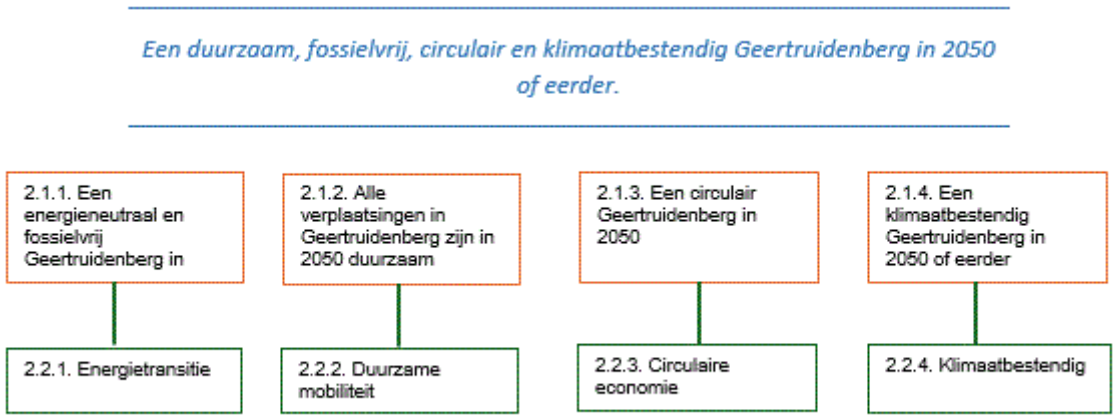
Lasten en baten (l=lasten / b=baten / rl=reserve lasten / rb= reserve baten)	L/B/R	2025	2026	2027	2028
Verkeerszaken Kadernota: Projectleider A27 De verbreding A27 is een majeur project tot 2029/2031 dat een grote maatschappelijke impact heeft. Binnen het project is voortdurend interne, maar ook externe, afstemming nodig op procedureel en uitvoerend vlak. Het is zodoende wenselijk om voorafgaand én tijdens de werkzaamheden de lokale belangen in dit project te herkennen. Dit gebeurt enerzijds door de omgeving voor te bereiden op wat komen gaat, als gemeente zelf maatregelen te treffen en de lokale belangen te behartigen bij de werkzaamheden die Rijkswaterstaat gaat uitvoeren. Om dit in goede banen te leiden is een projectleider nodig om de continuïteit in dit proces te borgen en die deze complexe coördinerende rol te kan vervullen.	L	120 N			
Plantsoenen en parken **Vorsterstraat** Bij de Vorsterstraat in Raamsdonk wordt oud hekwerk verwijderd en gaan we aan bij de watergang een natuurvriendelijke oever aanleggen. Burgerparticipatie heeft hierover al plaatsgevonden. **Zoutmanstraat** Thuisvester gaat nieuwbouw realiseren bij de Zoutmanstraat in Geertruidenberg. Wij participeren mee voor het herinrichten van de Meistraat en de Molenstraat. Daarmee maken we het hele gebied in één keer af. **Vergroenen kerkplein** De groene zone van Kerkplein bij Raamsdonk wordt opnieuw ingericht. Daarbij ligt de focus op biodiversiteit, sociale cohesie en cultuurhistorie. Daarmee wordt het plein toekomstbestendig ingericht en een fijne centrale plek voor de inwoners. Dit is het resultaat van een langdurig participatieproces. **Ecopark**	L	320 N			

Met het Ecopark willen we een nieuw gebied inrichten ten behoeve van natuur en recreatie. Het project zit in een voorfase en de participatie is inmiddels opgestart. Met het project kan in potentie circa 30 hectare opnieuw worden ingericht. Hier staan Rijksgelden tegenover, waardoor we in 2025 kunnen werken vanuit een voorbereidingskrediet.					
Wegen, straten en pleinen In het kader van de toekomstige energietransitie en de daarbij noodzakelijke werkzaamheden door derde partijen, is het essentieel om capaciteit te verkrijgen om deze werkzaamheden door derden van een juridisch kader te voorzien en te monitoren. Risico aan het weglaten van deze capaciteit is een ernstige degeneratie van het straatwerk met ernstige waardevermindering en forse gemeentelijke meerkosten als gevolg. Deze inzet is overigens (achteraf) tenminste kostendekkend, omdat derden contractueel gehouden zijn de gemeente in haar onkosten te compenseren.	L	75 N			
Wegen, straten en pleinen Rondom het Halve Zolenpad liggen in onze organisatie verschillende ambities. Vanwege de cultuurhistorische waarde, de recreatieve mogelijkheden en de potentie als (snel)fietsroute zijn er diverse ideeën over de verdere ontwikkeling van dit pad. Dit willen we in één aanpak gaan organiseren. Zo ontstaat er de komende jaren eenduidigheid over de (her)ontwikkeling van het totale tracé van het Halve Zolenpad.	L	40 N			
Totaal lasten		555 N			
Wegen, straten en pleinen De beoogde compensatie van de hierboven genoemde extra inzet als voordeel op te nemen. Kanttekening, de kost gaat voor de baat uit, het is denkbaar dat deze compensatie niet of slechts gedeeltelijk betrekking heeft op boekjaar 2025.	B	75 V			
Totaal baten		75 V			
Mutaties reserves opgave 1 Leefbaarheid In de meerjarenbegroting zijn diverse budgetten beschikbaar gesteld waarvan de dekking is voorzien uit toekomstige van het rijk of provincie te ontvangen bijdragen. Het betreft hier o.a. een bijdrage uit het regiofonds netten aan zee, een bijdrage voor de investeringen A27 en voor de uitvoering van de Visie Hooipolder. In afwachting van de verschillende bijdragen worden deze voorgefinancierd uit de Vrije Algemene Reserve. **De genoemde voordelen zijn onderdeel van de tellingen in de bovenstaande tabel mutaties reserves (baten en lasten)*	RB	100 V	43 V	81 V	81 V
Totaal reserves baten		100 V	43 V	81 V	81 V

Programma 2 Opgave Duurzaamheid

Met het Duurzaamheidsprogramma geven we als gemeente in de volle breedte invulling aan Duurzaamheid. Van Energie tot Circulariteit en van Duurzame Mobiliteit tot Klimaatadaptatie. Daarmee geven we invulling aan deze grote maatschappelijke opgaven, zodat we als gemeente klaar zijn voor de toekomst. Daarin geven we invulling aan beleidsopgaven en zijn we actief met concrete projecten. Samen maken we de gemeente stuk voor stuk groen, biodivers en klimaatbestendig.

2.1 Wat willen we bereiken?

2.1.1 Een energieneutraal en fossielvrij Geertruidenberg in 2050 of eerder

We werken aan een toekomstbestendig energiesysteem in onze regio. We verminderen onze energiebehoefte van inwoners door in te zetten op besparing. De energievraag die overblijft vullen we in door duurzame energie op te wekken. Daarnaast geven we invulling aan de landelijke en regionale energietransitie door de positie die de gemeente Geertruidenberg heeft in het zijn van een energie-hub. Tot slot zijn we actief in de warmtetransitie, om op termijn van het gas af te gaan, maar ook door een regionale rol te spelen in de energie infrastructuur.

Beleidsindicator	Waarden			
	Meest recent	2024	2025	2026
% duurzaam opgewekte elektriciteit	11,3% (2021)	15%	17,5%	20%
% energiebesparing t.o.v. 2018	12,5% (2021)	15%	16%	17%
% aardgasvrije panden	10,6% (2021)	12%	12%	12%
Aantal GWh zon op dak	16,0 GWh	18 GWh	20 GWh	22 GWh
Aantal GWh zon op veld	4,0 GWh	4,0 GWh	4,0 GWh	4,0 GWh

a. Een toegankelijk, duurzaam en toekomstbestendig energiesysteem

Wij zetten ons in voor het regionale energiesysteem. Gemeente Geertruidenberg heeft met het Amergebied en de Amercentrale een dominante positie in de energietransitie. Hier geven wij zo goed mogelijk invulling aan door de belangen van de gemeente te vertegenwoordigen en daarmee de leefbaarheid en bredere welvaart te borgen. Tegelijkertijd vervullen wij onze maatschappelijke taak om dit energiesysteem mogelijk te maken.

b. 33% warmtebesparing t.o.v. 2018 in 2050, 15% in 2030

Wij zijn actief met de Transitievisie Warmte en de doorwerking hiervan voor de inwoners en de uitvoering. Dit is een traject van de lange adem, omdat heel wat randvoorwaarden (o.a. isolatie en warmtenet) op orde moeten zijn voordat we daadwerkelijk tot warmtebesparing komen. Hierbij blijven we nauw in contact met de betrokken inwoners.

c. 100% van de verbruikte energie wordt duurzaam opgewekt in 2050

Stapsgewijs maken we stappen in het opwekken van duurzame energie. Daarvoor zet de gemeente vooral in op zonnepanelen en kunnen we aansluiten op initiatieven in de regio.

Wettelijke beleidsindicatoren

Nr.	Taakveld	Naam indicator	Jaar	Waarde (Jaarrekening 2022)	Begroot 2024	Eenheid	Bron
33.	7. Volksgezondheid en Milieu	Omvang huishoudelijk restafval	2024	Grof huishoudelijk restafval	107	kg/inwoner	CBS
34.	7. Volksgezondheid en Milieu	Hernieuwbare elektriciteit	2024	Aandeel hernieuwbare elektriciteit	14	%	CBS

2.1.2 Alle verplaatsingen in Geertruidenberg zijn in 2050 duurzaam

We stimuleren actieve mobiliteit (lopen en fietsen), zorgen voor aantrekkelijk openbaar- en deelvervoer en schakelen om naar elektrische voertuigen of voertuigen op hernieuwbare brandstoffen.

Beleidsindicator	Waarden			
	Meest recent	2024	2025	2026
Aantal (semi)publieke laadpunten	205 (mrt-2023)	250	275	300
%geregistreerde elektrische en waterstofvoertuigen t.o.v. totaal	3,8% (2022)	4%	5%	6%

a. Een volledig dekkende oplaadinfrastructuur

De oplaadinfrastructuur wordt geïmplementeerd door externe partijen. Wij zijn op dit moment samen met de provincie actief in een nieuwe laadpalenconcessie. Waarin we afspraken maken over de oplaadinfrastructuur van de komende jaren. Dit leidt stapsgewijs tot een dekkend net.

b. Meer deelvervoer en daarmee minder auto’s

We onderzoeken de mogelijkheden van deelvervoer in de gemeente. Daarin focussen we op auto's, omdat dit de meest voorname transportvorm is en andere vormen voor een kleine gemeente moeilijk haalbaar/rendabel zijn.

c. Duurzame voertuigen (elektrisch en waterstof) zijn de norm

Meer en meer stappen we over op elektrische voertuigen. Dit stimuleren we voor inwoners met informatievoorziening en tegelijkertijd maken we er werk van om ons eigen wagenpark volledig te elektrificeren.

d. Per fiets en te voet is zo aantrekkelijk mogelijk

De wandel- en fietsroutes in de gemeente moeten een zo aantrekkelijk mogelijk alternatief vormen. Daarom zijn we BeweegG actief gestart om mensen zoveel mogelijk gebruik te laten maken van de bestaande wandelvoorzieningen. Daarnaast zijn we actief om meer ommetjes te creëren om prettig

te kunnen wandelen. De fietsinfrastructuur wordt nader onderzocht naar knelpunten en mogelijke kansen.

2.1.3 Een circulair Geertruidenberg in 2050

We gooien per inwoner veel minder weg. Het afval dat overblijft scheiden we slim, zodat we het kunnen opwaarderen en hergebruiken als grondstof. We geven het goede voorbeeld en kopen circulair in. We experimenteren met het verbinden van reststromen in de gemeente en zetten in op bewustwording. Ook kijken we naar kleinschalige circulaire initiatieven in de gemeente die we kunnen faciliteren.

Beleidsindicator	Waarden			
	Meest recent	2024	2025	2026
Huishoudelijk restafval in kg/inwoner/jaar Scheidingspercentage huishoudelijk afval Percentage gerecycled huishoudelijk afval	107 kg	110	87	77
Scheidingspercentage huishoudelijk afval	75%	74%	80%	83%
Percentage gerecycled huishoudelijk afval	67%	66%	72%	75%

a. 100% hergebruik primaire grondstoffen in 2050, 50% in 2030

We zitten in op het hergebruiken van de grondstoffen die worden ingezameld. Dit doen we in eerste instantie om een zo goed mogelijke scheiding van afval te creëren, waarmee we de afvalstromen als grondstoffen kunnen gebruiken. Daarnaast zijn we nu in de regio actief om te borgen dat de afvalverwerking ook daadwerkelijk circulair plaatsvindt.

b. Geen restafval meer in 2050, maximaal 30 kg in 2030

We willen het restafval stap voor stap terugdringen. Daarvoor hebben we de komende jaren veel initiatieven in de planning staan. Het invoeren van Diftar is hiervoor een grote en belangrijke stap, waarmee inwoners door middel van prijsprikkels worden gestimuleerd om zo min mogelijk restafval te hebben.

c. 50% minder gebruik primaire grondstoffen in 2030

In de regio maken we afspraken over het terugdringen van het gebruik van primaire grondstoffen.

2.1.4 Een klimaatbestendig Geertruidenberg in 2050 of eerder

We vergroenen onze gemeente; zo voorkomen we hittestress, herstellen we het ecosysteem en stimuleren we biodiversiteitsherstel. We verbeteren onze bodem- en waterkwaliteit. Ruimte voor ‘groen’ en ‘blauw’ wordt leidend in onze ruimtelijke plannen. We maken onze gemeente klaar voor meer extreme weersomstandigheden.

Beleidsindicator	Waarden			
	Meest recent	2024	2025	2026
% Groen van het oppervlak van de gemeente (exclusief agrarisch)	26,3% (2022)	27%	28%	29%
Blootstelling PM10 en NO2 per m3 lucht	PM10: 17,1 (2021) NO2: 14,9 (2021)	PM10: 16,1 NO2: 13,9	PM10: 16,1 NO2: 13,9	PM10: 16,1 NO2: 13,9

a. Herstel ecosysteem en biodiversiteit

Met het Omgevingsprogramma Groen creëren we beleid voor al onze vergroeningsambities. Het ecosysteem en biodiversiteit vormen hierin de rode draad. Daaraan wordt een Vergroeningsagenda

gekoppeld, om daarmee ook uitvoering te kunnen geven aan de beleidsdoelstellingen. Daarnaast zetten we in op kleinschalige kansen die zich voordoen in het implementeren van bio-divers groen.

b. Geen hittestress én wateroverlast in 2050

Met vergroening gaan we een groot deel van de hittestress tegen. Voor hittestress dat in de tussentijd plaatsvindt maken we hitteplannen, zodat het risico voor de inwoners tot een minimum beperkt blijft. Voor wateroverlast geven we in vulling aan het Programma Stedelijk Water, waarin allerlei inspanningen staan beschreven die wateroverlast moeten voorkomen. Denk daarbij aan voorlichting op scholen, maar ook het aanleggen van gescheiden rioleringen.

c. Vergroende omgeving, meer m2 groen van hoogwaardigere kwaliteit t.o.v. 2023

Bij vervangingsprojecten in de openbare ruimte gaan we meer groen toevoegen. Daarnaast geven we invulling aan de Vergroeningsagenda die voortkomt uit het Omgevingsprogramma Groen. Ook geven we uitvoering aan de ambitie om 100 bomen per jaar te planten. Tot slot zijn we actief met een een onnodige verhardingsanalyse, dit geeft een beeld in de locaties en omvang van locaties die vergroend kunnen worden.

d. Verbeterde luchtkwaliteit t.o.v. 2023

In 2024 en 2025 gaan we de luchtkwaliteit monitoren, zowel met een mobiel meetstation als een tijdelijk vast meetstation. We hebben nu onvoldoende in beeld hoe het gesteld is met de luchtkwaliteit in de gemeente. Op het moment dat we zicht hebben op de staat van de luchtkwaliteit gaan we kijken wat voor acties we hieraan kunnen koppelen om dit te verbeteren.

2.2 Wat gaan we daar voor doen?

2.2.1 Energietransitie

De energietransitie bestaat op hoofdlijnen uit vier onderdelen: de omschakeling van fossiele brandstoffen naar duurzame energiebronnen, het verminderen van onze energiebehoefte, waar mogelijk van van het gas af gaan en het op orde krijgen van de energie infrastructuur. Dit zijn grote uitdagingen en hier zetten we stevig op in. Per onderdeel verschilt de aanpak, maar uiteindelijk willen we een robuust energiesysteem inrichten, waarbij inwoners en bedrijven zoveel mogelijk worden ontlast en zelfvoorzienend zijn. Vanuit de regionale samenwerking in Powerport Moerdijk werken we samen met Moerdijk en Drimmelen aan de energie infrastructuur van de toekomst. Daarin streven we naar integrale oplossingen en maken we afspraken over financiële compensaties voor het oplossen van deze maatschappelijke opgave.

Resultaten in 2025:

- Herijking Transitievisie Warmte
- Inkoopacties zonnepanelen, warmtepompen, glas en isolatie
- Continuering Energiecoaches voor gratis energie advies
- Energiefixers voor energiemaatregelen huis
- Verstrekken van subsidies en regelingen voor verduurzaming
- Stapsgewijs invulling geven aan transitie energienet en netcongestie
- Inpassen van energietransitie in Amergebied
- Inspelen op grote regionale ontwikkelingen
- Samenwerking met de Powerport Moerdijk gemeenten

2.2.2 Duurzame mobiliteit

Om te komen tot een fossielvrije gemeente moeten we werken naar andere manieren van vervoer. Duurzame mobiliteit dat kansrijk is binnen de gemeente Geertruidenberg knippen we in eerste instantie op in twee onderdelen: deelmobiliteit en de fietsinfrastructuur. Bij deelvervoer kijken we naar de kansen van deelauto's en deelfietsen. Bij de fietsinfrastructuur kijken we naar de kansen voor het verbeteren van de bestaande netwerken of gewenste ontwikkelingen.

Resultaten in 2025:

- Onderzoeken potentie deelmobiliteit
- Inventariseren kansen fietsnetwerk
- Integrale visie op Halve Zolenpad
- Stimuleren van duurzame mobiliteit
- Verduurzamen wagenpark

2.2.3 Circulaire economie

We verbruiken momenteel veel meer grondstoffen dan onze planeet beschikbaar heeft en de behoefte naar grondstoffen blijft groeien. De huidige onbalans in grondstoffenverbruik is niet oneindig vol te houden. Daarom werkt Nederland toe naar een volledig circulaire economie in 2050, met als tussendoel 50% minder verbruik van primaire grondstoffen in 2030. In een circulaire economie worden materialen en producten gezoem als grondstof en waar mogelijk hergebruikt. Zo hebben we minder of geen nieuwe grondstoffen nodig. De nationale doelen en maatregelen proberen wij lokaal toepasbaar te maken.

Resultaten in 2025:

- Pilot projecten circulariteit
- Optimaliseren van afval scheiden met Diftar
- Afval als grondstof bij afvalverwerking
- Circulair en Duurzaam inkoopbeleid (MVOI)
- Starten met beleid / visie op circulariteit
- Aansluiten bij regionale netwerken
- Circulariteit borgen in de openbare ruimte
- Circulair denken en werken stimuleren bij collega's en aannemers

2.2.4 Klimaatbestendigheid

Naast bijdragen aan het beperken van klimaatverandering is er ook een noodzaak ontstaan om ons voor te bereiden op het nu al veranderende klimaat. Van snikhete zomers, tot overstromingen in Limburg. Vanuit het Nationaal Deltaprogramma en de Nationale Adaptatiestrategie komt Nederland in beweging om onze leefomgeving aan te passen aan veranderende weers- en landschapsomstandigheden. Wij geven hier dan ook invulling aan door ons te focussen op het beperken van wateroverlast, droogte, hitte en overstromingen. Daarnaast streven we ook naar een betere bodem-, water-, en luchtkwaliteit ten aanzien van het milieu.

Resultaten in 2025:

- Omgevingsprogramma Groen
- Uitvoeringsagenda Groen, Klimaat en Biodiversiteit
- Uitvoering Programma Stedelijk Water
- Koppelkansen benutten bij projecten in de openbare ruimte
- Kleinschalige oplossingen zoeken bij klimaatknelpunten
- Duurzame Inrichting Openbare Ruimte (DIOR)
- Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR)
- Klimaatsubsidie en geveltuintjes promoten
- Nulmetingen voor luchtkwaliteit uitvoeren

2.3 Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Lasten				
• Bestaand beleid	7.478	7.341	7.150	7.066
• Nieuw beleid	-250	-180	-80	-15
Totaal lasten	**7.228**	**7.161**	**7.070**	**7.051**
Baten				
• Bestaand beleid	6.644	6.679	6.653	6.709
• Nieuw beleid	50	50	25	0
Totaal baten	**6.694**	**6.729**	**6.678**	**6.709**
Reserves				
• Lasten	0	0	0	0
• Baten	20	0	0	0
Totaal reserves	**-20**	**0**	**0**	**0**
Saldo programma 2	**514**	**432**	**392**	**342**

Toelichting nieuw beleid

Lasten en baten (l=lasten / b=baten / rl=reserve lasten / rb= reserve baten)	L/B/R	2025	2026	2027	2028
Algemeen Milieu In het programma Duurzaamheid zit een algemeen uitvoeringsbudget. Het is mogelijk om hier op te bezuinigen en daarmee de slagkracht van het programma te verminderen. Als vertrekpunt is gekozen voor 50%, zodat de meerjarige werkzaamheden wel doorgang kunnen vinden. Dit is de derde keer dat dit budget wordt vermindert.	L	50 V	50 V	50 V	50 V
Algemeen Milieu De Wet natuurbescherming schrijft voor dat voorafgaand aan isolerende werkzaamheden in de gebouwde omgeving ecologisch onderzoek moet worden uitgevoerd naar beschermde diersoorten (specifiek huismus, gierzwaluw en vleermuizen). Een ecologisch onderzoek per individuele woning is tijdrovend en kostbaar, daarom wordt ingezet op een Soortenmanagementplan (SMP). Dat is een ecologisch onderzoek naar soorten op gebiedsniveau (gemeente) inclusief maatregelen voor de instandhouding van deze soorten. Wij werken hiervoor samen met buurgemeenten om het zo effectief mogelijk uit te voeren. En krijgen een deel van de kosten gesubsidieerd van de Rijksoverheid.	L	200 N	200 N	100 N	35 N
Algemeen Milieu In 2025 is de Transitievisie warmte toe aan herijking, dit geldt ook voor de Buurtuitvoeringsplannen. Waar in eerste instantie is ingezet op drie buurten, volgt nu een analyse voor de hele gemeente. Zodat het potentieel van de gemeente inzichtelijk wordt om op termijn van het gas af te gaan. Dit geld is nog niet opgenomen in de begroting.	L	70 N			
Algemeen Milieu Het energienet zit vol en dat leidt tot netcongestie (file op het elektriciteitsnet). Enexis is de komende jaren druk bezig om dit probleem zo goed mogelijk op te lossen. Dat moeten wij als gemeente in goede banen leiden, om het voor de inwoners zo soepel mogelijk te laten verlopen. Het gaat hierbij om het midden- en	L	30 N	30 N	30 N	30 N

laagspanningsnet.					
Totaal lasten	L	250 N	180 N	80 N	15 N
Algemeen Milieu Vanuit het Rijk krijgt de gemeente subsidie voor het uitvoeren van het SMP. Daarvoor wordt via een SPUK in totaal 125k ter beschikking gesteld.	B	50 V	50 V	25 V	
Totaal baten	B	50 V	50 V	25 V	

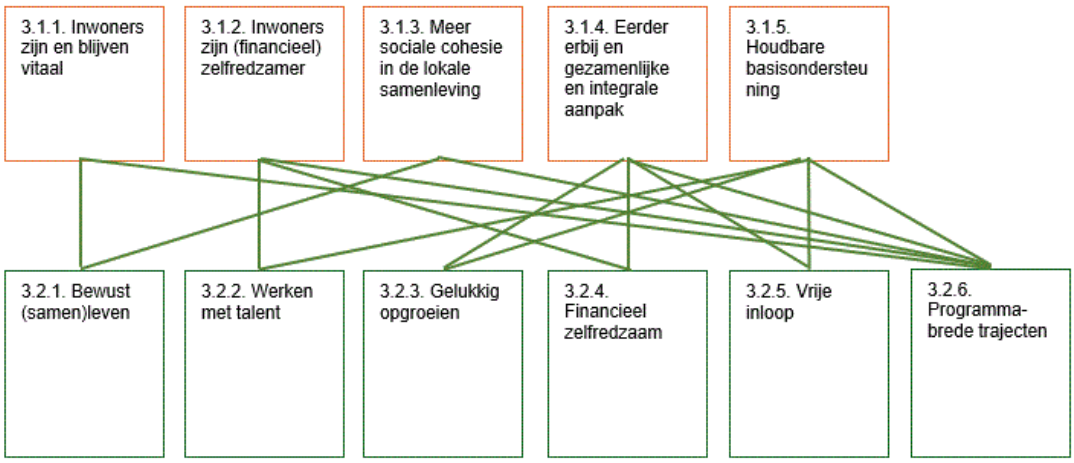
Programma 3 Opgave Mens en Zorg

Onze gemeente kent een goed sociaal beleid. Daarbij stellen we de volwaardige deelname van inwoners aan de samenleving centraal. De gemeente ondersteunt op momenten in het leven dat die deelname moeilijk wordt of niet op eigen kracht mogelijk is. De toenemende problematiek in de samenleving en de oplopende kosten in het sociaal domein zijn een grote zorg. De schaarste op de arbeidsmarkt maakt meer professionele inzet ook steeds lastiger. Het spanningsveld tussen het niveau van voorzieningen en de beschikbare budgetten maakt het noodzakelijk dat we duidelijke keuzes maken. In die keuzes laten we ons leiden door de maatschappelijke vraagstukken die we in onze gemeente zien, de taak die we daarin als gemeente hebben of beogen, en de financiële en organisatorische kaders die ons daarin begrenzen. Onze missie is daarbij:

Iedereen in de gemeente Geertruidenberg doet naar vermogen mee, en draagt naar vermogen bij. We kijken naar elkaar om en voelen ons verbonden.

3.1 Wat willen we bereiken?

Iedereen in de gemeente Geertruidenberg doet naar vermogen mee, en draagt naar vermogen bij. We kijken naar elkaar om en voelen ons verbonden.

3.1.1 Inwoners zijn en blijven vitaal

Alle inwoners nemen verantwoordelijkheid én initiatief om fysiek, mentaal en sociaal, gezond en fit te blijven, zich te blijven ontwikkelen, weerbaar te zijn en er te zijn voor een ander. Ze anticiperen op te verwachten volgende levensfasen, en op onverwachte levensgebeurtenissen. Leiden een bewust en verantwoordelijk leven. Ze hebben zorg voor hun fysieke, mentale en sociale vitaliteit, en bieden die ook aan een ander.

Beleidsindicator	Waarden			
	Meest recent	2024	2025	2026
% volwassen dat voldoet aan de beweegnorm	36%			

% inwoners 18+ is weerbaar	49%			
% volwassenen dat eenzaam is	48%			
% 18-64 vaak tot voortdurend gelukkig	76%			
% jongeren dat zich meest (zeer) gelukkig voelt (2e en 4e klas VO)	75%			
% inwoners 65+ dat de eigen gezondheid als zeer goed ervaart	59%			
% inwoners 18-66 dat zich fysiek gezond voelt	66%			

Maatschappelijke effecten

- Inwoners leven bewuster gezond, gezondheidsachterstanden/verschillen verkleinen
- Inwoners zijn actiever en voelen zich mentaal gezonder, meer initiatief vanuit inwoners
- Inwoners participeren zo vroeg en lang mogelijk. toegenomen deelname aan georganiseerde activiteiten
- Inwoners anticiperen eerder en beter op volgende levensfases, informeren zich en nemen maatregelen

Wettelijke beleidsindicatoren

Beleidsindicator wettelijk	Waarden			
	Meest recent	2024	2025	2026
Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	4			
Relatief verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	19			
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (% deelnemers aan VO en MBO onderwijs)	2,4%			
% niet-sporters	51,4%			
% jongeren 12 t/m 21 jarigen met een delict voor de rechter	1%			
% kinderen tot 18 jaar in uitkeringsgezin	4%			
Netto arbeidsparticipatie (% van de werkzame beroepsbevolking t.o.v. de beroepsbevolking)	74%			
% 16 t/m 22 jarigen werkloze jongeren	1%			
Personen met een bijstandsuitkering	340			
Lopende reïntegratievoorzieningen (aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar)	21,7			
% van alle jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp	17,8%			
% van alle jongeren tot 18 jaar met jeugdbescherming	3%			
% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar met jeugdreclassering	0,3%			
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo (aantal per 10.000 inwoners)	1030			

3.1.2 Inwoners zijn (financieel) redzamer

Inwoners zijn weerbaarder tegen (financiële) risico's en veranderingen. Zij worden hierin beter ondersteund met signalering, informatie en begeleiding door betrokken organisaties.

Beleidsindicator	Waarden			
	Meest recent	2024	2025	2026
Netto arbeidsparticipatie	74%			
Bijstandsuitkering > 1 jaar tot AOW leeftijd	340			
Bijstandsuitkering > 1 jaar vanaf AOW leeftijd	350			

Aantal huishoudens dat leeft in armoede	900			
% inwoners in bewindvoering vanwege financiële gronden				
% inwoners met problematische schuld				
% inwoners met terugkerende schuldenproblematiek				
Gebruik bijzondere bijstand	215			
% kinderen in uitkeringsgezin	4%			
Gebruik kindregeling	597			

Maatschappelijke effecten

- Inwoners participeren zo vroeg en lang mogelijk, zijn in staat naar vermogen in hun eigen inkomen te voorzien
- Inwoners melden eerder het (mogelijk) ontstaan van problematische schulden, zowel bij henzelf als bij verwanten
- Maatschappelijk partners leveren een actievere bijdrage aan vroegsignalering, structurele inzet

3.1.3 Meer sociale cohesie in de lokale samenleving

De kernen van de gemeente Geertruidenberg zijn gastvrije, toegankelijke, veilige en initiatiefrijke gemeenschappen van inwoners en informele en formele organisaties waar iedereen erbij hoort en gezien wordt.

Beleidsindicator	Waarden			
	Meest recent	2024	2025	2026
% inwoners dat aangeeft actief te zijn in eigen wijk of kern	23%			
% inwoners dat aangeeft dat de toegang tot hulp goed tot zeer goed is	86%			
% ervaart veel sociale samenhang in de buurt (volwassenen)	10%			
% voelt zich thuis in de buurt	83%			
% inwoners dat zich voldoende veilig voelt	89%			

Maatschappelijke effecten

- Inwoners participeren zo vroeg en lang mogelijk, zijn actief met vrijwillige inzet en vrijwilligerswerk
- Maatschappelijke initiatieven krijgen hun waarde, er wordt actief aan deelgenomen en ze blijken levensvatbaar
- Inwoners leveren een maatschappelijke bijdrage, meer vrijwilligers in informele netwerken
- Maatschappelijk partners leveren een actievere bijdrage aan vroegsignalering, ook als het gaat om thema's als eenzaamheid of verlies van zelfredzaamheid

3.1.4 Eerder erbij en een gezamenlijke en integrale aanpak

Professionele expertise wordt effectief en doelmatig ingezet ín én met de leefwereld van inwoners: vroegtijdig, zo kort als nodig, gericht op (eigen)regie, netwerkversterking en integrale ondersteuning.

Laagdrempelige ondersteuning in de wijk. Toegangsloketten voor vrij toegankelijk zorg zijn bekend en goed bereikbaar, kwetsbare inwoners zijn eerder in beeld.

Beleidsindicator	Waarden			
	Meest recent	2024	2025	2026
Gebruik van 2 of meer voorzieningen sociaal domein	149 per 1000 huishoudens			
Aantal jeugdigen doorgestuurd naar POH jeugd per jaar	134			
% inwoners dat wist waar hij of terecht kon met hulpvraag	83%			
% jongeren/ouders dat (zeer) tevreden is over hulpverlening				
Relatief verzuim per 1000 leerlingen	19			
% inwoners dat aangeeft dat oplossingen gericht zijn op zelfredzaamheid	81%			
% inwoners met maatwerkvoorziening WMO	10%			
% inwoners met maatwerkvoorziening Jeugdwet	17,8%			
% inwoners met huishouden met bijstand	2,8%			

Maatschappelijke effecten

- Inwoners melden eerder het (mogelijk) ontstaan van problematische schulden, weten waar ze dit moeten doen
- Maatschappelijk partners leveren een actievere bijdrage aan vroegsignalering, en nemen maatregelen met het netwerk
- De gemeentelijke toegang is laagdrempeliger en expliciet gericht op (het stimuleren van) zelfredzaamheid
- Meer gelijke kansen voor kinderen en jongeren om talenten te ontwikkelen, met vroegtijdige ondersteuning in een veilige omgeving

3.1.5 Houdbare basisondersteuning

In dialoog met de samenleving worden beschikbare middelen ingezet, passend bij de ambitie, visie, positie en verantwoordelijkheid van de gemeente, aansluitend op de haalbaarheid bij aanbieders.

Beleidsindicator	Waarden			
	Meest recent	2024	2025	2026
Tevreden over kwaliteit van de ondersteuning	87%			
% inwoners dat de afhandelingstijd acceptabel vindt	53%			
% volwassenen dat verwacht dat nu en in de toekomst benodigde hulp beschikbaar is	88%			

Maatschappelijke effecten

- Maatschappelijke initiatieven krijgen hun waarde, meer vrij toegankelijke, informele ondersteuning
- De gemeentelijke toegang is laagdrempeliger en meer gericht op zelfredzaamheid, groter bereik met minder geïndiceerde hulp

- Gebruik van voorzieningen is gebaseerd maatwerk in een systemische, integrale benadering

3.2 Wat gaan we daar voor doen?

3.2.1 Bewust (samen)leven

De programmalijn focust zich op het versterken van de weerbaarheid en het zelf oplossend vermogen van inwoners. Enerzijds door gezonder te leven en, waar mogelijk, tijdig te anticiperen op levensgebeurtenissen. Anderzijds door het stimuleren van “meer omkijken naar elkaar”. Het creëren van een klimaat waarin vragen makkelijker op tafel komen, we ervaringen delen en waar nodig de weg wijzen. We zetten daarbij in op een brede aanpak die gericht is op de risicofactoren voor het ontstaan van gezondheidsachterstanden. We zorgen dat inwoners (meer) worden uitgedaagd om te bewegen en kiezen voor gezonde opties. We verbeteren de mogelijkheden voor inwoners om elkaar laagdrempelig te ontmoeten, te ontspannen en elkaar te helpen. We vergroten de sociale cohesie door de sociale basis te versterken.

Resultaten in 2025:

- Uitvoeringskader Actief Leven vastgesteld, beleid en maatregelen m.b.t. gezond en actief leven
- Sociale kaart gereed om inzicht te geven vrij toegankelijke formele en informele activiteiten en voorzieningen
- Wijkvisie gereed met ambitie en aanpak voor de ontwikkeling per wijk/buurt
- Eerste Huis van de wijk gerealiseerd in pilotvorm en geëvalueerd voor vervolg
- Programma van eisen MFA Hooipolder gereed, aanbesteding gestart

3.2.2 Werken met talent

De weg naar participatie in onze gemeente is versnipperd en daardoor onvoldoende effectief. Het gevolg hiervan is dat de kosten hoog zijn en er, veelal individuele, voorzieningen worden beschikt die niet voldoende effectief zijn. Dit leidt ertoe dat de talenten van inwoners onvoldoende worden aangesproken en zij daardoor minder in staat zijn om zich te ontwikkelen, een zinvolle bijdrage te leveren aan de samenleving en/of te voorzien in een eigen inkomen. De waarborg voor participatie vraagt expliciete aandacht op bestuurlijk en strategisch niveau. We leggen een stevigere verbinding tussen de WMO (begeleiding), participatie en inburgering waardoor een brede participatie en effectievere integratie plaatsvindt. Het uitgangspunt daarbij is dat je altijd iets zinvols kunt doen in de gemeente en dat je dat vooral samen doet met anderen op een toffe plek.

Resultaten in 2025:

- Aanpak en uitgangspunten Brede Participatie bepaald
- Aansluiten op relevante resultaten in de andere programmalijnen (met name Huis van de Wijk en Omgekeerd werken)

3.2.3 Gelukkig opgroeien

Jongeren in gemeente Geertruidenberg liggen onder een vergrootglas. Het hoge percentage van jongeren die jeugdhulp krijgen, de cijfers over alcoholgebruik onder jongeren en een historische focus op overlast zorgen voor een negatief beeld. Daarnaast staat de jeugd op afstand, en is het voor beleidsmakers lastig om erachter te komen wat jongeren zelf willen. Bovendien is het beeld dat veel

jongeren over het leven hebben niet realistisch en staat de mentale gezondheid van steeds meer jongeren onder druk. Dit versterkt elkaar, de beeldvorming wordt niet beter en de kosten voor de jeugdhulp blijven stijgen. Middels deze programmalijn willen we een trendbreuk forceren in zowel de beeldvorming, de omgang met jongeren én willen we –waar dat kan- jongeren vroegtijdig helpen, om grotere problemen te voorkomen en/ of te verminderen. Er wordt extra inzet gepleegd op de gelijke kansen voor kinderen en jongeren. We doen dit vooral ook samen met kinderen, jongeren en hun ouders/verzorgers. We werken aan een nieuw regionaal jeugdstelsel dat de oplopende inzet van jeugdzorg moet remmen door te zorgen dat ondersteuning eerder, lichter en makkelijker beschikbaar is én inwoners en professionals beter accepteren dat hobbels bij het leven horen. Dit vraagt een grote lokale inzet die zich richt op preventie en interne ontschotting waardoor duurzamere oplossingen worden gecreëerd. De deelname aan het landelijk project “OKO” (Opgroeien in een kansrijke omgeving) gaat helpen om dit effectief te doen.

Resultaten in 2025:

- Aanpak jongerenparticipatie gereed
- Minimaal twee nieuwe interventies vanuit OKO gestart
- Stevig Lokaal Team/Proof of concept gestart
- Gemeenschappelijke regeling jeugdregio WBO vastgesteld

3.2.4 Financieel zelfredzaam

We constateren een toenemende financiële druk en onzekerheid bij inwoners. De bestaanszekerheid komt de komende jaren voor een steeds grotere groep inwoners onder druk te staan. De gemeente Geertruidenberg heeft de afgelopen jaren verschillende maatregelen genomen om te ondersteunen bij de bestaanszekerheid als er (te) weinig inkomen in het gezin is om bijvoorbeeld kinderen te laten sporten of om schulden bij inwoners te voorkomen of af te handelen. Er ontbreekt echter al langere tijd een stevige inhoudelijke basis die richting geeft en samenhang biedt voor meer duurzame aanpakken en oplossingen. In de programmalijn Financieel zelfredzaam wordt dit kader gecreëerd waarmee zowel invulling wordt gegeven aan de verander(en)de wetgeving als aan de eigen ambitie van de gemeente. Binnen dit kader is aandacht voor kansengelijkheid voor kinderen, armoedebestrijding en integrale schuldhulpverlening.

Resultaten in 2025:

- Uitvoeringskader Financieel zelfredzaamheid vastgesteld
- Daarop opgenomen maatregelen voor 2025 doorgevoerd

3.2.5 Vrije inloop

De gemeente Geertruidenberg werkt al een aantal jaren aan een “optimale toegang”. Ondanks alle aandacht en investeringen die er gedaan zijn zien we een versnipperde, suboptimale werkwijze die gericht is op het inzetten van (veelal geïndiceerde) voorzieningen. Zowel binnen de gemeentelijke organisatie zelf, als in de afstemming met maatschappelijk partners zoals met name welzijn. De beoogde integraliteit en zelfwerkzaamheid die we zowel voor de vraag als het aanbod nastreven wordt met de huidige inrichting niet gerealiseerd. In de landelijke monitors valt Geertruidenberg op door de hoge inzet van (gestapelde) WMO-voorzieningen per inwoner. In de programmalijn “Vrije inloop” gaan we naar een volledig andere inrichting. We gaan “omgekeerd werken” waarbij de brede vraag van een inwoners in zijn of haar leefwereld en het vertrekpunt is, én de basis voor de oplossing. We ontwikkelen een integraal wijkteam voor alle leeftijden dat aanwezig is in alle kernen.

Hierin combineren we de komende jaren de ontwikkeling van de sterke lokale teams/uitvoering Proof of concep) (jeugddomein), pilot generalistisch wijkteam (verbinding loket WIZ-CJG-Welzijn) en het omgekeerd werken in de basisondersteuning. We sturen hierbij ook expliciet op kostenbeheersing

Resultaten in 2025:

- Realisatie 2e fase “omgekeerd werken”
- Omgekeerde verordening sociaal domein vastgesteld
- Maatwerk/doorbraakfonds gerealiseerd, minimaal 5 complexe casussen opgelost
- Pilot reablement uitgevoerd

3.2.6 Transformatie sociaal domein

Transformeren van het sociaal domein naar een houdbare, toekomstbestendige, sociaal-maatschappelijke ondersteuningsstructuur. Inhoudelijk betekent dit dat een krachtige beweging naar de voorkant waarbij vragen vooral in en met de eigen leefomgeving worden opgepakt. Hierdoor blijven ze klein, wordt zelfredzaamheid versterkt en remmen we het beroep op geïndiceerde individuele voorzieningen. In financiële zin betekent dit dat er, conform het programma Mens en Zorg, een investering nodig is in, met name, de voorliggende (wijk-)voorzieningen en dat deze de komende jaren resulteren in de afvlakking van de groei in het sociaal domein (van 10% naar 4% per jaar).
Om het transformatieproces te faciliteren is een focus op data en kostenbeheersing noodzakelijk. Sturen op maatschappelijke rendement en efficiency. Dat is ook van toepassing op het nieuwe subsidiebeleid dat in 2025 wordt vastgesteld en geïmplementeerd.

Resultaten in 2025:

- Dashboard Mens en zorg continu beschikbaar
- Subsidiebeleid en verordening vastgesteld

3.3 Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Lasten				
• Bestaand beleid	39.044	38.926	37.927	37.880
• Nieuw beleid	2.556	541	591	591
Totaal lasten	**41.600**	**39..467**	**38.518**	**38.471**
Baten				
• Bestaand beleid	12.980	8.317	7.709	7.709
• Nieuw beleid	0	150	150	150
Totaal baten	**12.980**	**8.467**	**7.859**	**7.859**
Reserves*				
• Lasten	435	555	640	725
• Baten	10	307	305	382
Totaal reserves	**425**	**248**	**335**	**343**

Saldo programma 3	29.045	31.248	30.994	30.955

Toelichting nieuw beleid

Lasten en baten (l=lasten / b=baten / rl=reserve lasten / rb= reserve baten)	L/B/R	2025	2026	2027	2028
Bijzondere bijstand Mensen met een inkomen op bijstandsniveau hebben de mogelijkheid om deel te nemen aan de collectieve zorgverzekering van de gemeente, dit betreft een vorm van bijzondere bijstand. Door deze collectieve zorgverzekering met ingang van 2026 te laten vervallen, wordt aangegeven besparing gerealiseerd. Afschaffing is mogelijk omdat de huidige pakketten lang niet altijd aansluiten bij de wensen van onze klanten, individueel is vaak een beter passend pakket af te sluiten.	L		150 V	150 V	150 V
Ambulante specialistische hulp Aanscherpen toegang tot JW-voorzieningen, strenger beschikken (kostenbeheersing van 1%)	L	75 V	75 V	75 V	75 V
Ambulante specialistische hulp Striktere afspraken met huisartsen m.b.t inzet POH en verwijsroutes .	L	75 V	75 V	75 V	75 V
Maatschappelijk werk Een financiële (gedwongen) prikkel die de welzijnsorganisatie mede stimuleert om inventief om te gaan met de budgetten en ervoor te zorgen dat resultaten geboekt worden.	L	120 V	120 V	120 V	120 V
Algemene voorzieningen Wmo Aanscherpen toegang tot WMO-voorzieningen zoals strenger beschikken (kostenbeheersing van 1%) In de komende periode zal bezien worden over welke maatwerkvoorzieningen deze bezuiniging verdeeld kan worden.	L	60 V	60 V	60 V	60 V
WMO hulpmiddelen De uitgaven voor WMO-hulpmiddelen zijn al een aantal jaar stabiel. De groei in uitgaven is minder groot dan verwacht, dus er is lucht uit de begroting gehaald. Het budget kan structureel afgeraamd worden met €39.000.	L	39 V	39 V	39 V	39 V
WMO vervoersvoorzieningen Aangenomen wordt dat de gunning van het deeltaxivervoer vanaf 2025 een besparing op zal leveren.	L	78 V	78 V	78 V	78 V
WMO vervoersvoorzieningen Vervoer komt op verschillende plekken terug als optimalisatiepost, ook al omdat dit geen daadwerkelijk ondersteuning is, maar vooral kosten. Dit heeft ook betrekking op leerlingenvervoer, vervoersvoorzieningen binnen WMO-hulpmiddelen (scootmobielen), reiskostenvergoeding in het kader van participatie en inburgering. In de komende periode zal bezien worden over welke vervoersvoorzieningen deze bezuiniging verdeeld kan worden.	L	50 V	100 V	100 V	100 V
WMO, huishoudelijke verzorging 1) Het tarief voor WMO Huishoudelijke Ondersteuning is met terugwerkende kracht herijkt per 1 januari 2024. De kosten van zorgaanbieders zijn in de afgelopen periode flink gestegen door forse loonstijgingen en een hoog ziekteverzuim. Om te voorkomen dat de zorg aan onze inwoners onder druk komt te staan, is het tarief verhoogd. Besloten is om het budget voor WMO Huishoudelijke Ondersteuning structureel te verhogen met € 165.000 ; 2) De Huishoudelijke Hulp Toelage (HHT)-regeling is afgebouwd. Het budget van € 15.000 wordt samengevoegd met het budget WMO Huishoudelijke Ondersteuning, dus het betreft een administratieve wijziging. 3) Budgetverhoging 2025 met € 160.000 betreft de contractueel overeengekomen jaarlijkse indexering.	L	340 N	340 N	340 N	340 N
WMO Begeleiding Het budget voor WMO individuele begeleiding dient te worden verhoogd. Betreft jaarlijkse contractuele indexering van 1,5%.	L	34 N	34 N	34 N	34 N
Sociale Werkplaatsen Vanuit het Rijk krijgt de gemeente jaarlijks een taakstelling voor wat betreft het realiseren van Beschut Werk plekken. Was het aantal aanvragen voor een Beschut Werk Plek hoger dan deze taakstelling, dan werden deze mensen alsnog geplaatst, ere werd dus niet gewerkt met een wachtlijst. Nu alsnog een wachtlijst gaan hanteren voldaan is aan de wettelijke taakstelling.	L	50 V	75 V	75 V	75 V
Sociale Werkplaatsen Taakstelling beschut werk geeft minder stijging op 66500101/438026. Voor 2025 mogelijk € 25.000 minder stijging (2026 pas € 50.000). De plaatsingen boven onze wettelijke taakstelkling ontstaan pas in de loop van het jaar, vandaar dat de stijging in eerste instantie minder zal zijn in 2025.	L	25 N	25 N	25 N	25 N
Sociale Werkplaatsen Uw raad heeft op 20 juni 2024 de begroting 2025 van de diverse verbonden Partijen vastgesteld. Dit leidt tot een verhoging van de gemeentelijke bijdrage.	L	133 N	53 N	53 N	53 N
Mens en Zorg PL 5 Vrije inloop Voor de pilot reablement wordt € 30.000 begroot t.b.v. de inzet van een ergotherapeut. Reablement richt zich op personen die een melding doen voor een WMO voorziening Huishoudelijke ondersteuning. Bij deze doelgroep gaan we bekijken wat er verbeterd kan worden op het gebied van zelfredzaamheid, met als doel een effectievere en efficiëntere inzet van ondersteuning. Na het traject onder begeleiding van een ergotherapeut wordt geëvalueerd wat de cliënt zelf kan en welke ondersteuning er nog vanuit de gemeente nodig is.	L	30 N			
Mens en Zorg PL 5 Vrije inloop Inverdieneffect pilot reablement.	L	30 V			

Mens en Zorg PL 5 Vrije inloop Implementatie budget omgekeerd werken.	L	50 N	25 N		
SPUK Brede regeling (Samenkracht en burgerpart.) Dekking investeringen programma Mens en Zorg met SPUK/Gala middelen.	L	75 V	50 V		
Subsidies Sociaal Domein Projectsubsidies worden vanuit inhoudelijk budgetten gedekt.	L	50 V	50 V	50 V	50 V
Mens en Zorg PL 1 Bewust samenleven Versterken sociale basis, investering in voorliggende voorzieningen.	L	50 N	50 N	50 N	50 N
Mens en Zorg PL 1 Bewust samenleven Bepalen norm en beschikbaarheid Inloop- en wijkvoorzieningen.	L	20 N			
Mens en Zorg PL 1 Bewust samenleven Toelichting vereist SPUK breed	L	70 N	50 N		
Opvang Asielzoekers COA Om de opvang van 50 asielzoekers in het Hoge Veer mogelijk te maken zijn verschillende kosten gemaakt. Hierbij valt te denken aan ambtelijke capaciteit, meubilair, catering, communicatie, beveiliging en begeleiding van de asielzoekers. Deze kosten worden volledig gedekt uit de middelen die we vanuit het COA ontvangen voor de opvang van asielzoekers.	L	1.387 V			
Maatschappelijke opvang Voor 2024 wordt een terugvloeibedrag berekend van € 339.000 voor Beschermd Wonen. In eerste aanleg waren de terugvloeibedragen meerjarig gehandhaafd op de oude ramingen omdat nog niet duidelijk was of de hogere uitkering structureel wordt. Recent is duidelijk geworden dat de terugvloeibedragen meerjarig hoger worden omdat een deel van de werkzaamheden door onszelf uitgevoerd gaat worden. Vanuit de centrumgemeente Breda is aangegeven dat meerjarig naar verwachting € 400.000 een voorzichtige inschatting is.	L	150 V	150 V	150 V	150 V
Centrum Jeugd en Gezin Drimmelen Geertruidenberg Het voornemen is om in 2025 een onderzoek in te stellen over hoe in de volgende jaren bij het CJG een besparing gerealiseerd kan worden. Dit zou in 2026 en volgende jaren een effect moeten hebben van €150.000. Omdat het CJG een Gemeenteschappelijke Regeling is met de gemeente Drimmelen kan dit niet eenzijdig worden ingevoerd. Overeenstemming met Drimmelen is hierbij dus een voorwaarde.	L		150 V	150 V	150 V
Centrum Jeugd en Gezin Drimmelen Geertruidenberg Conform collegebesluit SLT en POC 24-6-2024 wordt 150.00 overgeheveld van 66720401 en 66720402 naar 66200203. De eerstgenoemde posten zijn met dit bedrag verlaagd dus het geheel is budget neutraal. De begroting CJG voor 2025 stijgt met € 79.000. Dit betreft autonome kostenontwikkelingen (met name CAO). Voor 2025 betreft het dus € 79.000 N + € 150.000 N (maar elders Voordeel dus budgetneutraal). Samen € 229.000.	L	229 N	79 N	79 N	79 N
PGB jeugd De uitgaven voor de PGB's jeugd blijken wat te hoog geraamd en zijn bovendien wat afgenomen. In de begroting 2025 en volgende jaren kan dit verlaagd worden.	L	50 V	50 V	50 V	50 V
Noodopvang Vluchtelingen Oekraïne Hoge Veer expl. De gemeenteraad heeft besloten dat de Oekraïense ontheemden tot en met 31 oktober 2025 opgevangen worden op het Hoge Veer. De taakstelling van de gemeente is om 126 Oekraïense ontheemden op te vangen per 1 januari 2025. Bij een gelijkblijvende opvang van 126 Oekraïense vluchtelingen tot 1 november 2025 wordt € 2.336.000 V aan Rijksvergoeding verwacht. De exploitatiekosten van de opvanglocatie wordt op basis van ervaring uit de afgelopen twee jaar geraamd op € 1.713.500 N.	L	1.343 V			
Noodopvang vluchtelingen Oekraïne algemeen Dit zijn algemene kosten voor de opvang van Oekraïense ontheemden die de gemeentelijke opvang en particuliere opvang van Oekraïense ontheemden overstijgen. Op basis van voorgaande jaren is een bedrag geraamd van € 45.000 N. Dit nadeel wordt gedekt uit de Rijksvergoeding zoals genoemd in de post exploitatie.	L	45 N			
Mens en Zorg PL 3 Gelukkig opgroeien Implementatie stevig lokaal team.	L	50 N	25 N		
Totaal lasten	L	2.556 V	541 V	591 V	591 V
Eigen bijdragen WMO Met name in de WMO worden landelijke ontwikkelingen verwacht die van grote invloed zijn, zoals de inkomensafhankelijke bijdrage (per 1-1-2026).	B	0	150 V	150 V	150 V
Totaal baten	B	0	150 V	150 V	150 V
Mutaties reserves opgave 3 Mens en Zorg Voor de sporthal Dongemond is een budget beschikbaar gesteld ten behoeve van onderhoud. Dit budget kan worden gedekt uit de daarvoor in het verleden gevormde onderhoudsreserve. **De genoemde voordelen zijn onderdeel van de tellingen in de bovenstaande tabel mutaties reserves (baten en lasten)*	RL	35 V			
Mutaties reserves opgave 3 Mens en Zorg De opbrengst van 1% OZB wordt gestort in de reserve dekking IHP. Op termijn dient deze reserve gebruikt te worden om de kapitaallasten van de investeringen te dekken. Omdat de netto opbrengst van 1% OZB ook jaarlijks hoger wordt, wordt de storting in de meerjarenramingen aangepast. In 2028 is de storting hoger vanwege actualisatie van de jaarschijf 2028.	RL	15 N	30 N	45 N	130 N

**De genoemde voordelen zijn onderdeel van de tellingen in de bovenstaande tabel mutaties reserves (baten en lasten)*					
Totaal reserves lasten	RL	20 V	30 N	45 N	130 N

Programma 4 Opgave Wonen

De druk op de woningmarkt blijft onverminderd groot. Meer woningen binnen onze gemeentegrenzen moeten hier een positieve bijdrage aan gaan leveren. Dit kan door het realiseren van nieuwbouwwoningen, maar ook transformatie en woningsplitsing zijn mogelijkheden die we kunnen benutten. In samenspraak met de regio en onze inwoners bekijken we voor welke doelgroepen we woningen nodig hebben. Toch moeten we er rekening mee houden dat de woonwensen niet altijd aansluiten bij de financiële kant van een woningbouwproject. Concessies en slimme oplossingen zijn dan ook soms nodig.
Bijzondere doelgroepen zoals Oekraïense vluchtelingen, asielzoekers, spoedzoekers en arbeidsmigranten vragen maatwerkoplossingen. We proberen deze oplossingen te realiseren naast de reguliere woningbouwopgave.

4.1 Wat willen we bereiken?

Het realiseren van passende, toekomstbestendige huisvesting voor de juiste doelgroep op de juiste locatie en voor de juiste prijs. Dit programma draagt daarmee bij aan een toekomstig Geertruidenberg waar nu én in de toekomst fijn met elkaar kan worden gewoond, gewerkt en gerecreëerd.

4.1.1 Creëren woonruimte naar behoefte

Dit doen we op basis van autonome demografische ontwikkelingen uit het woonbehoefteonderzoek, de opgelegde taakstelling en de beschikbare ruimte voor onverwachte ontwikkelingen. We maken concreet hoe passende huisvesting voor de juiste doelgroep tegen de juiste prijzen kan worden ingevuld. Ook worden zaken vastgelegd rond woningsplitsing, mantelzorgwoningen, verdeling van de woningvoorraad en de richtlijnen voor nieuwe projecten.

Beleidsindicatoren		Waarden		
	Meest recente meting	2024	2025	2026
Het aantal actief woningzoekenden in de gemeente in de sociale huursector.	- 2022: o Totaal woningzoekenden: 2.931 o Actief woningzoekenden: 757 - 2023: o Totaal woningzoekenden: 3.216 o Actief woningzoekenden: 860	<2023	<2024	<2025
Het aantal uitgiftes van bindingseis uittreksels.	Op dit moment kan er nog gebruikt gemaakt worden van deze	-	-	

	indicator.			
Het totale aantal woningen binnen de gemeente.	1-1-2023: 10.120 1e kwartaal 2024: 10.156	10.200	10.300	10.500
Het resultatenoverzicht van het COA (statushouders en amv-ers)	Taakstelling 2023: 49 statushouders Totaal aantal 2023: 40	49	49	49
Overzicht woningbouwcapaciteit per gemeente van de provincie Noord-Brabant.	De provincie geeft hun prognoses weer op https://bevolkingsprognose.brabant.nl/ De indicatie van de toename van de woningvoorraad voor Geertruidenberg in de periode 2023-2030 bedraagt 590 (index 105,8) 2025: 10.290, 2030: 10.710, 2035: 11.125, 2040: 11.350	10.200	10.290	-

a. Er komt meer woonruimte beschikbaar voor zowel onze eigen inwoners als de verschillende doelgroepen vanuit de wettelijke en maatschappelijke taakstelling.

Het recent vastgestelde programma Wonen geeft een duidelijke basis voor de gewenste ontwikkeling in de woningbouw. De eerste kaders voor potentiele woningbouwontwikkelingen zijn hiermee geschetst. De woonruimte die beschikbaar komt willen we zo veel als mogelijk beschikbaar maken voor onze eigen inwoners. De juridische en wettelijke mogelijkheden zijn hiertoe beperkt, maar daar waar mogelijk gebruiken we ze.

b. Er wordt optimaal gebruik gemaakt van de wettelijke mogelijkheden om woonruimte te creëren en behouden voor onze eigen inwoners

De wettelijke opgave voor het huisvesten van bepaalde doelgroepen, zoals asielzoekers en statushouders, blijft bestaan. Hier kunnen we de komende jaren onze ogen niet voor sluiten. Maar ook de maatschappelijke opgave voor doelgroepen zoals jongeren, spoedzoekers en senioren blijft en mag niet onderschat worden. Met het toevoegen van nieuwbouw gaan we een deel van deze vraagstukken te lijf. Maar ook de bestaande woningvoorraad aanpassen, anders verdelen en beter bereikbaar maken is een deel van de oplossing.

Wettelijke beleidsindicatoren

Voor programma 4 zijn geen beleidsindicatoren voorgeschreven.

4.1.2 Verbeteren, bewaken en behouden van balans

Er wordt gestreefd naar een gebalanceerde woningvoorraad. Een gebalanceerde woningvoorraad is er voor onze huidige inwoners, maar moet ook ruimte bieden voor toekomstige inwoners en verschillende doelgroepen vanuit de wettelijke en maatschappelijke taakstelling. Een gebalanceerde voorraad houdt daarnaast in dat rekening wordt gehouden met trends en ontwikkelingen, met schommelingen en veranderingen. Een gebalanceerde woningvoorraad is niet alleen kwantitatief passend, maar ook nadrukkelijk kwalitatief in balans.
Bij het streven naar een gebalanceerde woningvoorraad richten we ons dan ook op zowel nieuwbouw als bestaande bouw. Het grootste gedeelte van onze toekomstige woningvoorraad staat er namelijk al. Met name bij nieuwbouw kunnen we sterk sturen, maar ook wat betreft bestaande bouw zien we hier mogelijkheden toe.

Beleidsindicator	**Waarden**			
	Meest recent	**2024**	**2025**	**2026**
% sociale woningbouw per wijk/kern/gemeente	31,4 % (2023) van de woningvoorraad in gemeente is een sociale huurwoning.	>30%	>30%	>30%
% toegewezen woningen met binding (Thuisvester)	2023: 21,6% (35 woningen) In 2023 publiceerde Thuisvester 24,7% (40 stuks) van de woningen met voorrang voor inwoners met binding. 35 woningen daarvan werden daadwerkelijk op basis	25%	max 50%	max. 50%

	van deze voorrang toegewezen.			

a. Er is balans tussen wettelijke taakstellingen en autonome lokale ontwikkelingen.

We steken onze kop niet in het zand als het gaat om de huisvestingsproblematiek van asielzoekers, statushouders en Oekraïense ontheemden, maar de prioriteit van onze woningbouwopgave blijft gericht op het huisvestingsvraagstuk van onze eigen inwoners.

b. We koersen op een juiste mix in woningaanbod per kern en wijk.

De lijn uit de SRBT woondeal is door vertaald in ons lokale woonbeleid. Bij nieuwbouwontwikkelingen kiezen we dus voor 30% sociale huur, 40% betaalbare koop of huur en 30% duurdere woningen. Hiermee creëren we de gemixte wijken die we zo wenselijk vinden. De samenstelling van de bestaande wijk waar een ontwikkeling plaats vind kan aanleiding geven om hier soms van af te wijken. Zo proberen we ook de juiste mix in de bestaande woonwijken te verbeteren.

c. Bij iedere ontwikkeling wordt de balans in ruimtelijke inrichting als uitgangspunt genomen.

De ruimtelijk inrichting staat onder druk vanwege andere maatschappelijke opgaves. Klimaatadaptatie, hittestress, wateroverlast, de wens voor een groene en gezonde omgeving, maar ook de wens voor onder andere een betere mobiliteit en bereikbaarheid of de energietransitie zorgen dat ontwikkelingen met veel aanvullende eisen en wensen te maken krijgen. Soms is het dus noodzakelijk om op bepaalde ambities af te schalen om ontwikkelingen haalbaar en realistisch te houden.

4.1.3 Regie pakken op woningmarkt

De gemeente kan op verschillende wijzen regie pakken op de woningmarkt. Actief grondbeleid betekent dat de gemeente zelf de gronden verwerft dan wel toepassing geeft aan het voorkeursrecht gemeenten. Daarmee kan de gemeente zelf gronden uitgeven en tot een door haarzelf gewenste invulling en woningbouwdifferentiatie kan komen.
Daarnaast kan de gemeente passief en meer faciliterend grondbeleid voeren. In het programma Wonen is bepaald dat een actief grondbeleid geen uitgangspunt is, maar dat per ontwikkeling een keuze gemaakt moet worden welke strategie op dat moment het best passend is.

Beleidsindicator	Waarden			
	Meest recent	2024	2025	2026
Monitoring kaders en afspraken na realisatie woningbouwproject	Op dit moment kan er nog gebruikt gemaakt worden van deze indicator.	-	-	-

a. Er zijn duidelijke randvoorwaarden voor toekomstige ontwikkelingen.

We houden vast aan de methodiek van het voorleggen van een startnotitie aan de gemeenteraad, zodat de raad op voorhand in de gelegenheid is gesteld om de kaders en randvoorwaarden voor een ontwikkeling te bepalen. Voor ontwikkelaars en initiatiefnemers is het daarmee al vroegtijdig duidelijk hoe we als gemeente tegen een ontwikkeling aan kijken.

b. We maken toekomstbestendige woningbouw mogelijk op de juiste locaties.

De toekomstbestendigheid van de woningen is één van de aandachtspunten die zeker een plek krijgen in de startnotitie. Zaken zoals levensloopbestendigheid en energieneutraliteit worden als eis of wens in de startnotities opgenomen. Maar bovenal maken we in de startnotitie een integrale afweging of een locatie geschikt is voor woningbouw en voor welke type.

c. We zijn creatief en innovatief in onze oplossingen.

Moeilijke tijden en lastige opgaven vragen om creatieve oplossingen. Als we blijven doen wat we altijd al deden blijft onze bijdrage aan de woningbouwopgave beperkt. Daarom is het belangrijk om te kijken of we met het loslaten van traditionele bouwvormen en stroperige procedures sneller tot passendere woonvormen komen. Niet elk project leent zich hiervoor. Met initiatiefnemers bekijken we per project of we slim, snelle stappen kunnen zetten.

4.1.4 Ontwikkelingen vinden plaats in samenspraak met inwoners en stakeholders

Voor de gemeente is een belangrijke rol weg gelegd daar waar het gaat om het laten participeren van inwoners. Ingeval van een ontwikkeling op gemeentelijk eigendom zal dit niet wijzigen. Als het daarentegen gaat om een ontwikkeling op eigendom van derden heeft de gemeenteraad een participatieverplichting opgelegd vanaf 5 woningen. De notitie burgerparticipatie blijft hiervoor de leidraad.
Ten aanzien van de stakeholders geldt dat ontwikkelingen vanuit het gemeentebrede perspectief voor wonen worden benaderd. Gekoerst moet gaan worden op de juiste balans in de differentiatie, bij voorkeur op wijk- en buurtniveau.

Beleidsindicator	Waarden			
	Meest recent	2024	2025	2026
% inwoners en stakeholders dat zich gehoord en betrokken voelt.	Op dit moment kan er nog gebruikt gemaakt worden van deze indicator.	-	-	-

a. Onze inwoners en stakeholders voelen zich betrokken en gehoord.

Inwoners betrekken en aanhoren is niet hetzelfde als iedereen zijn zin geven. Participatie is belangrijk om alle belangen in beeld te krijgen, en om alle belangen tegen elkaar af te wegen. Algemeen belang zal in veel gevallen prevaleren boven individueel belang. Toch kunnen we individuele belangen nooit uit het oog verliezen.

4.2 Wat gaan we daar voor doen?

4.2.1 Woonruimte naar behoefte

Op basis van demografische ontwikkelingen en de opgelegde taakstelling voor specifieke doelgroepen,
ontwikkelen we naar behoefte. Dit kunnen we op de volgende manieren realiseren:

- nieuwe woningen bouwen;
- transformeren leegstand ;
- aanpassen in de bestaande woningvoorraad;
- herstructurering woonwijken.

Resultaten in 2025:

- We starten de planologische procedure voor 150-180 woningen bij Achter de Hoeven
- We maken een keuze over de Raamsdonkse potentiële woningbouwlocatie
- We werken de kaders en randvoorwaarden voor de ontwikkeling van de locatie van het

voormalige brugklasgebouw Dongemond college uit
- We leggen de raad een startnotitie voor over de mogelijke ontwikkeling van de locatie Landonk-Karthuizerstraat in Raamsdonksveer

4.2.2 Verbeteren, bewaken en behouden balans

Balans gaat zowel over het verdelen van de woningvoorraad als over een balans in de soorten woningen die we hebben in onze gemeente. We maken gebruik van de mogelijkheid om een percentage van onze woningvoorraad toe te wijzen aan onze eigen inwoners. Daarnaast houden we rekening met een evenredige spreiding van doelgroepen zoals de uitstroom beschermd wonen, maatschappelijke opvang en statushouders. Daarnaast houden we bij herstructureren en nieuwbouw de verdeling van verschillende typen woningen en prijsklassen in het oog.

Resultaten in 2025:

- In anterieure overeenkomsten en andere afspraken met ontwikkelaars wordt het gewenste woningbouwprogramma zoveel mogelijk vastgelegd
- In de prestatieafspraken met woningstichting Thuisvester leggen we vast hoe we de verdeling van de woningvoorraad laten aansluiten op de maatschappelijke opgave

4.2.3 Regie op de woningmarkt

We gaan toe naar een actieve sturing, uitvraag aan de voorkant in plaats van toetsing achteraf. De middelen om de regie te pakken zijn bijvoorbeeld:
- waar nodig en/of gewenst inzetten op een actief grondbeleid (te baseren op maatwerk);
- opleggen woningbouwprogramma en –differentiatie via de anterieure overeenkomst.

Resultaten in 2025:

- In anterieure overeenkomsten en andere afspraken met ontwikkelaars wordt het gewenste woningbouwprogramma zoveel mogelijk vastgelegd
- We starten de aanbestedingsprocedure voor de ontwikkeling van Achter de Hoeven

4.2.4 Ontwikkelingen in samenspraak met inwoners en stakeholders

Bij alle nieuwe ontwikkelingen op het gebied van wonen worden inwoners betrokken. Op deze manier creëren we draagvlak, en voelen inwoners zich betrokken en gehoord.
Op het abstracte niveau (gemeentebreed) is de gemeente daarbij aan zet vanuit de opgave. Per locatie gebeurt dit via de omgevingsdialoog, gebaseerd op de door de gemeenteraad vastgestelde notitie burgerparticipatie. In het eerste geval is de gemeente de regisseur, in de tweede situatie is het toetsend.

Resultaten in 2025:

- We wijzen ontwikkelaars op het voeren van een omgevingsdialoog, ongeacht of deze verplicht is

4.3 Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Lasten				
• Bestaand beleid	5.476	5.331	5.409	5.408
• Nieuw beleid	-42	33	33	33
Totaal lasten	5.434	5.364	5.442	5.441
Baten				
• Bestaand beleid	4.576	4.589	4.584	4.584
• Nieuw beleid	0	0	0	0
Totaal baten	4.576	4.589	4.584	4.584
Reserves				
• Lasten	0	0	0	0
• Baten	150	142	39	39
Totaal reserves	-150	**-142**	**-39**	**-39**
Saldo programma 4	**708**	**633**	**819**	**818**

Toelichting nieuw beleid

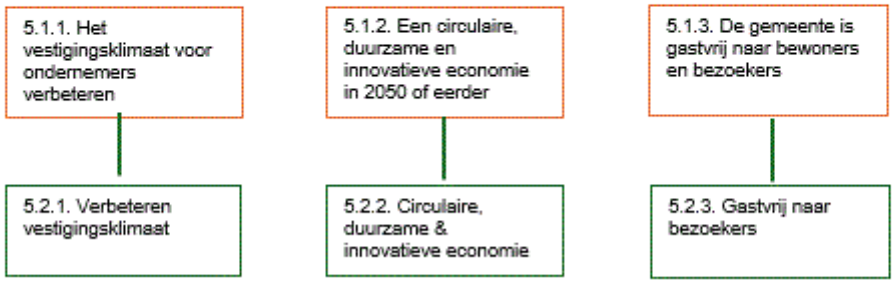
Lasten en baten (l=lasten / b=baten / rl=reserve lasten / rb= reserve baten)	L/B/R	2025	2026	2027	2028
Gemeentelijke panden (niet publieke dienst) We hebben in 2024 onze vastgoed-objecten in de volle breedte geanalyseerd, primair om te beoordelen welke objecten in hun exploitatie niet kostendekkend zijn en waarom. De volgende stap is om op objectniveau een businesscase op te stellen. Om dit mogelijk te maken moet je primair beleidsmatig (vastgoedbeleid, accommodatie-beleid) keuzes maken. Met deze beleidsmatige blik kun je vervolgens aan de slag met dergelijke businesscases. Dit vergt, om dit van de grond te krijgen, inhuur van vastgoed-expertise, de kost gaat hier voor de baat uit en we hebben deze expertise niet in huis. Voor 2025 gaat dat om een niet fulltime invulling waarvoor € 75.000 noodzakelijk wordt geacht.	L	75 N			
Omgevingswet De jaarlijkse begroting voor de implementatie van de Omgevingswet in de organisatie is na evaluatie naar beneden bijgesteld. De afgelopen jaren hebben wij structureel meer budget over gehouden dan dat er besteed is. Hierop is besloten de jaarlijkse begroting Omgevingswet aan te passen.	L	33 V	33 V	33 V	33 V
Totaal Lasten	L	42 N	33 V	33 V	33 V

Programma 5 Opgave Economie en Toerisme

Met ruim 10.000 banen, zo'n 2200 bedrijven, 5 bedrijventerreinen en 2 winkelgebieden hebben we een prima uitgangspunt. De ligging aan de Bergsche Maas en snelwegen A59 en A27, op de as tussen de grote steden Rotterdam en Antwerpen is uniek. Geertruidenberg als vestingstad, gelegen nabij Nationaal Park De Biesbosch en omsloten door water biedt veel potentie als toeristische recreatieve hotspot.
Net als elders in Nederland is er krapte op de arbeidsmarkt en zien we ook dat veel jongeren niet terugkeren als ze de gemeente hebben verlaten om elders te studeren. Het aantal inwoners groeit nauwelijks. De potentiële beroepsbevolking zal daardoor nauwelijks verder stijgen.
Het is van belang om samen met de ondernemers en partners ons in te zetten voor een gemeente waar het goed wonen, werken en recreëren is.

5.1 Wat willen we bereiken?

De gemeente Geertruidenberg is gastvrij naar bezoekers, biedt een fijn leefklimaat voor de inwoners, voorziet in ruimte voor ondernemerschap en is klaar voor een duurzame & innovatieve economie.

5.1.1 Het vestigingsklimaat voor ondernemers verbeteren

We zorgen voor behoud van de lokale werkgelegenheid en zetten optimaal in op ruimtegebruik en toekomstbestendig maken van de bedrijventerreinen. Daarnaast zetten we in op compacte en complete winkelgebieden in de gemeente.

Beleidsindicator	Waarden			
	Meest recent	2025	2026	2027
Leegstandscijfer bedrijventerreinen	56	53	52	50
Leegstandscijfer winkelgebieden	28	27	26	25
Aantal bedrijfsvestigingen	2170	2170	2170	2170
Aantal banen	10802	10802	10802	10802
Winkels buiten kern winkelgebied	40	38	37	36

- Schonere, veiligere en aantrekkelijke bedrijventerreinen en winkelgebieden
- Afname leegstand op bedrijventerreinen en winkelgebieden
- Compacte en complete winkelgebieden

- Behoud werkgelegenheid en banen

Wettelijke beleidsindicatoren

Nr.	Taakveld	Naam indicator	Jaar	Waarde (Jaarrekening 2023)	Begroot 2025	Eenheid	Bron
14.	3. Economie	Functiemenging **	2023	51,8	52,0	%	CBS BAG/LISA
16.	3. Economie	Vestigingen (van bedrijven)	2023	1225	1270	Bedrijfsvestigingen per 10.000 inwoners	KvK

** de functiemengingsindex weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

5.1.2 Een circulaire, duurzame en innovatieve economie in 2050 of eerder

We staan het bedrijfsleven bij om te komen tot een circulaire economie en faciliteren bedrijventerreinen om energieneutraal te worden. Innovatie stimuleren we en verbinden partijen met elkaar om stappen te kunnen maken.

Beleidsindicator	Waarden			
	Meest recent	2025	2026	2027
Toename energieopwek bij bedrijfspanden Elektriciteitsverbruik bedrijven (milj. kwh) Aardgasverbruik bedrijven (milj. m3)	21761 114.9 35.8	21761 111.3 34.9	21761 107.7 34.0	21761 104.1 33.1
% hergebruik primaire grondstoffen (landelijke monitor wordt ontwikkeld)				
Innovatieve bedrijven in de gemeente	97	99	102	104

- In 2050 is de Geertruidenbergse economie circulair, met als tussendoel 50% in 2030
- De bedrijventerreinen zijn in 2050 energieneutraal
- Meer ruimte voor innovatie vanuit bedrijven

5.1.3 De gemeente is gastvrij naar bewoners en bezoekers

We zetten in op meer toeristische bezoekers, die we langer in het gebied willen laten verblijven en die vaker terug komen naar de gemeente Geertruidenberg.

Beleidsindicator	Waarden			
	Meest recent	2025	2026	2027
Aantal banen toeristisch recreatieve branche	505	519	533	547
Aantal overnachtingen (toeristenbelasting)	20.899	25.000	30.000	40.000

- Verhoging toeristische recreatieve werkgelegenheid
- Stijging van het aantal toeristische overnachtingen
- Minimaal behoud van diversiteit van culturele organisaties en evenementen

5.2 Wat gaan we daar voor doen?

5.2.1 Verbeteren vestigingsklimaat

Om te komen tot een verbetering van het vestigingsklimaat in de gemeente richten we ons op thema's: toekomstbestendige bedrijventerreinen, centrumgebieden en ondernemerschap.
We leggen de focus bij het toekomstbestendig maken van bedrijventerrein Dombosch door kwaliteitsbetering van het verblijfklimaat. Het centrum van Raamsdonksveer willen we meer vergroenen en we gaan voor de kermissen en weekmarkten na wat een passende toekomstige invulling kan worden. We onderzoeken of consensus bereikt kan worden voor het instellen van een ondernemersfonds. Ook ondernemers die starten staan we bij met een ondersteuningsaanbod wat opgezet wordt met lokale ondernemers.

Resultaten in 2025:

- We initiëren een samenwerking binnen de lokale maritieme sector op o.a. de thema's werkgelegenheid, opleidingen, economische groei
- Het onderzoek 'ondernemersfonds Geertruidenberg' ronden we af met de lokale ondernemerscollectieven en bij consensus gaan we de procedure doorlopen om tot een ondernemersfonds per 1-1-2026 te komen
- We starten voor de (uitvoering van de kwaliteitsverbeterplan) bedrijventerrein Dombosch op de thema's vergroenen en verblijfsklimaat
- Het kermis- en weekmarkten beleid evalueren en herzien we
- Voor starters organiseren we een startersprogramma
- Het verbeteren het verblijfsklimaat in het centrumgebied van Raamsdonksveer door op meerdere plekken grijs naar groen om te vormen
- We organiseren een informatieve netwerkbijeenkomst (Connecting Event Geertruidenberg) met en voor de 3O's

5.2.2 Circulaire, duurzame & innovatieve economie

We ondersteunen het bedrijfsleven bij projecten die bijdragen aan een circulaire en duurzame economie. Dit kan op verschillende thema's zijn zoals energie infrastructuur, het vergroenen van de bedrijfsomgeving of reststromen omvormen tot grondstoffen.
Samen impact maken om de duurzaamheid concreet vorm te geven vinden we belangrijk. Door de Groene Pluim aan een lokaal bedrijf uit te reiken willen we een koploper in de schijnwerpers zetten.

Resultaten in 2025:

- We maken een wandelverbinding met de natuur aan de noordzijde van bedrijventerrein Dombosch en zetten in op vergroenen van het bedrijventerrein
- We ondersteunen en faciliteren pilotprojecten (gericht op bijvoorbeeld energie, vergroenen, reststromen en innovatie)
- In 2025 reiken we weer een Groene Pluim aan een lokaal bedrijf uit

5.2.3 Gastvrij naar bezoekers

Het VVV-informatiepunt in de huidige vorm stopt per 2025. Om onze toeristische bezoekers te voorzien van informatie over de gemeente Geertruidenberg en de omliggende regio vinden we het

belangrijk om een lokaal informatiepunt te behouden. We gaan hiervoor samen werken met het Regionaal Bureau voor Toerisme (RBT De Langstraat).
Om het toeristisch aanbod te versterken stellen we o.a. een inrichtingsplan voor het plassengebied op en realiseren we een aantrekkelijke wandelroute van de haven naar het historisch centrum.

Resultaten in 2025:

- Het lokale informatiepunt (VVV) brengen we onder bij RBT De Langstraat
- We verbinden de haven met de vesting door het aanleggen van een aantrekkelijke wandelroute
- Voor het plassengebied stellen we een inrichtingsplan op
- We voeren een pilotproject 'blind walls' (muurschildering) uit in samenwerking met ondernemers en een kunstenaar

5.3 Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Lasten				
• Bestaand beleid	2.463	2.366	2.165	2.173
• Nieuw beleid	-108	-83	17	17
Totaal lasten	2.355	2.283	2.182	2.156
Baten				
• Bestaand beleid	169	200	200	200
• Nieuw beleid	20	0	0	0
Totaal baten	**189**	**200**	**200**	**200**
Reserves				
• Lasten	0	0	0	0
• Baten	35	35	35	35
Totaal reserves	-35	-35	-35	-35
Saldo programma 5	**2.131**	**2.048**	**1.947**	**1.921**

Toelichting nieuw beleid

Lasten en baten (l=lasten / b=baten / rl=reserve lasten / rb= reserve baten)	L/B/R	2025	2026	2027	2028
Economisch beleid Voor toekomstbestendige bedrijventerreinen leggen we de focus op bedrijventerrein Dombosch. Ook herzien we het kermisbeleid. We zoeken een passende invulling voor de gehele gemeente.	L	40 V	40 V	40 V	40 V
Economisch beleid We blijven het bedrijfsleven ondersteunen om te komen tot een circulaire economie en faciliteren bedrijventerreinen energieneutraal te worden. We pakken deze projecten samen op met het programma duurzaamheid.	L	15 V	15 V	15 V	15 V
Toerisme Het structurele extra bedrag van € 38.000 is nodig om het lokale VVV Geertruidenberg aan te sluiten op het Regionaal Bureau voor Toerisme de Langstraat. In 2025 moeten eenmalige kosten worden gemaakt voor bijvoorbeeld het aanpassen van de website en promotie uitingen.	L	63 N	38 N	38 N	38 N
Subsidie bibliotheken Er komt vanaf 2025 een zorgplicht voor gemeenten om een bibliotheekvoorziening te hebben die voldoet aan een wettelijk normkader. Om hieraan te voldoen ontvangt de gemeente via de algemene uitkering een bedrag om het bibliotheekwerk te versterken.	L	100 N	100 N		
Totaal lasten	L	108 N	83 N	17 V	17 V

Toerisme VVV Geertruidenberg heeft een reserve van ongeveer € 20.000. Wanneer VVV Geertruidenberg aansluit bij RBT de Langstraat kan dit bedrag als eenmalige inkomsten worden ingeboekt.	B	20 V			
Totaal baten	B	20 V			

Programma 6 Opgave Bestuur en Dienstverlening

Wij staan als gemeente de komende jaren voor grote maatschappelijke opgaven. Opgaven die gevolgen hebben voor onze gemeente. Opgaven waar we op onderdelen als gemeente andere gemeenten en overheden bij nodig hebben. We zoeken de verbinding met onze samenleving (burgerparticipatie). We beseffen dat we de inbreng van onze inwoners, onze ondernemers, onze verenigingen en onze maatschappelijke partners bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van ons beleid moeten versterken. Te vaak hebben we nagelaten om die inbreng goed vorm te geven. In de oplossingsrichtingen om die maatschappelijk opgaven aan te pakken zoeken we ook de verbinding met de gemeenteraad en zoeken we naar onderlinge samenhang binnen het college en de afstemming met de ambtelijke organisatie. Want al te vaak ontbreekt die verbinding en ontstaat er onduidelijkheid over verantwoordelijkheden en vermenging van bevoegdheden en rollen.

6.1 Wat willen we bereiken?

Bestuur: Wij zijn een krachtig lokaal bestuur dat klaar is voor de toekomst. We onderhouden en leggen verbinding met de gemeenteraad, de inwoners, de ondernemers en de maatschappelijke partners. We investeren in de samenwerking met onze inwoners en laten zien wat we gaan doen. We werken aan het herstel van het vertrouwen in de plaatselijke politiek en zetten in op participatie van diverse groepen uit onze samenleving.

Dienstverlening: Wij zijn een open en bereikbare gemeente. Wij werken samen met onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners vanuit vertrouwen en gelijkwaardigheid. Onze dienstverlening is dichtbij. Onze professionele medewerkers zijn betrokken, ondernemend, pakken zaken snel op en denken in mogelijkheden.

6.1.1 We hebben inzicht in de toekomstscenario's van de gemeente op zowel de korte als de lange termijn

We moeten ons voorbereiden op de maatschappelijke ontwikkelingen om zo adequaat te kunnen reageren en onze dienstverlening richting inwoners, ondernemers en maatschappelijk partners te kunnen continueren.

Maatschappelijke effecten

a. Gezamenlijk met onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners kennen we onze toekomst.
b. We zijn een sterk lokaal bestuur in West-Brabant en weten wat we zelf kunnen doen en waar we ondersteuning via regionale samenwerking bij nodig hebben.

Wettelijke beleidsindicatoren

Voor programma 6 zijn geen beleidsindicatoren voorgeschreven.

6.1.2 Wij zijn als college en gemeenteraad samen één overheid

We verstevigen de relatie tussen college en gemeenteraad.

Maatschappelijke effecten

a. College en gemeenteraad kennen elkaars rollen, bevoegdheden en verantwoordelijkheden en respecteren elkaar daarin.
b. We trekken samen op in de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van ons beleid.
c. Ons verhaal naar buiten is een gezamenlijk verhaal, waarbij we ruimte laten voor een andere mening.

6.1.3 Wij zijn betrouwbaar, toegankelijk en werken continu aan inclusiviteit

Door allerlei affaires staat het vertrouwen in de overheid onder druk. Dé overheid wordt vaak als één geheel gezien en de affaires, die op landelijk niveau spelen hebben ook zo z'n weerslag op het lokale niveau. Vertrouwen speelt een belangrijke rol in de beoordeling van onze dienstverlening.

Beleidsindicator	Waarden			
	Meest recent	2024	2025	2026
Score vertrouwen in overheid	17% heeft heel veel vertrouwen; 34% weinig tot geen vertrouwen in hoe de gemeente wordt bestuurd.	-	20% heeft heel veel vertrouwen; 30% weinig tot geen vertrouwen in hoe de gemeente wordt bestuurd.	-

Maatschappelijke effecten

a. Inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners zijn trots op de gemeente.
b. We zetten in op participatie van diverse groepen uit onze samenleving in de lokale politiek zodat zoveel mogelijk inwoners participeren, gehoord en vertegenwoordigd worden.
c. Inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners vinden dat de gemeente afspraken nakomt en genomen besluiten motiveert.

6.1.4 Verbeteren van de kwaliteit, professionaliteit en continuïteit van de dienstverlening

Het niveau van onze dienstverlening tillen we naar een hoger niveau, zowel inhoudelijk als qua snelheid van reageren op vragen van de samenleving. Daarbij passen we de gebruikte kanalen (digitaal, persoonlijk contact) aan op de behoefte van onze "klanten".

Beleidsindicator	Waarden			
	Meest recent	2024	2025	2026
Score (digitale) dienstverlening (burgerpeiling)	algemene dienstverlening gem. 6,49 digitale dienstverlening gem. 6,58	-	algemene dienstverlening gem. 7 digitale dienstverlening gem. 7	-
Daling aantal klachten t.o.v. 2022	Aantal klachten in: 2022: 53 2023: 36 T/m 15 aug. 2024: 22	36	34	32

Maatschappelijke effecten

a. De kwaliteit van onze (digitale) dienstverlening is verhoogd (op dit moment geven burgers ons een 6,4-6,5 voor de (digitale)dienstverlening). Ondernemers geven onze digitale dienstverlening een 5,8.
b. We communiceren, helder, proactief en tijdig over wat we wel en niet doen.
c. Administratieve lastverlichting voor inwoners , ondernemers en partners.
d. Klachten nemen af en we voldoen aan onze vastgestelde servicenormen.
e. We verlenen deskundiger advies en antwoord, zijn inlevend en denken met onze "klanten" mee.

6.1.5 Wij zijn dichtbij en weten nog beter wat er speelt in de gemeente

We zijn open, duidelijk en transparant over onze plannen en beleid. Voor onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners zijn we bereikbaar (digitaal, in het gemeentehuis en in de wijk). We weten wat er speelt in de gemeente, zodat we daarop in kunnen spelen met onze plannen en bij het formuleren van beleid. We onderzoeken de toekomstbestendigheid van het gemeentehuis voor de korte en lange termijn. Het Klant Contact Centrum (KCC) wordt doorontwikkeld, zodat er eenduidige, optimale externe communicatie plaatsvindt. In de periodieke klanttevredenheidsonderzoeken besteden we aandacht aan het gehoord voelen.

Beleidsindicator	Waarden			
	Meest recent	2024	2025	2026
Score klanttevredenheid/waardering inwoners (burgerpeiling)	Waardering inspanningen gemeente gem. 6,37	-	7	-

Maatschappelijke effecten

a. Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties voelen zich gehoord;
b. Het gemeentehuis is het “huis” van de gemeente; iedereen voelt zich welkom en gehoord;
c. Onze (digitale) dienstverlening is afgestemd op de verschillende levensfases van onze inwoners (maatwerk, klantgericht).

6.1.6 We betrekken onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners meer dan voorheen bij zaken die hen raken

Vanuit vertrouwen en op basis van gelijkwaardigheid en de mogelijkheden betrekken we inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties bij zaken. Voor de doelgroep jongeren hebben we specifiek aandacht. We onderzoeken hoe we deze doelgroep beter kunnen betrekken en kunnen interesseren voor wat er in hun leefomgeving speelt. Onze communicatie sluiten we beter aan op de belevingswereld van jongeren.

Beleidsindicator	Waarden			
	Meest recent	2024	2025	2026
Aantal projecten waarbij inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners zijn betrokken.		5	*	*

* Dit is geheel afhankelijk van het aantal projecten dat in het betreffende jaar van start gaan én of die geschikt zijn om participatie op toe te passen en in welke mate.

Maatschappelijke effecten

a. Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties hebben meer begrip voor onze besluiten, doordat ze betrokken zijn;
b. Ons beleid sluit beter aan bij de behoefte van inwoners, ondernemers en partners.
c. Jongeren voelen zich meer betrokken bij hun leefomgeving.
d. Zelfregie bij inwoners, ondernemers en partners is toegenomen.

6.2 Wat gaan we daar voor doen?

6.2.1 Klaar voor de toekomst

Het aantal wettelijke taken bij gemeenten is in de afgelopen jaren sterk gestegen. Dit is ook zichtbaar in de groei die de gemeentelijke organisatie heeft doorgemaakt; van 124 fte in 2013 naar 192 fte in 2024. Ook zien we als gemeente dat de complexiteit van de samenleving en de maatschappelijke opgaven toeneemt. Het aanpakken van uitdagingen binnen de bestaande werkwijzen en

organisatorische structuren werkt niet meer als vanzelfsprekend. Het is noodzakelijk om ook in de toekomst wendbaar en flexibel te blijven, om focus te houden op het realiseren van politiek-bestuurlijke en maatschappelijke ambities en om de juiste keuzes te maken voor inwoners. Daarom heeft het college opdracht gegeven om de organisatie te herijken. Het gaat daarbij om de implementatie van het programmatisch werken, het realiseren van een kwalitatieve doorontwikkeling en het organiseren van een passende organisatiestructuur. Een versterking van de organisatie vraagt om een structurele investering in formatie. Daarbij is door de krapte op de arbeidsmarkt het investeren in het werven en behouden van medewerkers met de juiste competenties cruciaal.

Resultaten in 2025:

Organisatieplan
In 2025 wordt het organisatieplan opgeleverd. In dit organisatieplan staan de visie op de organisatie, de sturing en inrichting en de werkwijzen en processen beschreven.
Inrichting
Het organisatieplan vindt zijn uitwerking in een vernieuwde organisatiestructuur. In 2025 wordt de organisatie conform deze organisatiestructuur ingericht, waarbij een zorgvuldig proces met medezeggenschap en medewerkers wordt doorlopen.
Versterken formatie
De ontwikkeling van de organisatie vraagt om versterking van de formatie, door het toevoegen van nieuwe functies. Deze functies zijn opgenomen in deze begroting, worden binnen de financiële kaders ingevuld en mogelijkheden voor efficiency worden niet onbenut gelaten.
Aantrekkelijk werkgeverschap
We investeren in het aantrekken van de juiste mensen via moderne en creatieve wervingsmethoden. Ook investeren we in huidige medewerkers door opleidingen, trainingen en HR-beleid gericht op vitaliteit.

6.2.2 Betrouwbaar, toegankelijk en inclusief

We stellen samen met de gemeenteraad regels vast over burgerparticipatie, we verstevigen de relatie tussen college en gemeenteraad. We zetten sterker in op onze communicatie naar buiten, we investeren in dataverzameling en monitoring.

Resultaten in 2025:

- Het Relevant Gesprek wordt bij burgerparticipatietrajecten standaard gebruikt, conform de gemaakte afspraken met de gemeenteraad

6.2.3 Kwaliteit, professionaliteit en continuïteit van onze dienstverlening

We zetten onze inspanningen van de afgelopen jaren voort om de kwaliteit, professionaliteit van onze dienstverlening te continueren en verbeteren.

Resultaten in 2025:

Servicenormen
We stellen in 2025 servicenormen op.
Burger- / ondernemerspeiling

We voeren in 2025 een peiling uit onze onder inwoners en onze ondernemers.
Implementatie Wet Open Overheid (WOO)
Als overheid communiceren we proactief waardoor inwoners en ondernemers meer zicht krijgen op het handelen van de gemeente. In dat kader heeft al een nulmeting en bepaling van het ambitieniveau (basis) plaatsgevonden. Eind 2024 wordt een plan van aanpak opgesteld om te bepalen wat er moet gebeuren op het vlak van o.a. de informatiehuishouding, aanpassing in werkprocessen, communicatie intern/extern en opleidingen voor medewerkers. In 2025 geven we nadere uitvoering aan dat plan van aanpak.
Archief en zaaksysteem in de cloud brengen
De implementatie van ons zaak- en archiefsysteem in de cloud is in 2024 gestart met een Europese aanbesteding. De doorlooptijd van aanbesteding en implementatie is langer dan verwacht waardoor realisatie nu in 2025 gepland is in plaats van 2024.
Datagedreven werken
Eind 2024 worden de resultaten met betrekking tot de datastrategie bekend en ook welke stappen we kunnen en/of moeten zetten voor het vervolg en welke financiële consequenties dat heeft. Voor nu is het nog te vroeg om hier concrete resultaten aan te koppelen. In de P&C producten in 2025 komen we daar nader op terug.

6.2.4 Klantgerichtheid, we zijn dichtbij en weten wat er speelt

Inwoners en ondernemers hebben niet de mogelijkheid om naar een ander te gaan als ze niet tevreden zijn over onze dienstverlening. Ze zijn aangewezen op de gemeente waar ze gevestigd zijn. We stemmen daarom onze dienstverlening af op onze inwoners en ondernemers. We zijn een open en bereikbare gemeente.

Resultaten in 2025:

Door ontwikkelen KCC
In 2025 geven we uitvoering aan de doorontwikkeling van het KCC.
Verbouw gemeentehuis
Er is een investering nodig in het gemeentehuis om de dienstverlening te kunnen blijven continueren en verbeteren, maar ook voor de huisvesting van ons personeel.
Huis van de gemeente
Met de verbouwing van de ontvangstruimte die in de tweede helft van 2024 heeft plaatsgevonden zijn we een meer open en bereikbare gemeente geworden met aandacht voor de privacy van onze bezoekers. Ook is er in de hal een vergaderruimte voor bezoekers toegevoegd en zijn aangrenzende werkruimten eigentijdser gemaakt. Met deze aanpassingen kunnen we inwoners ontvangen in een professionele omgeving, beter samen werken en in een rustige omgeving een online overleg voeren met inwoners of onze partners. Het onderzoek naar de toekomstbestendigheid van het gemeentehuis heeft in 2024 nog niet kunnen plaatsvinden en wordt in 2025 opgepakt.

6.2.5 Betrekken inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners bij zaken, we doen het samen

We stellen samen met de gemeenteraad regels vast over burgerparticipatie. We zetten sterker in op onze communicatie naar buiten, we investeren in dataverzameling en monitoring.

Resultaten in 2025:

Klachtenafhandeling
We brengen klachten en bezwaarschriften in beeld en maken een analyse van de soort klachten en gaan op zoek naar verbeteringen. Ook het proces van klachtenafhandeling passen we aan.
Communicatie jongeren
We betrekken jongeren meer bij (relevante) projecten en passen onze manier van communiceren op hen aan.
Burgerparticipatie
Het Relevant Gesprek wordt bij burgerparticipatietrajecten standaard gebruikt, conform de gemaakte afspraken met de gemeenteraad.

6.3 Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Lasten				
• Bestaand beleid	4.841	4.895	4.759	4.758
• Nieuw beleid	0	-50	0	0
Totaal lasten	**4.841**	**4.845**	**4.759**	**4.758**
Baten				
• Bestaand beleid	435	471	471	471
• Nieuw beleid	0	0	0	0
Totaal baten	**435**	**471**	**471**	**471**
Reserves				
• Lasten	0	0	0	0
• Baten	0	0	0	0
Totaal reserves	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo programma 6	**4.406**	**4.374**	**4.288**	**4.287**

Toelichting nieuw beleid

Lasten en baten (l=lasten / b=baten / rl=reserve lasten / rb= reserve baten)	L/B/R	2025	2026	2027	2028
College van Burgemeester en wethouders Presidium heeft besloten om onderzoek Toekomstvisie G kracht 2 jaar door te schuiven. Het voordeel is in 2024 ingebracht.	L		50 N		
Totaal lasten	L		50 N		

Programma 7 Opgave Financiën en Organisatie

Een van de uitdagingen vanuit het werken met programma's is dat er op inhoud, de te bereiken maatschappelijke effecten, keuzes gemaakt moeten worden en heroverwogen moet worden om financiële ruimte te vinden voor gewenste maatschappelijke effecten én een structureel sluitende (meerjaren) begroting.
Het programma Financiën raakt alle programma's. Enerzijds in het vinden van een balans in de lasten en baten van alle programma's en anderzijds in de wijze waarop we hierop verantwoording afleggen en inzicht geven met behulp van meetbare criteria en ratio's. De wijze waarop we een meerjarig structureel sluitende begroting aan college en gemeenteraad willen bieden vraagt om een organisatie brede aanpak met oog voor te behalen maatschappelijke effecten.

7.1 Wat willen we bereiken?

We willen een financieel gezonde gemeente blijven door gemeenschapsgeld op een zorgvuldige, doelmatige en rechtmatige manier te besteden. Het streven blijft om structureel sluitende (meerjaren-)begrotingen op te stellen met ruimte voor tegenslagen. Waarbij de lasten en baten die we hebben moeten bijdragen aan de opgaven die we hebben geformuleerd.

7.1.1 We zorgen voor een sluitende begroting met ruimte voor tegenslagen

Lastendruk is in balans met de ambities die vanuit alle opgave zijn geformuleerd.

Beleidsindicator	Waarden			
	Meest recent	2024	2025	2026
Kengetal structurele ruimte is groter dan 0%	0,17% (2023)	**2,99%**	**0,1%**	**0,1%**
Solvabiliteit is groter dan 20%	29,66%	**22,58%**	**29%**	**24%**
Weerstandsratio groter dan 1,4	3,37	**4,42**	**4,0**	**1,75**

De ravijnjaren vanaf 2026 geven een flinke uitdaging ten aanzien van het in balans houden van de lastendruk met de ambities. De verwachting is dat om de structurele tekorten te kunnen afdekken incidenteel de vrije algemene reserve moet worden aangesproken.

Wettelijke beleidsindicatoren

Nr.	Taakveld	Naam indicator	Jaar	Waarde (Jaarrekening 2023)	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Eenheid	Bron
1.	0. Bestuur en ondersteuning	Formatie	2023	8,64	9,0	9,0	9,0	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens
2.	0. Bestuur en ondersteuning	Bezetting	2023	8,01	8,2	8,4	8,5	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens
3.	0. Bestuur en ondersteuning	Apparaatskosten	2023	€857	€ 860	€ 890	€ 920	Kosten per inwoner	Eigen gegevens
4.	0. Bestuur en ondersteuning	Externe inhuur	2023	15,23%	15,5%	16%	16,5%	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen gegevens
5.	0. Bestuur en ondersteuning	Overhead	2023	12,25%	12,5%	11%	10%	% van totale lasten	Eigen gegevens
35.	8. Vhrosv	Gemiddelde WOZ waarde	2023	329	328 *	340	350	Duizend €	CBS
36.	8. Vhrosv	Nieuw gebouwde woningen	2023	2,08	14,3			Aantal per 1.000 woningen	Basisregistratie adressen en gebouwen
37.	8. Vhrosv	Demografische druk	2023	74,5	74,8 *			verhoudings-getal	CBS
38.	8. Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	2023	790	826 *	911	1.000	In €	COELO
39.	8. Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	2023	894	904 *	994	1.100	In €	COELO

7.1.2 We hanteren vastgestelde, waaronder ook wettelijke, objectieve en meetbare criteria en ratio’s

Onze inwoners en partners hebben inzicht in de wijze waarop wij conform wet en regelgeving onze middelen besteden en de mate waarin we de doelen realiseren.

In 2025 zijn er per programmadoelstelling meetbare indicatoren en /of ratio's opgesteld waarmee de inzicht gegeven kan worden in de voortgang van de doelstelling.

7.1.3 We ontsluiten de P&C-producten voor iedereen en op een eenvoudige manier

Onze inwoners en partners hebben inzicht in de wijze waarop wij conform wet en regelgeving onze middelen besteden en de mate waarin we de doelen realiseren.

In 2025 zijn de financiële producten, (begroting, tussenrapportages en jaarrekening) beter digitaal toegankelijk gemaakt voor burgers met een visuele, auditieve of cognitieve beperking.

7.1.4 We streven meer inzicht in de (financiële) voortgang van alle opgaven na

Onze inwoners en partners hebben inzicht in de wijze waarop wij conform wet en regelgeving onze middelen besteden en de mate waarin we de doelen realiseren.

Vanaf de begroting 2025 wordt voor de programmadoelstellingen een meerjarig verwachting aangegeven met behulp van beleidsindicatoren. Over de voortgang van deze meerjarige verwachting wordt in de jaarrekening gerapporteerd.

7.1.5 We zorgen ervoor dat de bestedingen rechtmatig worden gedaan

Onze inwoners en partners hebben inzicht in de wijze waarop wij conform wet en regelgeving onze middelen besteden en de mate waarin we de doelen realiseren.

Beleidsindicator	Waarden			
	Meest recent	2024	2025	2026
% Niet acceptabele rechtmatigheidsfouten kleiner dan 2% van de lasten incl. stortingen in reserves	1,34%	<1,0%	<0,9%	<0,8%

De doelstelling voor het percentage niet acceptabele rechtmatigheidsfouten voor 2025 ligt onder de 0,9% en laat daarmee een gewenste dalende trend zien.

7.2 Wat gaan we daar voor doen?

7.2.1 Lastendruk is in balans met de ambities die vanuit alle opgave zijn geformuleerd

Lastendruk is in balans met de ambities die vanuit alle opgave zijn geformuleerd.

Resultaten in 2025:

- In 2025 zijn alle raadsvoorstellen met financiële consequenties voorzien van een begrotingswijziging, deze wijziging is als concept wijziging in financiële systeem ingevoerd
- In 2025 is een subsidie-coördinator actief
- De uitvoering van de taken voor de Wet Onroerende Zaken (WOZ) en de Basisadministratie Adressen en Gebouwen (BAG) is overgedragen aan Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffing en Waardebepaling (SVHW)
- Bij de op te stellen kadernota in 2025 presenteren we een maatregelenpakket waarmee we de begroting meerjarig structureel sluitend krijgen

7.2.2 Inwoners en partners hebben inzicht in de wijze waarop wij conform wet en regelgeving onze middelen besteden en de mate waarin we de doelen realiseren

Inwoners en partners hebben inzicht in de wijze waarop wij conform wet en regelgeving onze middelen besteden en de mate waarin we de doelen realiseren.

Resultaten in 2025:

- Aan de gemeenteraad is integraal advies voorgelegd over de frequentie van de tussentijdse verantwoordingen aan de gemeenteraad
- Voor alle programmadoelstelling zijn prestatie-indicatoren opgesteld met een meerjarige verwachting/prognose

7.3 Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Lasten				
• Bestaand beleid	10.693	10.673	10.773	10.679
• Nieuw beleid	-65	-400	-400	-400
Totaal lasten	**10.628**	**10.273**	**10.373**	**10.279**
Baten				
• Bestaand beleid	- 54.086	- 51.087	- 51.041	- 51.098
• Nieuw beleid	- 308	- 664	- 372	- 123
Totaal baten	**- 54.394**	**- 51.751**	**- 51.413**	**- 51.221**
Reserves*				
• Lasten	900	0	0	0
• Baten	- 344	- 295	- 295	- 295
Totaal reserves	**556**	**-295**	**-295**	**-295**
Saldo programma 7	**-43.210**	**-41.773**	**-41.335**	**-41.237**

Toelichting nieuw beleid

Lasten en baten (l=lasten / b=baten / rl=reserve lasten / rb= reserve baten)	L/B/R	2025	2026	2027	2028
Overhead Personeel Kostenbeheersing is niet alleen in het sociaal domein aan de orde, ook kijken we op die manier naar de organisatie. We richten ons op een samenstel van maatregelen die gaan over formatie, bestaande werkwijzen en processen, en de ondersteunende digitale infrastructuur. Eén van de stappen die we gaan zetten is een onderzoek naar knelpunten in de organisatie. De uitkomsten van dit onderzoek nemen we als basis mee in onze uiteindelijke keuzes. We laten dit samenlopen met de plannen gericht op de ontwikkeling van de organisatie.	L	400 V	400 V	400 V	400 V
Overhead Personeel Per 1 januari 2026 heeft de leverancier van het huidige personeelsinformatiesysteem het contract beëindigt. De verplichte aanschaf en implementatie en opleiding zijn in eerste instantie geraamd op € 385.000. Door een gedeelte van de implementatie door een vaste medewerker te laten plaatsvinden kunnen wij op dit bedrag € 50.000 besparen.	L	335 N			
Totaal lasten	L	65 V	400 V	400 V	400 V
Uitkering gemeentefonds De algemene uitkering is gebaseerd op de septembercirculaire. In de meerjarenramingen leidt dit tot een hogere baat. Het voordeel ontstaat grotendeels vanwege actualisatie van de aantallen waarop de AU is gebaseerd zoals meer inwoners en woonruimten, de aanpassing van de bedragen per eenheid en de	B	308 V	664 V	372 V	123 V

uitkeringsfactor. Vanaf 2026 wordt het voordeel structureel hoger door de toevoeging van landelijk € 500 miljoen omdat de hervormingsagenda Jeugd op een andere wijze zal worden doorgevoerd. De bezuiniging voor de gemeente is teruggedraaid. Overigens is dit nagenoeg budgettair neutraal omdat de jeugdbudgetten ook nog steeds een stijgende lijn kennen. Als gevolg van de afname van de uitkeringsfactor daalt de AU in omvang vanaf 2027.					
Totaal baten	B	308 V	664 V	372 V	123 V
Mutaties reserves opgave 7 Financiën In eerdere begrotingsjaren is een storting in de Vrije Algemene Reserve opgenomen om de solvabiliteitsratio te verbeteren. In totaliteit was dat voor 2025 nog € 1.300.000. Gezien de maatregelen die met name in 2024 worden voorgesteld om de VAR op niveau te brengen, kan de voorgenomen storting voor een bedrag van € 400.000 komen te vervallen. **De genoemde voordelen zijn onderdeel van de tellingen in de bovenstaande tabel mutaties reserves (baten en lasten)*	RL	400 V			
Totaal reserves lasten	RL	400 V			
Mutaties reserves opgave 7 Financiën Teneinde de meerjarenbegroting te zuiveren van de overschotten/tekorten van de vorige meerjarenbegroting worden de saldo's administratief ingebracht. **De genoemde voordelen zijn onderdeel van de tellingen in de bovenstaande tabel mutaties reserves (baten en lasten)*	RB	225 N	1.395 N	1.768 N	1.768 N
Totaal reserves baten	RB	225 N	1.395 N	1.768 N	1.768 N

Paragrafen

Paragraaf A - Lokale heffingen

In deze paragraaf geven we een specificatie van de lokale heffingen en belastingen. We splitsen deze uit naar beleid en hoofdlijnen met daarin de onderstaande genoemde onderdelen:
a. de geraamde inkomsten;
b. het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
c. een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd.
d. een aanduiding van de lokale lastendruk;
e. een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

Beleid en hoofdlijnen
De heffingen die tot (woon)lasten leiden zijn:
onroerende zaakbelastingen:
- voor eigenaren van woningen;
- voor gebruikers en eigenaren van niet-woningen;
- afvalstoffenheffing;
- rioolheffing.

De overige heffingen betreffen:
- lijkbezorgingsrechten
- leges
- precariobelasting
- havengelden
- marktgelden
- (woon)schepenrechten
- toeristen- en watertoeristenbelasting

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)
De gemeenten zijn op basis van de voorschriften in het BBV, verplicht om in de paragraaf lokale heffingen een overzicht van baten en lasten op te nemen voor de heffingen waarbij sprake is van het verhalen van kosten. Concreet is dit het geval bij de afvalstoffenheffing, de rioolheffing, de lijkbezorgingsrechten, de leges, de havengelden, de marktgelden en de woonschepenrechten.
Als gevolg van de wijzigingen in het BBV mag de overhead voortaan niet meer worden verantwoord op de taakvelden. Deze mogen echter wel (extracomptabel) worden meegenomen in de tarieven en de onderbouwing daarvan. De berekening van de overhead gebeurt extracomptabel op basis van de een procentuele toerekening van de tijd en salariskosten die door de diverse medewerkers aan de taakvelden wordt besteed. Het overheadpercentage voor de begroting 2026 is gelijk aan het percentage van 2025. Voor medewerkers binnendienst is het overheadpercentage 65% en voor de buitendienst 35%.

De verschillende belastingen en heffingen zijn niet altijd met elkaar vergelijkbaar. Het verschil tussen bijvoorbeeld de onroerende zaakbelastingen (OZB) en de reinigingsheffing en de rioolheffing is dat de onroerende zaakbelastingen algemene dekkingsmiddelen zijn en de reinigingsheffing en de rioolheffing retributies.
Het verschil tussen een algemeen dekkingsmiddel en een retributie is dat bij retributies er een

rechtstreeks verband bestaat tussen de hoogte van de heffing en de uitgaven in het kader van een betreffende activiteit. Bij algemene dekkingsmiddelen ontbreekt deze relatie.

Ontwikkelingen
Naar aanleiding van het eerder genomen Raadsbesluit in 2024 wordt de heffing en invordering van de meeste gemeentebelastingen (afvalstoffenheffing, rioolrecht, OZB, toeristenbelasting, watertoeristenbelasting, precariobelasting en woonschepen), evenals de uitvoering van de Wet WOZ en de Wet BAG per 1-1-2025 uitgevoerd door SvhW uit Klaaswaal (belastingsamenwerkingsverband). de kosten hiervan zijn opgenomen in de begroting. dit geldt ook voor de zogenaamde regiefunctionaris vanuit Geertruidenberg voor 12 uur per week als onder meer verbindingsschakel tussen de gemeente en SvhW. Hiermee is een goede uitvoering van de belastingtaken c.a. voor de toekomst geborgd.

Onroerende zaakbelastingen
Voor 2025 wordt er gewaardeerd naar de peildatum 1 januari 2024. Voor het belastingjaar 2025 vindt er op dit moment een hertaxatie plaats om te komen tot nieuwe WOZ-waarden per 1 januari 2024 (waardepeildatum). De hertaxaties bevinden zich in een afrondende fase. Omdat de definitieve omvang van de WOZ waardes gemeentebreed nog niet definitief is, wordt voor de inschatting van de waarde-ontwikkeling voor woningen en niet woningen aangesloten bij de cijfers uit de circulaires van het gemeentefonds.

Bij de gebruikers van niet- woningen wordt rekening gehouden met een lagere waarde vanwege leegstand en amendement De Pater. Het gaat hierbij om een waarde van € 56 miljoen, waar geen onroerende zaakbelasting voor in rekening kan worden gebracht. Voor de waarde ontwikkeling van de woningen wordt aangesloten bij het percentage zoals door het ministerie berekend bij de opstelling van de meicirculaire van het gemeentefonds. Dat is 3,5% voor woningen en voor niet-woningen stijgt de waarde ten opzichte van 2024 met 1,25%.

De opbrengst van 2025 wordt naast de trendmatige verhoging van 3,5% + 1% verhoging i.v.m. IHP, met 2% extra verhoogd vanwege het feit dat het tarief en daarmee de opbrengst in belastingjaar 2024 circa 2% te laag was. Dit zit 'm in de inflatiecorrectie/prijsindex. Al enkele jaren is de inschatting van de prijsstijging van het bruto binnenlands product (BBP) complex. Landelijk is dit ook een belangrijk punt van aandacht. Inmiddels is ook door de minister erkend dat de indexen de laatste jaren te laag zijn ingeschat. De september circulaire laat zien dat naar verwachting de raming op 5,1% uitkomt, terwijl wij in de begroting 2024 met 3% hebben gerekend. De prijsstijging van het BBP valt afgerond 2% hoger uit. evenals vorig jaar dient de OZB opbrengst dan ook extra te worden verhoogd (naast de hiervoor genoemde 3,5% + 1%) met 2% teneinde de afwijking (te lage inflatiecorrectie) op te vangen.

	OZB opbrengst 2024	*OZB opbrengst 2025*	*WOZ waarde 2024*	*ontwikkeling WOZ waarde*	*WOZ waarde 2025*	*Tarief 2025*
Eigenaar woning	3.395.000	3.628.000	3.428.000.000	3,5%	3.547.000.000	0,1023%
Eigenaar niet-woning	2.414.000	2.574.000	752.000.000	1,25%	761.000.000	0,3381%
*Gebruiker niet-woning**	1.759.000	1.879.000	696.000.000	1,25%	705.000.000	0,2665 %
	7.568.000	**8.081.000**				

= voor de berekening tarief niet-woning gebruiker is rekening gehouden met voor leegstand en amendement de Pater ten bedrage van € 56 miljoen voor 2025

Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten

Het saldo van de kosten en opbrengsten van de exploitatie afval (de inzameling van huisvuil, de milieustraat en het containermanagement) brengen we in rekening bij de inwoners. Dat doen we via de afvalstoffenheffing. Het uitgangspunt is om 100% van de kosten, inclusief btw en overhead, in rekening te brengen.
De heffing mogen we wettelijk gezien alleen inzetten voor de dekking van de kosten van afvalinzameling en afvalverwerking. We mogen er geen winst op maken. Een overschot of tekort storten we in of onttrekken we aan de egalisatievoorziening afvalstoffenheffing (gesloten financiering).

Het Nieuwe Inzamelen
Vanaf 2025 werken we met de financiële prikkel, een nieuwe systematiek om de hoogte van de afvalstoffenheffing te bepalen. Alle huishoudens betalen hetzelfde vastrecht, en een tarief per aanbieding van restafval. Door deze wijziging is het niet te zeggen wat de nieuwe tarieven voor individuele huishoudens zijn. De nieuwe tarieven zijn immers niet meer direct te vergelijken met die van 2024.

2025
De geraamde inkomsten uit de heffing (vastrecht plus aanbiedingen) stijgen met 4,8% ten opzichte van 2024. Hiermee kunnen we de stijgende kosten in de exploitatie (loonstijgingen, algemene prijsstijgingen, toename afvalbelastingen) ten dele opvangen. De verwachting voor 2025 is een kleine onttrekking uit de voorziening van circa € 50.000.

2025 – 2028
We gaan uit van jaarlijks gelijkblijvende inkomsten uit het vastrecht, maar dalende inkomsten uit het variabele deel van de heffing. Dat is immers het gewenste effect van het beleid. Minder restafval en dus teruglopende aantallen aanbiedingen. Deze inkomstendaling wordt gecompenseerd door dalende kosten en hogere vergoedingen of opbrengsten voor de inzameling en verwerking van afval door een toename van de gescheiden ingezamelde stromen en afname van ongescheiden, niet herbruikbaar afval. Het meerjarig resultaat op de begroting in de periode 2025 – 2028 is slechts 1 x positief. Dit zorgt voor een totale onttrekking van €110.000 uit de egalisatievoorziening Afval. Deze voorziening heeft ruim voldoende saldo om dit op te vangen.

Reinigingsrechten vervallen
De gemeente zamelt geen bedrijfsafval in. Daarom zijn de bepalingen en tarieven voor het heffen van reinigingsrechten komen te vervallen.

Berekening van kostendekkendheid van de Afvalstoffenheffing	
Afvalverwijdering huisvuil	1.293.000
Afvalverwijdering Milieustraat	531.000
Afvalverwijdering beleid en algemeen	554.000
Netto kosten taakveld	**2.378.000**
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	100.000
BTW	510.000
Onttrekking uit de voorziening Afvalstoffenheffing	-/- 75.000
Totale kosten	**535.000**

Opbrengst heffingen	**2.913.000**
Dekkingspercentage	**100%**

Rioolheffing & Waterzorgheffing

De riool- en waterzorgheffing geschiedt vanuit twee gezichtspunten: Een heffing van de eigenaar en een heffing van de gebruiker. De heffing heeft het karakter van een bestemmingsheffing waarmee kosten kunnen worden verhaald om maatregelen te treffen die de gemeente noodzakelijk acht voor een doelmatig werkende riolering en overige maatregelen ten aanzien van hemelwater en grondwater.

Dit betekent dat het individuele profijt van de heffing door de gemeente niet meer hoeft te worden aangetoond. De gemeente kan de kosten verhalen die ze maakt voor het nakomen van de zorgplichten uit de Wet verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken.
De voorzieningen waarvan de kosten kunnen worden verhaald, sluiten aan bij de maatregelen die de gemeente in het kader van het verbreed gemeentelijke rioleringsplan (VGRP+) onderneemt. Dit kunnen maatregelen met een collectief of individueel karakter zijn. Van belang is dat de gemeente aannemelijk kan maken dat de maatregelen van belang zijn voor het nakomen van de zorgplichten.

In basis worden de tarieven trendmatig verhoogd met 3,5%. Daarnaast wordt invulling gegeven aan het Raadsbesluit van 14 december 2023 (het vaststellen van het Programma Stedelijk Water 2024-2028), waarin besloten is om de heffing vanaf 2025 jaarlijks met 2,2% te doen stijgen exclusief de indexatie.
Het saldo van de totale lasten minus baten -zoals gebruikt voor de tariefberekening- voor 2025 geven wij in de onderstaande tabel weer.

Berekening van kostendekkendheid van de Rioolheffing	
Riolering afvalwater en hemelwater	626.000
Riolering grondwater	26.000
Overige rioleringslasten waaronder kapitaallasten	1.369.000
Rioolaansluitingen	0
Netto kosten taakveld	**2.021.000**
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	306.000
BTW	279.000
Onttrekking uit de voorziening rioolheffing	7.000
Totale kosten	**592.000**
Opbrengst heffingen	**2.613.000**
Dekkingspercentage	**100%**

Overige rechten, heffingen en belastingen

De overige rechten, heffingen en belastingen betreffen lijkbezorgingsrechten, leges,

precariobelasting, havengelden, marktgelden, woonschepenrechten en toeristen- en watertoeristenbelasting stijgen met 3,5% inflatiepercentage, uitgezonderd de (water)toeristenbelasting die stijgt met € 0,20 per overnachting of per etmaal. (over dit tarief heeft de gemeenteraad vorig jaar al besloten. Bij de uit de begroting voortvloeiende tarievenvaststelling worden de tarieven waar mogelijk trendmatig verhoogd.

Lijkbezorgingsrechten
Lijkbezorgingsrechten zijn rechten die in rekening gebracht worden voor het begraven van stoffelijke overschotten, het bijzetten van urnen en het onderhoud van graven op de gemeentelijke begraafplaatsen. We stellen voor de tarieven voor 2025 met 3,5% te verhogen. Het saldo van de totale lasten minus baten -zoals gebruikt voor de tariefberekening- voor 2025 geven wij in onderstaande tabel weer:

Berekening van kostendekkendheid van Lijkbezorgingsrechten	
Algemene begraafplaatsen	83.000
Netto kosten taakveld	**83.000**
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	23.000
BTW	10.000
Totale kosten	**116.000**
Opbrengst heffingen	**50.000**
Dekkingspercentage	43%

Leges
Wij leveren diverse diensten en producten zoals paspoorten, rijbewijzen, uittreksels en (omgevings)vergunningen, waarvoor wij een vergoeding (leges) vragen. De tarieven inzake leges verhogen we, alleen daar waar mogelijk, slechts trendmatig en worden in rekening gebracht volgens de Legesverordening. Dit met uitzondering van de tarieven die van Rijkswege worden vastgesteld, zoals bijvoorbeeld de uitgifte van paspoorten en rijbewijzen.

Samenvatting hoofdstuk 1,2 en 3

Recapitulatie Hoofdstuk 1, 2 en 3	Directe kosten	Loonkosten	Overhead	Opbrengst	Kostendekkendheid
Kostendekking Hoofdstuk 1	153.635	141.419	132.175	424.500	99,36%
Kostendekking Hoofdstuk 2	107.885	554.800	375.595	1.006.000	96,89%
Kostendekking Hoofdstuk 3		13.046	10.340	8.600	36,77%
Kostendekking totale tarieventabel	**261.520**	**709.265**	**518.110**	**1.439.100**	**96,66%**

De kostendekkendheid van gemeente Geertruidenberg voldoet aan de wettelijk gestelde eisen.

Onderwerp legesverordening	**Directe kosten**	**Loonkosten**	**Overhead**	**Opbrengst**	**Kostendekkendheid**

Hoofdstuk 1 - Algemene dienstverlening					
Paragraaf 1.1 - Burgerlijke Stand	400	17.209	16.082	44.097	130,89%
Paragraaf 1.2 - Reisdocumenten en Nederlands Identiteitskaart	120.262	69.723	65.172	262.000	102,68%
Paragraaf 1.3 - Rijbewijzen	22.976	28.018	26.189	75.000	97,17%
Paragraaf 1.4 - Verstrekkingen uit de basisregistratie personen	915	11.483	10.725	15.500	67,03%
Paragraaf 1.5 - Bestuursstukken					
Paragraaf 1.6 - Vastgoedinformatie					
Paragraaf 1.7 - Overige publiekszaken	2.081	896	837	2.903	76,11%
Paragraaf 1.8 - Gemeentearchief					
Paragraaf 1.9 - Bijzondere wetten	7.000	14.090	13.170	25.000	72,97%
Paragraaf 1.10 - Diversen					
Totaal hoofdstuk 1	**153.635**	**141.419**	**132.175**	**424.500**	**99,36%**
Hoofdstuk 2 - Omgevingswet					
Paragraaf 2.1 - Algemene bepalingen					
Paragraaf 2.2 - Voorfase					
Paragraaf 2.3 - Activiteiten met betrekking tot bouwwerken	107.885	554.800	375.595	1.006.000	96,89%
Paragraaf 2.4 - Activiteiten met betrekking tot cultureel erfgoed en werelderfgoed					
Paragraaf 2.5 - Milieubelastende activiteiten					
Paragraaf 2.6 - Lozingsactiviteiten					
Paragraaf 2.7 - Aanlegactiviteiten					
Paragraaf 2.8 - Overige activiteiten					
Paragraaf 2.9 - Maatwerkvoorschriften					
Paragraaf 2.10 - Gelijkwaardigheid					
Paragraaf 2.11 - Overige tarieven					
Paragraaf 2.12 - Modaliteiten					
Paragraaf 2.13 - Vermindering					
Paragraaf 2.14 - Teruggaaf					
Totaal hoofdstuk 2	**107.885**	**554.800**	**375.595**	**1.006.000**	**96,89%**
Hoofdstuk 3 - Europese dienstenrichtlijn					
Paragraaf 3.1 - Horeca		7.953	6.303	7.484	52,50%
Paragraaf 3.2 - Seksbedrijven					
Paragraaf 3.3 - Winkeltijdenwet					
Paragraaf 3.4 - Organiseren evenement of markt		4.923	3.902	1.076	12,19%
Paragraaf 3.5 - Standplaatsen					

Paragraaf 3.6 - Huisvestingswet 2014 (en Wet goed verhuurderschap)					
Paragraaf 3.7 - In dit hoofdstuk niet benoemd besluit		170	135	40	13,11%
Totaal hoofdstuk 3		**13.046**	**10.340**	**8.600**	**36,77%**
Totaal	**261.520**	**709.265**	**518.110**	**1.439.100**	**96,66%**

Precariobelasting

De precariobelasting is een belasting voor het hebben van voorwerpen onder, op of boven de voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond. Belastingplichtig is degene die één of meer voorwerpen heeft onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond, dan wel degene voor wie die voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond aanwezig zijn. Voor 2025 worden de tarieven trendmatig verhoogd met 3,5%. De geraamde inkomst bedraagt daarmee € 13.000.

Havengelden

Voor het (tijdelijk) mogen gebruiken van de gemeentelijke (passanten)haven vragen we een vergoeding. Deze havengelden bestemmen we voor het onderhouden en faciliteren van de havens. Momenteel kan de beroepsbinnenvaart gebruik maken van twee ligplaatsvoorzieningen, te weten die in de kern Geertruidenberg (Timmersteekade) en die in de kern Raamsdonksveer (Reenweg). Ook kan men op een aantal andere plekken in de Donge aanleggen. De tarieven voor de havengelden zijn opgenomen in de Verordening binnenhavengeld. Het havengeld berekenen we op basis van de grootte van het schip en de duur van het gebruik. De havenmeester int de havengelden bij de gebruikers van de verschillende gemeentelijke havens. Ook hier is de trendmatige verhoging met 3,5% toegepast, zijnde de inflatiecorrectie. Het saldo van de totale lasten minus baten -zoals gebruikt voor de tariefberekening- voor 2025 geven wij in onderstaande tabellen (havengelden en binnenhavengelden) weer.

Woonschepenrechten

Een recht wordt geheven voor het innemen van een ligplaats met een (historisch) woonschip binnen de gemeentelijke wateren. De tarieven stijgen met 3,5% inflatiecorrectie.

Berekening van kostendekkendheid van Havengelden en woonschepenrechten	
Diverse lasten passantenhaven en ligplaatsvoorzieningen inclusief BTW	66.000
Overige inkomsten binnenhavens	-/- 19.000
Netto kosten taakveld	**47.000**
Overhead	0
Totale kosten	**47.000**
Opbrengst (diverse) heffingen en pachten	**41.000**
Dekkingspercentage	**90%**

Marktgelden

De gemeente heeft drie weekmarkten op drie verschillende locaties: de Oude Melkhaven te Raamsdonk, het Heereplein te Raamsdonksveer en de Markt te Geertruidenberg. Voor het innemen van een standplaats op de aangewezen plaatsten heffen we marktgeld volgens de Verordening

Marktgelden. De hoogte van de marktgelden is afhankelijk van de oppervlakte van een standplaats. Deze marktgelden gebruiken we voor het huren van marktkramen, de locaties van de markten te onderhouden en schoon te maken. De tarieven marktgeld worden trendmatig met 3,5% voor het belastingjaar 2025 verhoogd.

Het saldo van de totale lasten minus baten -zoals gebruikt voor de tariefberekening- voor 2025 geven wij in onderstaande tabel weer:

Berekening van kostendekkendheid van Marktgelden	
Exploitatielasten markten	48.000
Netto kosten taakveld	**48.000**
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	26.100
Totale kosten	**67.300**
Opbrengst heffingen	**8.000**
Dekkingspercentage	**11,89%**

Toeristen- en watertoeristenbelasting 2025 en 2026
Vanaf 2020 wordt een toeristenbelasting en watertoeristenbelasting geheven. Hierin wordt een belasting geheven voor het houden van verblijf met overnachting of per etmaal binnen de gemeente. Het tarief wordt ten opzichte van 2024 verhoogd met € 0,20 naar € 1,80 per overnachting of per etmaal.
Tevens wordt het tarief voor 2026 voorgesteld op € 1,85. Ondernemers hebben baat bij het beschikbaar hebben van de tarieven voor twee jaar om zo toekomstige boekingen te kunnen doen.

Lokale lastendruk
Hieronder gaan wij in op de gevolgen van één en ander voor de lokale lastendruk van de burgers. Door het feit dat we voor zowel de afvalstoffenheffing als de rioolheffing gedifferentieerde tarieven hanteren, hebben wij er voor gekozen om een beeld te geven van de indicatieve gevolgen voor een "gemiddeld" gezin. Hierbij gaan wij er voor de OZB vanuit dat het tarief voor de eigenaar van een woning 0,1023% bedraagt. Bij zowel de rioolheffing-gebruik, rioolheffing-eigendom als afvalstoffenheffing/DifTar een gemiddeld aantal ledigingen? (7 stuks op jaarbasis), dan wel aanbiedingen van zakken (28 stuks op jaarbasis) zijn het de tarieven zoals opgenomen bij het belastingvoorstel.

Bij onderstaande indicatie gaan we uit van een gezin van 3 personen met een eigen woning met een WOZ-waarde van € 337.000 in 2025 (waardepeildatum 1-1-2024).

3-persoonshuishouden (eigenaar)	2024	2024	2024		2025
Gemeente	Geertruidenberg	Drimmelen	Dongen		Geertruidenberg
WOZ waarde woning	326.000	326.000	326.000		337.000

OZB eigendom	336,11	276,45	358,93		344,75
Rioolrecht gebruik en eigendom	235,20	268,29	175,45		248,60
Afvalstoffenheffing	306,00	351,83	327,72		201,00
DifTar Vast recht Afvalstoffenheffing variabel*					98,00
	877,31	**896,57**	**862,10**		**892,35**

*Hierbij is uitgegaan van 7 ledigingen van een minicontainer van 240 liter op jaarbasis, c.q. de equivalent hiervan, zijnde 28 aanbiedingen van zakken van 60 liter.
Voor niet- woningen is in onderstaand overzicht de lastendruk van een niet-woning opgenomen met een WOZ waarde van € 515.000 voor 2025 (waardepeildatum 1-1-2024).

Niet-woningen	2024	2024	2024		2025
Gemeente	Geertruidenberg	Drimmelen	Dongen		Geertruidenberg
WOZ waarde niet-woning	515.000	515.000	515.000		521.000
OZB eigendom	1.741,22	934,21	1.567,15		1.761,50
OZB gebruiker	1.377,11	759,63	1.102,10		1.388,47
Rioolrecht gebruik en eigendom	258,72	313,93	175,45		273,56
	3.377,05	**2.007,77**	**2.844,70**		**3.423,53**

Riool- en afvalstoffenheffing
Voor de onderdelen riolering, afvalstoffen en reiniging moet er sprake zijn van tarieven die resulteren in 100% lastendekkendheid. Dit uitgangspunt volstaat bij de beoordeling van de hoogte van deze heffingen of zij voldoen aan het redelijke peil. Van een minimumtarief per aansluiting is in dit verband dan ook geen sprake meer. Een eventuele onderdekking op de onderdelen riolering, afvalstoffen en reiniging moet gecompenseerd worden door extra baten uit de OZB boven de 120%. Bij beide heffingen is sprake van zogenaamde gesloten financiering. Deze dienen maximaal 100% kostendekkend te worden opgenomen. Dit is in onze gemeente voor beide het geval.

Kwijtschelding
Indien een belastingplichtige niet of over te weinig financiële middelen beschikt om de belastingaanslag te voldoen, kunnen we onder bepaalde voorwaarden aan deze belastingplichtige kwijtschelding verlenen. Het kwijtscheldingspercentage dat we hanteren bedraagt 100%. Dit betekent dat alle belastingplichtigen die een inkomen hebben dat 100% van het minimuminkomen (volgens bijstandsnorm) of lager bedraagt in aanmerking komen voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding.

Kwijtschelding kan alleen worden verleend indien het een aanslag betreft voor afvalstoffenheffing en rioolheffing gebruiker. De overige heffingen zijn in de betreffende belastingverordeningen uitgesloten voor kwijtschelding.

De opbrengsten voor afvalstoffenheffing en rioolheffing, welke worden kwijtgescholden zijn als kostencomponent opgenomen in de tarieven voor afvalstoffenheffing en rioolheffing. Voor 2025

worden de bedragen niet aangepast en gaat het om € 75.000 afvalstoffenheffing en € 15.000 rioolheffing.

Paragraaf B - Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De paragraaf weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de begroting van de gemeente Geertruidenberg is. Dit is van belang wanneer een financiële tegenvaller zich voordoet. Aandacht voor het weerstandsvermogen kan voorkomen dat elke financiële tegenvaller dwingt tot bezuinigingen.

Deze paragraaf heeft zijn basis in artikel 11 van het BBV (Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten). Conform dit artikel moet deze paragraaf ten minste bevatten;

- het beleid betreffende weerstandscapaciteit en risico's (onderdeel 1);
- een inventarisatie van de risico's (onderdeel 2);
- een inventarisatie van de weerstandscapaciteit (onderdeel 3);
- een berekening van het weerstandsvermogen en een oordeel hierover (onderdeel 4);
- de kengetallen (onderdeel 5);

De Gemeente Geertruidenberg vindt een goed risicomanagement belangrijk en acht het wenselijk risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering en ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen beheersbaar te maken. Alleen wanneer we een zo volledig mogelijk inzicht in de potentiële risico's en hun gevolgen hebben, kunnen we een uitspraak doen over het wel of niet aanvaarden van het risico en over voor het wel of niet nemen van eventuele aanvullende maatregelen. Hierdoor kunnen we op verantwoorde wijze besluiten worden genomen en worden risico's tot een gewenst niveau beperkt.

1. Risicomanagementbeleid

In het vastgestelde risicomanagementbeleid worden de kaders gesteld ten aanzien van de reikwijdte en toepassing van risicomanagement.
Het risicoprofiel is uitgewerkt voor de reguliere bedrijfsprocessen én de projecten, zodat de hierbij behorende weerstandscapaciteit van Gemeente Geertruidenberg kan worden berekend. Verdere verfijning en doorontwikkeling van risicomanagement vindt doorlopend plaats.

2. Risico's

Een risico is de kans op een gebeurtenis met effect op het behalen van de door de organisatie gestelde doelstellingen.

Risicoprofiel

De onderstaande tabel geeft de resultaten weer van de risico-inventarisatie voor gemeente Geertruidenberg. Om de risico's van onze gemeente systematisch in kaart te brengen en te beoordelen is een risicoprofiel opgesteld. Dit risicoprofiel is een dynamisch geheel: als er aanleiding toe is, worden risico's toegevoegd, gewijzigd en/of verwijderd. Hierbij is gebruik gemaakt van NARIS® (NAR Risicomanagement Informatie Systeem).

Ten behoeve van de begroting 2025 zijn de risico's in relatie met de opgaven, doelstellingen en de te bereiken effecten kritisch doorgenomen. In totaal zijn 57 risico's in beeld gebracht, ten opzichte van de vorige inventarisatie (jaarstukken 2023) is 1 risico is **vervallen** . (jaarverslag 2023: 58; begroting 2024: 58).

De tabel geeft een inschatting van de kans dat een risico zich voordoet, afgezet tegen het financiële gevolg:

geld			Netto		
x > €200.000		1		**3**	**2**
€100.000 < x < €200.000	**1**		1	**4**	**1**
€40.000 < x < €100.000	**2**		**2**	9	**1**
€10.000 < x < €40.000		1	**6**	**11**	**5**
x < €10.000	**1**		**1**	**2**	
Geen geldgevolgen		**2**		**1**	
Kans	10%	30%	50%	70%	90%

In het volgende overzicht worden de tien risico's gepresenteerd die de hoogste bijdrage hebben geleverd aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. Hierbij geeft het invloed percentage de invloed van een risico op het totale risicoprofiel weer.

RISICO'S				Begroting 2025		
Begr 2025	**Jrr 2023**	**Begr 2024**		**Kans**	**Invloed**	**Programma**
1	1	-	Voorgestelde bezuinigingen/ombuigingen worden niet gerealiseerd	70%	25,72%	alle
2	2	3	Tekort ambtelijke capaciteit en ervaring	70%	8,56%	6
3	3	2	Een stijging van aantal bijstandsgerechtigden of toename aantal aanvragen bijzondere bijstand	90%	6,61%	3
4	4	8	Toename jeugdhulp aantallen en/of complexere (duurdere) vormen	90%	6,59%	3
5	5	-	Algemene uitkering gemeentefonds fluctueert met grote bedragen	70%	5,69%	7
6	-	1	Precariobelasting niet kunnen innen	30%	5,22%	7
7	6	7	Verslechtering kostendekkendheid van leges	70%	3,44%	7
8	7	5	Uitval van computersysteem/stroom of vertraagde werking van computersysteem/Data raakt verloren	70%	3,43%	6
9	8	-	Toename aanvragen WMO/aantal voorzieningen per inwoner	90%	2,93%	3
10	-	-	Budgetoverschrijdingen en/of onderschrijdingen	70%	2,56%	alle
-	9	6	Tekort op exploitatie WSW	90%	2,20%	3
-	10	-	Renteschommelingen	70%	1,72%	7
-		10	Documenten met vertrouwelijke informatie komen in handen van onbevoegden	70%	1,70%	7
-	-	9	Onvoldoende kunnen terugvorderen van BTW (over bepaalde dienstverlening)	70%	1,20%	3
-	-	4	Achterstallig onderhoud gemeentelijke gebouwen als gevolg van beperkte budgetten	50%	0,98%	1/3/4/7
			Begroting 2024	***Jaarverslag 2023***	***Begroting 2025***	
Totaal grote risico's			**€ 2.219.000**	**€3.450.000**	**€ 4.712.000**	

RISICO'S					Begroting 2025		
Begr 2025	Jrr 2023	Begr 2024			Kans	Invloed	Programma
Overige risico's			*€ 1.940.001*	*€ 2.857.000*	*€ 2.205.002*		
Totaal alle risico's			€ 4.159.001	€ 6.307.000	€ 6.917.002		

Uit de tabel blijkt dat de mutatie van het maximale risico ten opzichte van de vorige actualisatie (bij het jaarverslag 2023) **€ 610.000 (hoger**) is. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door wijziging van risico's. De risico's met de grootste mutatie is:

- Voorgestelde bezuinigingen worden niet gerealiseerd (+500.000)
- Tekort ambtelijke capaciteit (+200.000)

De top 10 risico's uit bovenstaande tabel en bijbehorende beheersmaatregelen worden hieronder toegelicht

- **Risico: Voorgestelde bezuinigingen/ombuigingen worden niet gerealiseerd**
  De gemeente staat voor een flinke financiële uitdaging voor 2026 en verder. De gemeente werkt momenteel aan oplossingsrichtingen voor deze financiële uitdaging. Het risico bestaat dat bij de uitwerking van de oplossingsrichtingen de verwachte resultaten niet worden behaald.
  Beheersmaatregel
  Inventariseren bezuiniging- en/of ombuigingsmogelijkheden
  Voortgangsoverleg realisatie taakstellingen en ombuigingen Directieteam

- **Risico: Tekort ambtelijke capaciteit en ervaring**
  Het aantal taken bij de gemeente neemt al jaren toe en daarmee ook de werkdruk bij de medewerkers. Daarnaast is er sprake van arbeidskrapte. Onze gemeente heeft in vergelijking met de omliggende gemeente een laag loongebouw en ook een platte organisatiestructuur waardoor er weinig mogelijkheden zijn voor groei. Dit maakt het voor (nieuwe) medewerkers minder aantrekkelijk om voor onze gemeente te kiezen. Daarnaast vragen sommige taken (nieuwe) expertise die minimaal voorradig is op de arbeidsmarkt. Het effect is dat we niet altijd de kwaliteit kunnen bieden die we zouden willen en sommige zaken langer blijven liggen dan wenselijk.
  Beheersmaatregel
  Inzet budget inhuur derden
  Verbeteren secundaire arbeidsvoorwaarden

- **Risico: Een stijging van aantal bijstandsgerechtigden of toename aantal aanvragen bijzondere bijstand**
  De verwachting is dat de aanhoudende onrust in de wereld leidt tot een afkoeling van de economie. Voor 2024-2025 wordt landelijk een (bescheiden) stijging van het aantal bijstandsgerechtigden verwacht. Daarnaast neemt het aantal IOAW en IOAZ-uitkeringen als gevolg van de vergrijzing toe. Het aantal inwoners dat een beroep doet op bijzondere bijstand is door de energiecrisis en inflatie toegenomen. Gezien de moeite die veel inwoners hebben om rond te komen is de verwachting dat de uitgaven komend jaar wederom zullen toenemen.
  Beheersmaatregel
  Opstellen van externe re-integratie adviezen

- **Risico: Toename jeugdhulp aantallen en/of complexere (duurdere) vormen**
  In 2023 is er een toename van ambulante jeugdhulp, ten opzichte van 2021 en 2022. Dit gaat

gepaard met het doel van regio WBO om het aantal jeugdigen in de Jeugdzorgplus, jeugdbescherming en jeugdreclassering te verminderen in de komende jaren. Echter, we constateren ook een verzwaring van de hulpvragen; de problematieken bij jeugdigen worden complexer. Hierdoor zien wij een toename van inzet van zorgvormen uit het Landelijk Transitie Arrangement (LTA) en dat zorg wordt aangeboden via maatwerkovereenkomsten. Tevens zien we als risico dat we herhaaldelijk worden geconfronteerd met jeugdhulpaanbieders die in continuïteitsproblemen komen.
Beheersmaatregel
Beheersmaatregelen Jeugdzorg

- **Risico: Algemene uitkering gemeentefonds fluctueert met grote bedragen**
  De gemeenten krijgen vanaf 2026 minder geld van het Rijk. Het belang van een stabiele financiële gedragslijn is groot. Een afwijking van 1% op het totaal maakt een verschil van € 450.000 positief of negatief. Op rijksniveau wordt gewerkt aan een herziening van de berekening systematiek met als doel om de fluctuaties in de omvang te beperken.
  Beheersmaatregel
  VNG lobby/arbitrage

- **Risico: Precariobelasting niet kunnen innen**
  De netbeheerder is in cassatie gegaan tegen de uitspraak van de belastingrechter tot ongegrondverklaring van zijn beroep tegen heffing precariobelasting 2017. In het slechtste geval (cassatie netbeheerder gegrond) betekent dit dat er geen precariobelasting meer geïnd kan worden van deze netbeheerder over de jaren 2017 t/m 2021.
  Beheersmaatregel
  Inschakelen van juridische ondersteuning

- **Risico: Verslechtering kostendekkendheid van leges**
  De invoering van de Omgevingswet is in werking getreden op 1 januari 2024. Deze verordening sluit grotendeels aan Er is nog onvoldoende ervaring opgedaan met de omgevingswet om de verordening onder de Omgevingswet te evalueren, omdat een groot aantal vergunningen die afgewerkt zijn in 2024 nog onder de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht vielen.
  Beheersmaatregel
  Opstellen onderbouwingen kostendekkendheid tarieven (met behulp van externe expertise)

- **Risico: Uitval van computersysteem/stroom of vertraagde werking van computersysteem/Data raakt verloren**
  Door de toenemende vorm van cybercriminaliteit en het op die manier proberen wachtwoorden te achterhalen of gegevens te encrypten, kan data verloren raken of in verkeerde handen komen. Maar ook een hack of uitbraak van ransomware kan leiden tot uitval of vertraging van de systemen. Daarnaast worden er steeds meer mobiele apparaten gebruikt voor het uitvoeren van werkzaamheden, deze kunnen gestolen worden of verloren raken.
  Beheersmaatregel
  Periodiek uitvoeren van Penetratietest/Pentest
  E-learning medewerkers m.b.t. informatiebeveiliging
  Actualiseren informatiebeveiligingsplan inclusief te nemen maatregelen

- **Risico: Toename aanvragen WMO/aantal voorzieningen per inwoner**
  De toenemende vergrijzing en het feit dat mensen langer thuis wonen zorgen voor een toenemend beroep op Wmo-voorzieningen. Dit zorgt voor hogere uitgaven, welke stijgende lijn de laatste jaren goed zichtbaar is. Hierbij is nu ook het personeelstekort en toenemende belasting van mantelzorgers een factor van betekenis geworden. Het is de vraag of er de komende periode voldoende personeel zal zijn voor deze groeiende vraag naar ondersteuning. De beschikbaarheid van Wmo-voorzieningen, met name huishoudelijke ondersteuning, staat daarmee onder druk.
  Beheersmaatregel
  Kosten beheersingsplan WMO

- **Risico: Budgetoverschrijdingen en/of onderschrijdingen**
  Het goed in beeld brengen van de financiële ruimte blijft een lastige inschatting en is vaak onderhevig aan vele factoren, zeker in deze onzekere tijden waarbij kosten stijgen en alternatieven gezocht moeten worden om onze maatschappelijk effecten toch te behalen. Goed budgetbeheer zorgt ervoor dat over- en/of onderschrijdingen van budgetten tijdig worden gesignaleerd en gerapporteerd zodat eventuele bijsturing nog mogelijk is. Tevens wordt het risico op begrotinsgonrechtmatigheden hiermee verkleind.
  Beheersmaatregel
  Optimaliseren verplichting registratie
  Periodiek rapporteren van budgethouder aan clustermanager/directie

3. Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente Geertruidenberg beschikt om niet-begrote kosten die onverwachts en substantieel zijn te dekken.

Tabel 2: Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages	
Percentage	**Bedrag**
10%	€1.271.000
20%	€ 1.381.000
50%	€ 1.995.000
75%	€ 2.496.000
90%	€ 2.893.000
95%	€ 3.113.000

Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast, omdat het reserveren van het maximale bedrag ongewenst is (€ 6.917.000 zie voorgaande tabel). De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. De resultaten van de risicosimulatie staan hiernaast weergegeven.
Hieruit volgt dat bijvoorbeeld met 20% zekerheid alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 1,4 miljoen. De benodigde weerstandscapaciteit bij een zekerheidspercentage van 90% is € 2,9 miljoen (jaarstukken 2023: € 2,4 miljoen; begroting 2024 € 1,7 miljoen). Met 90% zekerheid kunnen met dit bedrag alle risico's worden afgedekt.
De benodigde weerstandscapaciteit is ten opzichte van de jaarstukken 2023 (laatste actualisatie) € 527.000 hoger. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door:
- Voorgestelde bezuinigingen worden niet gerealiseerd (+)
- Tekort ambtelijke capaciteit (+)

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie

daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

Beschikbare weerstandscapaciteit *Weerstand (in €)*	**Jaarverslag 2023 31-12-2023**	**Begroting 01-01-2025**	**Begroting 01-01-2026**	**Begroting 01-01-2027**	**Begroting 01-01-2028**
Incidentele weerstandscapaciteit (in vermogen)	**7.983.386**	**15.972.309**	**16.857.309**	**13.532.667**	**10.951.911**
Vrij aanwendbare algemene reserve	*7.633.297*	*15.018.622*	15.898.622	*12.568.980*	*9.983.224*
Vrije algemene reserve	5.267.297	12.125.622	13.005.622	9.675.980	7.090.224
Weerstandsreserve	2.366.000	2.893.000	2.893.000	2.893.000	2.893.000
Vrij aanwendbare bestemmingsreserve	*350.090*	*9853.688*	*958.688*	*963.688*	*968.688*
Gerealiseerde resultaat (programmabegroting)					
Structurele weerstandscapaciteit (in exploitatie)	**0**	**65.000**	**45.000**	**45.000**	**45.000**
Onvoorzien	0	*65.000*	45.000	45.000	45.000
Onbenutte belastingcapaciteit OZB	0	*0*	0	0	0
Onbenutte capaciteit afvalstoffenheffingen	-				
Totale weerstandscapaciteit	**7.983.386**	**16.037.309**	**16.902.309**	**13.577.667**	**10.996.911**

Vrij aanwendbare algemene reserve

Het huidige beleidskader met betrekking tot reserves en voorzieningen is neergelegd in de Financiële Verordening 2022. Om te voorkomen dat bij een calamiteit direct het bestaande beleid moet worden bijgesteld, is gekozen voor het vormen van een afzonderlijk weerstandsdeel in de algemene reserve.

Weerstandsreserve.

De weerstandsreserve is het basis van deze paragraaf afgezonderde deel van de algemene reserve.

Vrij aanwendbare bestemmingsreserve

Een bestemmingsreserve is een reserve waaraan de raad een bepaalde bestemming heeft gegeven. De bestemmingsreserves kunnen, zolang de raad de bestemming kan wijzigen, tot de weerstandscapaciteit worden gerekend. Voor sommige bestemmingsreserves zal een aanwending als weerstandscapaciteit echter aanzienlijke negatieve consequenties voor bestaande voorzieningen met zich meebrengen. Dit geldt voor reserves die zijn gevormd om de afschrijvingslasten of kapitaalslasten van diverse voorzieningen te dekken zoals fort Lunet, gemeentehuis, containermanagement en Informatisering en Automatisering.
Tevens geldt dit voor de in het verleden gevormde reserve voor diverse risico's grondexploitatie. Daarom worden bovengenoemde bestemmingsreserves niet meegerekend in de beschikbare weerstandscapaciteit.
Voor de overige bestemmingsreserves geldt dat eventuele aanwending als weerstandscapaciteit geen of geringe negatieve consequenties voor bestaande voorzieningen met zich meebrengen. Een groot deel betreft restanten van in het verleden gevormde reserves.

Gerealiseerd resultaat volgend uit de programmabegroting

Het BBV geeft aan dat het gerealiseerde resultaat volgend uit de programmabegroting ook tot het eigen vermogen behoort. Afhankelijk van de bestemming zal daarom ook dit resultaat kunnen worden meegenomen in de berekening van het weerstandsvermogen.

Onvoorzien

De post onvoorzien wordt bij de begroting opgenomen om onvoorziene ontwikkelingen te kunnen afdekken. De budgettair opgenomen ruimte is € 65.000.

Onbenutte inkomstenbronnen

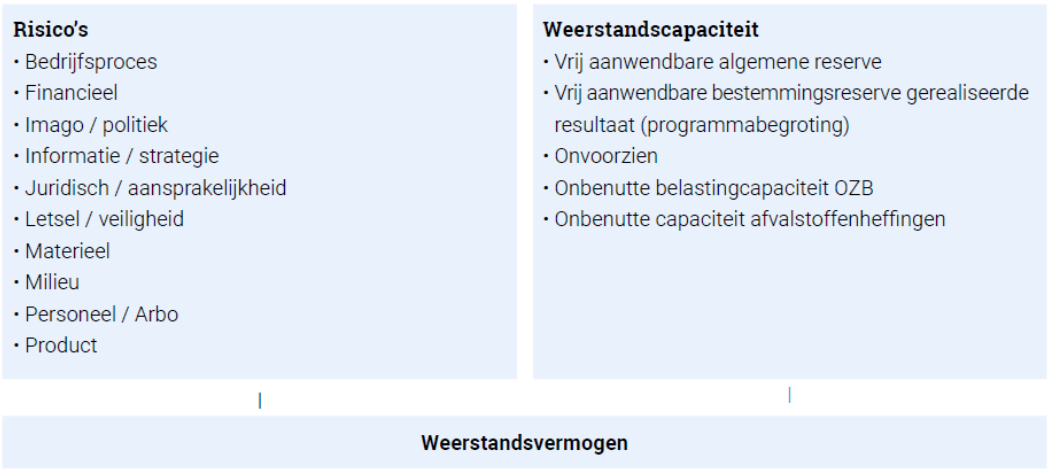
De mate waarin van de onbenutte belastingcapaciteit gebruik wordt gemaakt, verschilt van gemeente tot gemeente en is mede afhankelijk van de politieke relevantie van de hoogte van het OZB-tarief. Als zich tegenvallers voordoen, zal de onbenutte belastingcapaciteit niet zonder slag of stoot worden ingezet, maar dit is wel één van de mogelijkheden. Bij de berekening van de onbenutte belastingcapaciteit wordt aangesloten bij de drie belangrijkste inkomsten van de gemeente te weten: OZB, afvalstoffenheffing en rioolafvoerrecht, voor zover deze laatste twee niet maximaal mogelijk en/of kostendekkend blijken te zijn. Deze posten worden niet meegenomen bij de berekening van het weerstandsvermogen bij de jaarrekening.

In de opsomming van posten voor de beschikbare weerstandscapaciteit zijn de voorzieningen niet genoemd. Voorzieningen vallen niet onder de weerstandscapaciteit, omdat deze zijn gevormd voor het afdekken van voorzienbare lasten in verband met verplichtingen en risico's waarvan de omvang en/of het tijdstip van optreden per balansdatum min of meer onzeker is. Deze lasten hangen samen met de periode voorafgaand aan die datum.

4. Weerstandsvermogen

Op basis van de huidige gegevens in het risicomanagementsysteem berekenen we het weerstandsvermogen.
Het weerstandsvermogen is te definiëren als 'het vermogen van de gemeente Geertruidenberg om niet-structurele financiële risico's te kunnen opvangen teneinde haar taken te kunnen voortzetten'.

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, leggen we de relatie tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten geven we in onderstaande figuur weer.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kunnen we afzetten tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen. Voor 2025 is dit:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde Weerstandscapaciteit}} = \frac{€\ 16.037.309}{€\ 2.893.000} = 5{,}54$$

	Jaarverslag 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Ratio weerstandsvermogen	3,37	4,42	5,54	5,84	4,69	3,80

De stijging van de ratio weerstandsvermogen ten opzichte van het jaarverslag 2023 (laatste actualisatie) wordt voornamelijk veroorzaakt door:

- De forse stijging van de vrije algemene reserve
- De stijging van beschikbare bestemmingsreserves

Gebaseerd op de hierna opgenomen tabel valt het weerstandsvermogen in klasse A. Dit duidt op een weerstandsvermogen uitstekend dat ruim voldoet aan de in het risicomanagementbeleid vastgestelde norm (waarderingscijfer B, ratio weerstandsvermogen tussen de 1,4 en 2,0).

Weerstand velden[1]		
Waarderingscijfer	**Ratio**	**Betekenis**
A	>2.0	Uitstekend
B	1.4-2.0	Ruim voldoende
C	1.0-1.4	Voldoende
D	0.8-1.0	Matig
E	0.6-0.8	Onvoldoende
F	<0.6	Ruim onvoldoende

[1] De normtabel is ontwikkeld door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement in samenwerking met de Universiteit Twente. Deze tabel biedt een waardering van de berekende ratio.

5. Kengetallen

Om de inzichtelijkheid in de financiële positie van de gemeente te vergemakkelijken voegen we aan deze paragraaf in de begroting en in het jaarverslag kengetallen toe.

Kengetallen	Jaarverslag 2023	Begroting 2024*	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Netto schuldquote	29,87%	44,12%	68,47%	79,41%	100,36%	115,71%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	25,87%	39,90%	64,09%	74,48%	95,35%	110,69%
Solvabiliteitsratio	29,66%	31,37%	28,42%	29,86%	23,78%	19,77%
Structurele exploitatieruimte	0,17%	0,40%	0,14%	-4,61%	-5,46%	-5,72%
Grondexploitatie	4,07%	3,16%	1,13%	-2,09%	-3.60%	-3.60%
Belastingcapaciteit	91%	93% 1)	91%	91%	91%	91%

* Begroting na wijziging

1) gecorrigeerd obv verordening belasting en tarieven 2024.

Beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. In de VNG-publicatie 'Houdbare gemeentefinanciën' is aangegeven dat wanneer een schuld lager is dan het begrotingstotaal (<100%) dit als voldoende kan worden beschouwd en boven de 130% als onvoldoende. De netto schuldquote van de gemeente Geertruidenberg is voldoende, echter wel verslechterd ten opzichte van de jaarstukken 2023. Vanaf de begroting 2024 geeft het kengetal een fors stijgend verloop en is vanaf 2027 niet meer als voldoende aan te merken. De ontwikkeling van het kengetal is hiermee negatief.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te krijgen in hoeverre sprake is van doorlenen, wordt de netto schuldquote weergegeven (netto schuld gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier brengen we in beeld wat het

aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De netto schuldquote van de gemeente Geertruidenberg is voldoende, echter wel verslechterd ten opzichte van de jaarstukken 2023. Vanaf de begroting 2024 geeft het kengetal een fors stijgend verloop. De ontwikkeling van het kengetal is hiermee negatief.

Solvabiliteitsratio
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen bestaat uit reserves en het resultaat van baten en lasten. In de VNG-publicatie 'Houdbare gemeentefinanciën' is aangegeven dat wanneer een solvabiliteitsratio hoger is dan 30% dit als voldoende kan worden bestempeld en lager dan 20% als onvoldoende.
De ratio voor de gemeente Geertruidenberg is niet voldoende en geeft een dalend verloop ten opzichte van de jaarrekening 2023 (uitgezonderd begroting 2024) en in 2028 wordt de ratio onvoldoende. De ontwikkeling van kengetal is daarom negatief.

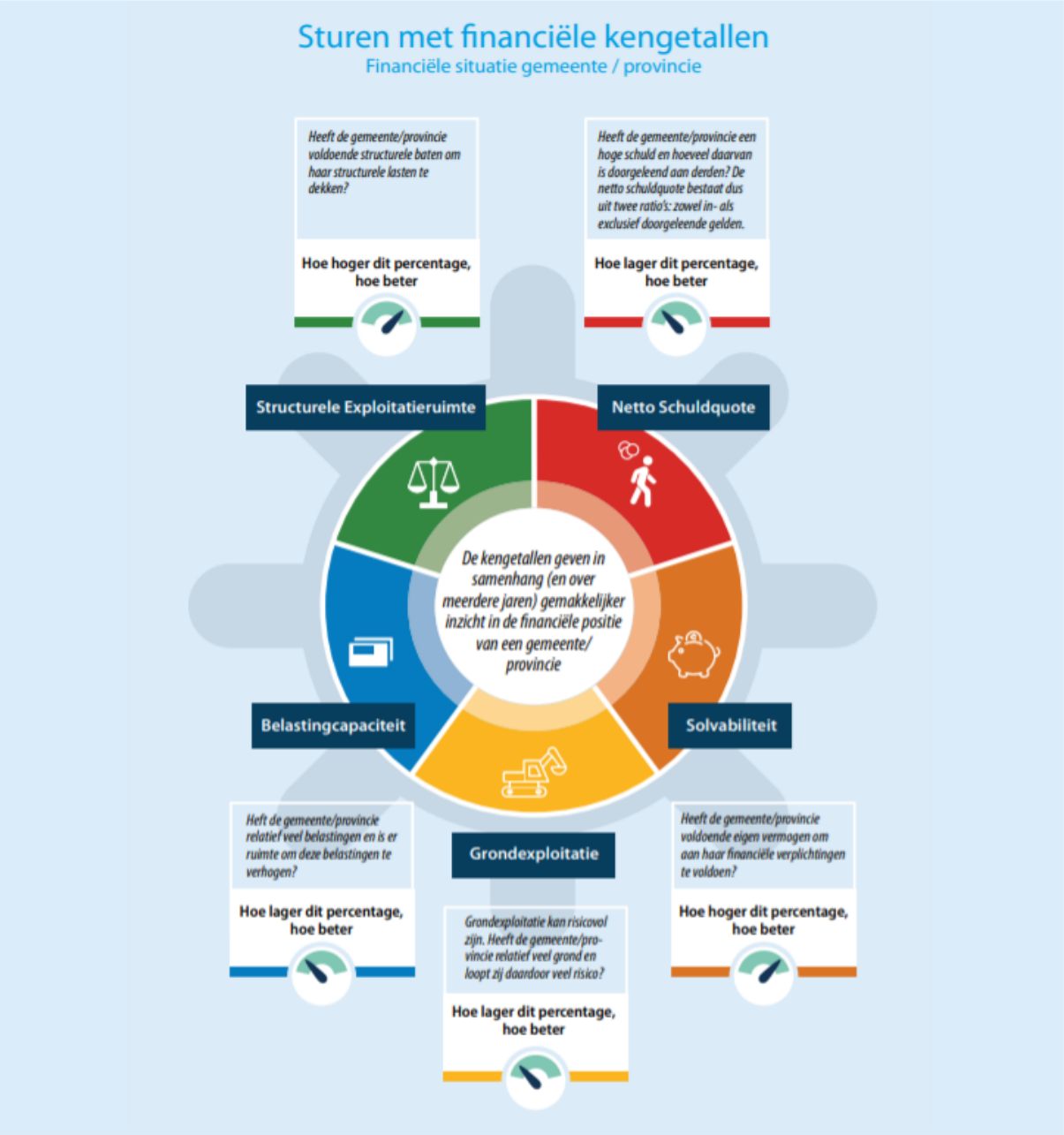
Kengetal grondexploitatie
Grondexploitaties kunnen een forse impact hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de grond is van belang, omdat deze terugverdiend moet worden bij de verkoop. Boekwaarden worden afgezet tegen de totale baten. Er is geen norm voor deze ratio. Het kengetal voor de grondexploitatie van de gemeente Geertruidenberg is gestegen ten opzichte van de jaarrekening 2022 en geeft een licht stijgend verloop. Dit is licht negatief.

Structurele exploitatieruimte
Voor de beoordeling van het evenwicht van de begroting wordt er ook gekeken naar de structurele en incidentele lasten en baten. Voorbeeld van structurele baten zijn de algemene uitkering en eigen belastinginkomsten. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Een begroting waarvan de structurele baten dan ook hoger zijn dan de structurele lasten is dan ook meer flexibel dan een begroting, waarbij de structurele baten en lasten in evenwicht zijn. Er is geen norm voor deze ratio. De structurele exploitatieruimte van de gemeente Geertruidenberg is voor de begroting 2025 positief. Voor 2026 t/m 2028 zijn er forse tekorten. De structurele exploitatieruimte is vanaf 2026 negatief en geeft vanaf 2026 een stijgend verloop. Dit heeft met name te maken met de landelijke sterke verlaging van de algemene uitkering vanaf 2026.

Belastingcapaciteit
De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Centrum voor Onderzoek voor de lagere overheden (Coelo) publiceert deze lasten jaarlijks. Bij de berekening van het kengetal worden de gemeentelijke woonlasten afgezet tegen het landelijk gemiddelde. Er is geen norm voor deze ratio. De totale woonlasten van de gemeente Geertruidenberg zijn voor 2025 gestegen maar liggen lager dan het landelijk gemiddelde en geven een licht stijgend verloop ten opzichte van de jaarrekening 2023. Dit is een licht negatieve ontwikkeling.

Samenhang
De kengetallen moeten in samenhang worden bezien. Alle kengetallen geven momenteel een negatieve ontwikkeling voor de toekomst. De beoordeling van de structurele exploitatieruimte heeft vooral waarde in meerjarig vooruitblikkend perspectief. Hier is zichtbaar dat dit percentage voor het eerste jaar nog positief is, het geen betekent dat er "vrije" ruimte aanwezig is, maar dat er vanaf 2026 zware tekorten zijn.

Op basis van de huidige cijfers kan geconcludeerd worden dat de trend van de kengetallen negatief is. Met name de ontwikkeling van de schuldquote solvabiliteit en structurele exploitatieruimte zijn negatief.
Het monitoren van de ontwikkeling van de kengetallen naar de toekomst is van belang.
Zie ook de hierna volgende figuur (bron: Ministerie van Binnenlandse zaken en koninkrijk relaties)

Paragraaf C - Onderhoud kapitaalgoederen

Het BBV schrijft voor dat de paragraaf betreffende het onderhoud van kapitaalgoederen ten minste de volgende kapitaalgoederen bevat:

a. wegen;
b. riolering;
c. water;

d. groen;
e. gebouwen.

Van de kapitaalgoederen wordt aangegeven:
a. het beleidskader;
b. de uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties;
c. de vertaling van de financiële consequenties in de begroting en jaarrekening.

In deze paragraaf lichten wij de consequenties toe van het gekozen kwaliteitsniveau voor kapitaalgoederen binnen het beleidskader.

Algemene uitgangspunten
De gemeente beheert ongeveer 310 hectare aan openbare ruimte. Onder deze openbare ruimte vallen: wegen, riolering, infrastructurele kunstwerken waterpartijen en openbaar groen. Verder rekenen wij alle virtuele objecten (niet zichtbaar zoals kadastrale grenzen) en reële objecten (zichtbaar, zoals een bouwwerk) onder, op en boven de grond als taak toe aan de openbare ruimte. Gebouwen behoren niet tot de openbare ruimte, maar worden wel als kapitaalgoed meegenomen. Hieronder geven we voor deze kapitaalgoederen een nadere beschrijving van de wijze van beheer en onderhoud. Het beleid voor het onderhoud van de kapitaalgoederen is onder meer opgenomen in het overzicht kader stellende beleidsnota's en beheerplannen.

Wettelijke bepalingen
Van toepassing zijn onder meer de volgende documenten, "Notitie Materiële vaste activa " (2019) en "Handreiking onderhoud kapitaalgoederen" (2020) uitgebracht door de Provincie Noord-Brabant als toevoeging op deze notitie.
Deze notities behandelen de wijze van activeren, waarderen en afschrijven van activa en het onderhoud van kapitaalgoederen. Ook zijn aandachtspunten voor de financiële verordening opgenomen. Het BBV schrijft recente beheerplannen voor. Onder een recent beheerplan wordt verstaan: maximaal vijf jaar oud. Voor het verslagleggingsjaar 2025 mag het beheerplan derhalve niet ouder zijn dan 2021. Van deze vijf jaar kan door de raad alleen gemotiveerd afgeweken worden.
Onderhoudskosten worden gemaakt om het object gedurende de levensduur op een bepaald kwaliteitsniveau te houden of weer te krijgen (naar behoren laten functioneren en een bepaalde representativiteit laten behouden). Onderhoud kan worden onderscheiden in groot onderhoud en klein onderhoud

<u>Klein onderhoud:</u>
Bij klein onderhoud gaat het om dagelijkse reparaties die noodzakelijk zijn om het object in goed werkende en veilige staat te houden tegen een van te voren vastgesteld kwaliteitsniveau. Hierbij moet worden gedacht aan maatregelen die noodzakelijk zijn om het object blijvend naar behoren te laten functioneren of haar representativiteit te laten behouden. Klein onderhoud is het onderhoud dat vanaf het eerste of het lopende planjaar op een klein gedeelte van het object wordt uitgevoerd. Uitgaven lopen altijd via de exploitatie.

<u>Groot onderhoud:</u>
Lasten van groot onderhoud ontstaan na een langere periode van gebruik van een object als gevolg van slijtage. Groot onderhoud is in de regel gepland, periodiek voorkomend, onderhoud van veelal ingrijpende aard als gevolg van slijtage, dat op een substantieel deel van het object wordt uitgevoerd en na een langere periode van gebruik moet worden verricht.
Indien de gemeente een voorziening voor groot onderhoud heeft gevormd dienen alle uitgaven die daadwerkelijk zijn opgenomen in het beheersplan direct op deze voorziening geboekt te worden. Andere uitgaven voor groot onderhoud die niet zijn opgenomen in het onderhoudsplan, moeten ten

laste van de exploitatie worden geboekt. Ook als er geen voorziening is, dienen de kosten ten laste van de exploitatie te worden geboekt.

Beleidskader- en beheersplannen
Wij werken zoveel mogelijk met beheerplannen. Deze plannen geven over meerdere jaren inzicht in onderhoudsmaatregelen en benodigde financiële middelen, om de functie van de beheerobjecten te kunnen waarborgen.
Het integrale beheerplan 'Programma Openbare Ruimte' krijgt een doorstart als het programma Duurzame Inrichting Openbare Ruimte (DIOR) dat naar verwachting Q1 2025 ter besluitvorming aan de raad voorgelegd zal worden. De bestaande beleids- en beheerplannen zullen in het DIOR geïntegreerd worden.

De beheerplannen en onderhoudsniveaus van de beheerobjecten (kapitaalgoederen) zijn maatgevend voor de uitvoering van de werkzaamheden en voor de onderhoudslasten in het betreffende jaar. Uitsluitend de geplande onderhoudslasten (die van jaar tot jaar kunnen variëren) waarvoor gespaard wordt, mogen ten laste van de voorzien worden gebracht.
Beheer- en beleidsplannen worden in de regel voor een periode van vijf jaar opgesteld en daarna herijkt en indien noodzakelijk aangepast. Het beleids- en beheerplan voor de wegen wordt ook steeds voor vijf jaar vast gesteld maar het onderhoudsprogramma wordt steeds voor twee jaar opgesteld. Dit komt omdat de wegen tweejaarlijks geïnspecteerd worden.

Op basis van deze inspectie wordt de onderhoudsprogrammering opgesteld voor de volgende twee jaar. De uitkomst van de inspectie en de daaruit voortvloeiende onderhoudsmaatregel kan een aanpassing van de storting in de voorziening noodzakelijk blijken. Indien dit zich voordoet zal een nieuwe beheerplan wegen opgesteld worden en ter vaststelling aan de raad worden voorgelegd. Eventuele onderhoudslasten die niet in het beheerplan zijn opgenomen moeten rechtstreeks ten laste van de exploitatie komen

Voor Openbare Verlichting en Groen is gekozen om deze niet via een voorziening te beheersen maar de kosten rechtstreeks via de exploitatie te laten lopen.

In de onderstaande tabellen staan de onderhouds- en beheerplannen met het jaar van ingang van het plan en het jaar waarin het plan geactualiseerd moet worden. Een nieuw plan dient uiterlijk na 5 jaar opgesteld te worden of eerder indien er significante wijzigingen zich voordoen. Tevens is opgenomen wat het door de raad vastgestelde onderhoudsniveau is en of er een voorziening is ingesteld.

Beleidsplan	1e jaar	Nieuw plan actief vanaf	Toelichting
Wegbeheer	2021	2026	Voorziening onderhoud wegen. Het beleidsplan wegen gaat integraal onderdeel uitmaken van het DIOR
Infrastructurele (kunst)werken	2019	2024	Voorziening infrastructurele werken. Het beleidsplan Infrastructurele kunstwerken gaat integraal onderdeel uitmaken van het DIOR. Aan de gemeenteraad zal worden voorgelegd om in te stemmen met de verlening van het huidige plan tot 2026.
Openbare verlichting	2024	2029	Alle uitgaven lopen direct via exploitatie. In 2028 zal een financiële herijking van het beleids- en beheerplan plaatsvinden. Voor Openbare Verlichting wordt geen gebruikt gemaakt van een voorziening. Het beleidsplan Openbare Verlichting gaat integraal onderdeel uitmaken van het DIOR.
Riolering	2024	2029	In 2024 is het Programma Stedelijk Water aangenomen. Dit beleidsplan Programma Stedelijk Water gaat integraal onderdeel uitmaken van het DIOR.
Baggeren / Binnenhavens	2019	2024	Voorziening Baggeren. Het beleidsplan Baggeren gaat integraal onderdeel uitmaken van het DIOR. Aan de gemeenteraad zal worden voorgelegd om in te stemmen met de verlening van het huidige plan tot 2026.
Gebouwen (incl. onderwijs)	2024	2029	Voorziening gemeentelijke eigendommen

Beleidsplan	1e jaar	Nieuw plan actief vanaf	Toelichting
Groen	_____	_____	Alle uitgaven lopen direct via de exploitatie. Geen voorziening. Het beleidsplan Groen gaat integraal onderdeel uit maken van het DIOR.

De beleids- en beheersplannen voor Baggeren / Binnenhavens en voor Infrastructurele (kunst)werken hebben als gevolg van personele wisselingen en het verschuiven van taken vertraging opgelopen. Deze beleids- en beheerplannen gaan onderdeel uit maken van het begin 2025 vast te stellen DIOR. De gemeenteraad wordt daarom gevraagd om de bestaande plannen met 1 jaar te verlengen tot 2026.

Beheersplan	Voorziening	Onderhoudsniveau
Wegbeheer	Ja	C, Nieuw plan in 2021 aangenomen. Mogelijk dat bij het vaststellen van het DIOR onderhoudsniveaus gewijzigd gaan worden
Infrastructurele kunstwerken	Ja	Geen onderhoudsniveau. Conditiemeting op basis van de CROW-CUR-Aanbeveling 117 . Mogelijk dat bij het vaststellen van het DIOR onderhoudsniveaus voor de Infrastructurele Kunstwerken vastgesteld gaan worden
Openbare Verlichting	Nee	Geen onderhoudsniveau. Alle nieuwe verlichting dient te voldoen aan Richtlijnen Openbare Verlichting 2011 (ROVL 2011) NEN3140 en NEN1010. Deze zijn opgenomen in het Programma Openbare Verlichting 2024-2033. Openbare verlichting ouder dan 2011 moet voldoen aan richtlijn OVL. Mogelijk dat er bij het vaststellen van het DIOR onderhoudsniveaus voor de Openbare Verlichting vastgesteld gaan worden.
Riolering	Ja	Geen onderhoudsniveau - Programma Stedelijk Water 2024-2028, gemalen NEN3140 - BRL14020, riool inspectie NEN-EN 13580-2
Baggeren / Binnenhavens	Ja	Geen onderhoudsniveau. Volgens beleid 1. Besluit bodemkwaliteit, 2. Kaderrichtlijn water, 3. Legger en Keur WSBD categorie A, B en C, 4. Waterwet, 5. Natuurwet.
Gebouwen	Ja	Basis is kwaliteitsniveau 3 'redelijke conditie', plaatselijk zichtbare veroudering, functievervulling niet in gevaar. Voor gebouwen die gesloopt of verkocht worden kan gekozen worden voor een lager kwaliteitsniveau.
Groen	Nee	Geen onderhoudsniveau's . Onkruid op verharding - Centrum gebied A - Woon- en buitengebied - B Mogelijk dat bij het vaststellen van het DIOR onderhoudsniveaus gewijzigd gaan worden.

Algemene Beleids- en beheerkaders
De landelijk geformuleerde normen en richtlijnen vormen het uitgangspunt voor de beleids- en beheerkaders. Deze wijze van werken geeft richting aan kwaliteitsniveaus en beheermethodieken en dient als referentie en toetssteen voor onze gemeentelijke normen en aanpak.
De planningen zijn en worden gericht op het voorkomen van achterstallig onderhoud en schadeclaims.
De door de raad vastgestelde kwaliteitsniveaus worden geborgd binnen de daarvoor door de raad beschikbaar gestelde budgetten. Om beter in te kunnen spelen op de beleving en de wensen van de gebruiker van de openbare ruimte wordt gewerkt in wijkteams.

Planningen
De planningen zoals deze voortkomen uit de beheerplannen, zijn conceptplanningen. We beoordelen vooraf aan de uitvoering of de aanpak noodzakelijk is. De planningen zijn in die zin dan ook dynamische documenten. Ook speelt de integrale aanpak, participatie en vraaggericht werken een bepalende rol voor de jaarlijkse planning.
Om deze redenen kunnen we afwijken van de jaarschijfopgave uit de beheerplannen.

Integrale werkzaamheden
Voor de uitvoering van beleids- en beheertaken geldt dat deze zoveel mogelijk integraal tot stand komen. Op deze wijze nemen we bij de aanpak van een weg zo nodig ook de riolering, de openbare verlichting, het groen en verkeersmaatregelen mee.
In 2025 worden de navolgende integrale beheer- en additionele werken uitgevoerd:

- Oudeweg, Zijlweg, Maasweg, Aanwassenweg en Achterstedijk (vanuit de Visie Hooipolder)
- Het Lint (ged. Kerklaan, Heemraadsingel, Schansstraat, Luiten Ambachtstraat) 2026 gereed
- Beethovenlaan (inclusief klimaatadaptieve aanpassingen)
- Julianalaan

- Lisseveld en Weegbree (Dombos)
- Fietspad Gouveneurslaan
- Beeleartsweg
- Ranonkelstraat en Reitselaan (inclusief klimaatadaptieve inrichting)
- Raadhuisstraat (aanpassen riolering)
- Zoutmanstraat (klimaatadaptieve inrichting i.s.m. Thuisvester)
- Vervangen beschoeiing langs de vestingwallen
- Ravelijn fase 2 en 3 zal in 2026 worden voorbereid. Uitvoering kan pas plaats vinden na het verleggen van 2 km waterleiding in door Brabant Water in 2026. Hierin trekken gemeente en BrabantWater gezamenlijk in op.
- Tot en met 2027 worden er meerdere wegen van het bedrijventerrein Dombosch gerehabiliteerd.
- Vervangen voetgangersbrug St. Agnesstraat

In 2025 starten we met de voorbereiding van de volgende werkzaamheden

- Benraatshoef en Rijvoortshoef als onderdeel van het project Hooipolder (vervangen riolering en klimaatadaptieve inrichting)
- Levensduurverlengende maatregelen Bergse Brug

Integrale planning van de werkzaamheden

Momenteel wordt er gewerkt aan 1 nieuw integraal plan met de naam programma Duurzame Inrichting Openbare Ruimte (DIOR) voor

- Groen
- Wegen
- Riolering
- Openbare verlichting
- Verkeer
- Infrastructurele kunstwerken

Financieel kader

In de onderstaande tabellen treft u het verloop van de van de voorzieningen en de jaarlijkse exploitatie uitgaven voor groen en openbare verlichting aan.

Nr.	Omschrijving	Saldo 1-1-2025	Storting	Onttrekking	Vermindering	Saldo 31-12-2025	Saldo 1-1-2026	Storting	Onttrekking	Vermindering	Saldo 31-12-2026
501	Voorziening geprogrammeerd onderhoud wegen	1.343.000	890.000	0	1.040.000	1.193.000	1.193.000	890.000	0	1.040.000	1.043.000
508	Voorziening infrastructurele werken	502.000	100.000	0	134.000	468.000	468.000	100.000	0	110.000	459.000
509	Voorziening onderhoud gem. eigendommen	1.695.000	448.000	0	567.000	1.576.000	1.576.000	448.000	0	343.000	1.681.000
533	Voorziening baggeren	343.000	60.000	0	82.000	321.000	321.000	60.000	0	82.000	299.000
544	Voorziening riolering	5.120.000	0	-7.000	0	5.127.000	5.127.000	0	210.000	0	4.917.000
545	Voorziening afvalstoffenheffing	693.000	0	75.000	0	619.000	619.000	0	14.000	0	604.000
		9.696.000	**1.498.000**	**68.000**	**1.823.000**	**9.304.000**	**9.304.000**	**1.498.000**	**224.000**	**1.575.000**	**9.003.000**

Nr.	Omschrijving	Saldo 1-1-2027	Storting	Onttrekking	Vermindering	Saldo 31-12-2027	Saldo 1-1-2028	Storting	Onttrekking	Vermindering	Saldo 31-12-2028
501	Voorziening geprogrammeerd onderhoud wegen	1.043.000	890.000	0	1.040.000	893.000	893.000	890.000	0	1.040.000	743.000
508	Voorziening infrastructurele werken	459.000	100.000	0	110.000	449.000	449.000	100.000	0	110.000	439.000
509	Voorziening onderhoud gem. eigendommen	1.681.000	448.000	0	385.000	1.744.000	1.744.000	448.000	0	385.000	1.807.000
533	Voorziening baggeren	299.000	60.000	0	82.000	277.000	277.000	60.000	0	82.000	254.000
544	Voorziening riolering	4.917.000	0	230.000	0	4.687.000	4.687.000	0	291.000	0	4.397.000
545	Voorziening afvalstoffenheffing	604.000	0	44.000	0	561.000	561.000	0	114.000	0	446.000
		9.003.000	**1.498.000**	**274.000**	**1.617.000**	**8.611.000**	**8.611.000**	**1.498.000**	**405.000**	**1.617.000**	**8.086.000**

Nr	Kapitaalgoederen	Jaarlijkse investering	Gemiddeld Jaarbudget onderhoud
-	Openbare verlichting	315.000	130.000
-	Groen		630.000

Paragraaf D - Financiering

In deze paragraaf maken we de financieringsfunctie transparant. We leggen de basis voor het sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie. Het Treasurystatuut 2022 (januari 2022) geeft de infrastructuur voor de inrichting van de financieringsfunctie, terwijl de uitwerking zijn weerslag vindt in de paragraaf financiering in de begroting. In de paragraaf bij de jaarstukken verstrekken we de verantwoordingsinformatie.
De doelstellingen van de treasuryfunctie van de gemeente Geertruidenberg zijn:

- Het verzekeren van een duurzame toegang tot financiële markten tegen acceptabele condities, zodat te allen tijde in de behoefte aan financiële middelen kan worden voorzien teneinde de door de raad vastgestelde programma's te kunnen uitvoeren;
- Het beschermen van de gemeentelijke vermogenswaarden en de resultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals renterisico's, koersrisico's, kredietrisico's, liquiditeitsrisico's en valutarisico's;
- Het optimaliseren van de renteresultaten binnen de kaders van de Wet financiering decentrale overheden (fido) respectievelijk de limieten en richtlijnen van het Treasurystatuut;
- Het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities.

Met het opstellen van deze paragraaf benoemen we ook die onderdelen die in de verordening ex. 212 GW en de artikelen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn opgenomen.

Renterisicobeheer
Berekening van de kasgeldlimiet
De kasgeldlimiet is een bedrag ter grootte van een percentage van het totaal van de jaarbegroting bij aanvang van het begrotingsjaar. De gemiddelde netto-vlottende schuld mag deze limiet niet

overschrijden. Dit betekent dat voor dit bedrag geen langlopende geldlening hoeft te worden aangetrokken.

Toegestane kasgeldlimiet: (Bedragen x € 1.000)
Omvang begroting per 1 januari 2025 (jaarschijf 2025 van de begroting 2024) € 70.030
Kasgeldlimiet in % van de grondslag 8,5%
Kasgeldlimiet in bedrag € 5.953

Bij drie achtereenvolgende kwartalen met overschrijdingen moeten wij de Provincie als toezichthouder inlichten en aangeven hoe we aan de kasgeldlimiet zullen voldoen.

Berekening van de renterisiconorm
De renterisiconorm is een bedrag ter grootte van een percentage van het begrotingstotaal (totale lasten van de begroting) bij aanvang van het dienstjaar. Tegen dit bedrag zetten wij het bedrag af dat wij in het lopende jaar aan aflossingen moeten betalen, vermeerderd met het bedrag van de geldleningen waarvan de rente herzien mag/kan worden. Ook deze norm mogen wij niet overschrijden.

Renterisiconorm (bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
1. Renteherziening	-	-	-	-
2. Aflossing	1.927	2.002	1.875	1.705
3. Renterisico (1 + 2)	**1.927**	**2.002**	**1.875**	**1.705**
4a. Begrotingstotaal	82.166	76.811	76.133	76.250
4b. Percentage regeling	20%	20%	20%	20%
4. Renterisiconorm	16.433	15.362	15.227	15.250
5. Ruimte (+) / Overschrijding (-) (4-3)	**14.506**	**13.360**	**13.352**	**13.545**

Kredietrisicobeheer
De kredietrisico's beperken we door uitsluitend gelden uit te zetten bij kredietwaardige partijen. In het treasurystatuut hebben we bepaald dat dit Nederlandse overheden en kredietwaardige partijen zijn met minimaal A-rating van minstens 2 erkende ratingbureaus. Het verplichte Schatkistbankieren beperkt de kredietrisico's.

Intern liquiditeitsbeheer
In het kader van het opstellen van de begroting 2025 maken wij een inschatting van het financieringstekort of -overschot.
Onderdeel daarvan is de toename van de boekwaarde als gevolg van de gevoteerde investeringen en de mogelijke verkopen. Voor de berekening van het financieringssaldo gaan we op het moment van opstellen van de begroting 2025 ervan uit dat we deze middelen ook werkelijk uitgeven of ontvangen.

Periodiek stellen we de liquiditeitsbegroting bij. Hiermee vergroten we het inzicht in het beheer van de dagelijkse saldi en het financieren c.q. uitzetten van middelen tot een periode van één jaar. Eventuele overschotten beheren we zo efficiënt mogelijk conform de regels van het Treasurystatuut. Op deze manier proberen we de financieringskosten zo laag mogelijk te houden. Overtollige middelen moeten we bij de schatkist beleggen.

Geldleningen

Het totaal van de opgenomen vaste geldleningen bedraagt per 1 januari 2025 € 34.494.429
In de loop van 2025 worden tot op heden 2 geldlening opgenomen ten behoeven van het Kind Centrum.

In totalen betreft het voor het jaar 2025:

(Bedragen x € 1.000)		
Saldo begin 2025		34.494
Opgenomen	6.212	
Aflossingen	1.927	
Saldo ultimo 2025		38.779

	Schema rentetoerekening 2025 (Bedragen x € 1.000)	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
A.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	652	655	616	581
	Rente fin tekort (a 3,2% lang en 3,5% kort))	183	402	462	392
B1.	De externe rentebaten (idem)	0	0	0	0
	Saldo rentelasten en rentebaten	**835**	**1.057**	**1.078**	**973**
C1.	De rente doorberekend aan grondexploitatie	-44	-21	-6	9
C2.	Renetlasten projectfinanciering	0	0	0	0
C3.	Rentebaten projectfinanciering	0	0	0	0
	Toe te rekenen externe rente	**791**	**1.036**	**1.072**	**982**
D1.	Rente over eigen vermogen	0	0	0	0
D2.	Rente over voorzieningen	0	0	0	0
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	**791**	**1.036**	**1.072**	**982**
E.	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-566	-621	-706	-674
F.	**Rente resultaat op het taakveld treasury**	**225**	**415**	**366**	**308**

Uitzetting

- Berekend percentage renteomslag voor de totale begroting 2025 is 1,25%.
- Voor de berekening van rentelasten van het financieringstekort 2025 wordt uitgegaan van 3,2%, het bedrag van de kasgeldnorm is tegen 3,5 % meegenomen;
- De rentelasten van voorgenomen investeringen (IP) zijn ook berekend tegen 1,25%
- Er wordt geen bespaarde rente berekend over de eigen financieringsmiddelen.
- In de staat van activa zijn een aantal uitgegeven geldleningen en deelnemingen geactiveerd. Het betreft geldleningen/deelnemingen aan/in:
- Stimuleringsfonds Volkshuisvesting
- Deelnemingen (o.a. BNG, Brabant Water)
- Diversen

Door het hoge rentepercentage op de geldmarkt en het nieuwe investeringsplan wordt voor het investeringsplan en renteomslag van 2% gehanteerd.

Saldo- en liquiditeitsbeheer
Het schatkistbankieren bepaalt sinds december 2013 het saldo- en liquiditeitsbeheer. Overtollige middelen moeten immers bij de schatkist worden belegd. Als dit van toepassing is worden saldi periodiek afgeroomd. Hiervoor hebben we een aparte bankrekening geopend (bij de huisbankier) die bij het ministerie is geregistreerd. Het drempelbedrag is gelijk aan 2,0% van het begrotingstotaal indien het begrotingstotaal lager is dan € 500 miljoen, waarbij het drempelbedrag minimaal € 1 miljoen bedraagt. Het begrotingstotaal 2025 betreft € 82.166.000 waardoor het drempelbedrag € 1.643.000 bedraagt. In de toelichting op de balans van de jaarrekening wordt ten aanzien van de werkelijkheid gerapporteerd.

Paragraaf E - Bedrijfsvoering

In deze paragraaf worden de belangrijkste ontwikkelingen en de stand van zaken binnen de gemeentelijke bedrijfsvoering beschreven.

Samen Bouwen, Samen Sterker!
Gemeente Geertruidenberg wil een flexibele, wendbare organisatie zijn die optimaal schakelt op veranderingen. In 2021 startte een traject om te gaan werken vanuit de maatschappelijke opgaven voor onze gemeente voor de komende jaren. Het coalitieakkoord 2022-2026 zijn hierop gebaseerd. Daarmee zet de gemeente in op een koers die ons niet alleen een kwalitatieve verbeterslag oplevert, maar ons ook tot een flexibele wendbare organisatie maakt waarin een goede combinatie van jong talent en jarenlange ervaring de ruimte krijgt om zich samen te ontwikkelen.

Gemeente Geertruidenberg is op een punt gekomen de inrichting van de organisatie door te ontwikkelen naar een een organisatiemodel dat hierbij past.

Hierbij zullen opgavegericht werken, integraal werken en eigenaarschap samen oplopen om dit te verwezenlijken. Vanuit die kracht zoeken wij de verbinding met onze omgeving en partners. Naast lokale en regionale ontwikkelingen, hebben we ook rekening te houden met landelijke/mondiale ontwikkelingen als vergrijzing, ontgroening, nieuwe technologieën/digitalisering en een andere kijk op werk door de diverse leeftijdsgroepen. En zeker in de huidige tijd is het hybride werken en de balans tussen werk en privé een belangrijk thema geworden. Deze ontwikkelingen vragen om nieuwe, creatieve manieren voor het inrichten van het werk en het optimaal inzetten van de aanwezige talenten in onze organisatie. De huidige krapte op de arbeidsmarkt richt onze focus op thema's als duurzame inzetbaarheid, talentontwikkeling en het aantrekken van benodigde kennis en het binden en boeien van medewerkers.

Al deze ontwikkelingen maken, dat de organisatievisie en de uitvoering hiervan zich richt op 3 belangrijke thema's: Samen Werken, Samen Vernieuwen en Samen Groeien. Hiermee geven wij invulling aan goed en aantrekkelijk werkgeverschap op basis van de kernwaarden: betrokken, ondernemend en professioneel. Samen denken we mee over en bieden maatwerk aan de ontwikkelingen die als medewerker, team en gemeente op ons af komen, met als motto: 'Samen bouwen, samen sterker!'

Samen Werken
Samen werken is essentieel met onze samenleving, dat zijn onze inwoners, sociale partners en ondernemers, maar ook ín de organisatie samen met het bestuur en tussen en binnen teams. Het gemeentehuis vormt een inspirerende en laagdrempelige plek van ontmoeting en verbinding. De

politieke, bestuurlijke ambities en helder geformuleerde opdrachten geven focus aan wat we wanneer doen en hoe we dit doen.

Er wordt gewerkt in programma's, waarbij medewerkers samenwerken, over hun eigen domein, discipline of vakgebied heen. We werken en denken vanuit de maatschappelijke opgaven door programmatisch te werken. Dit vraagt eigenaarschap om goed aan te sluiten op wat onze omgeving van ons vraagt. Door meer focus aan te brengen in alle werkzaamheden die van ons worden verwacht zijn we bewuster bezig met het bereiken van de maatschappelijke effecten. Vanuit het programmatisch werken bundelen we de krachten en maken we de verschuiving naar een netwerkende en participerende overheid.

Er is meer behoefte aan plaats- en tijdonafhankelijk werken, meer flexibiliteit in waar en wanneer het werk wordt verricht. Hierbij zijn flexibele werkplekken en werktijden die hierbij ondersteunen cruciaal om te kunnen netwerken en daadwerkelijk in verbinding te komen en blijven. We zijn niet langer de eigenaar en initiator van nieuw beleid, maar nemen steeds meer de rol van participant, facilitator en verbinder op ons in onze netwerken.

Om aan alle opgaven, verwachtingen en ambities invulling te geven, is ingezet op opgavegericht werken. Hiermee worden competenties als eigenaarschap, eigen verantwoordelijkheid en initiatief van medewerkers versterkt. De organisatie faciliteert door heldere verantwoordelijkheden en bevoegdheden te beleggen en medewerkers te ondersteunen in hun ontwikkeling, met toekomstbestendige arbeidsvoorwaarden.

Samen Vernieuwen
We zijn als organisatie continu op zoek naar kennis en ervaring die nodig is om aan de opgaven en verwachtingen vanuit de gemeenschappen te kunnen voldoen. De snelheid van (digitale) ontwikkelingen vraagt om een kennisgerichte organisatie. Functies veranderen en er wordt een beroep gedaan op nieuwe/andere competenties. Medewerkers zullen hierbij goed gefaciliteerd moeten worden, bijvoorbeeld door het ontwikkelen van 21e eeuwse vaardigheden van medewerkers.

Digitalisering, informatiemanagement en nieuwe manieren van werken vragen om het vergroten en versterken van het i-bewustzijn van medewerkers. Centraal hierbij staan: digivaardigheid (van organisatie, medewerkers én inwoners), en het ontwikkelen van een mindset hoe je op een ethische manier werkt en omgaat met informatie. Dit naast het nog altijd belangrijke persoonlijke contact door te netwerken, in verbinding te zijn/blijven en duidelijk te communiceren en informeren.

Het werken met een Strategische PersoneelsPlanning (SPP) maakt het mogelijk om pro-actief interventies in te zetten om werkgelegenheid te behouden, wendbaar en flexibel te blijven en kwantiteit en kwaliteit van medewerkers te monitoren. Het verlagen van uitstroom, vergroten van kennis en het versterken van competenties (leren en ontwikkelen) met een link naar inzetbaarheid en vitaliteit.

Samen Groeien en Verduurzamen
Persoonlijk leiderschap is van belang en gaat uit van de ambitie van de medewerker om de eigen loopbaan vorm te geven en zijn/haar talenten en vaardigheden te ontwikkelen. De medewerker neemt het initiatief om samen in gesprek te gaan over zijn/haar ontwikkeling. In het kader van goed en aantrekkelijk werkgeverschap ligt een stevige rol voor de organisatie bij het bieden van tijd, ruimte en het scheppen van faciliteiten voor ontwikkeling. Leer- en ontwikkeltrajecten van medewerkers én teams worden op maat vormgegeven en uitgerold om opgavegericht werken, integraal werken en meer eigenaarschap te laten slagen. We benutten alle kennis, ervaring en talent die er is!

Persoonlijke- én teamontwikkeling staan centraal om aan de opgaven van de toekomst te kunnen blijven voldoen, met onze eigen talenten. Hierbij wordt ingezet waar ontwikkeling als collectief nodig is en waar medewerkers richting kunnen geven aan hun persoonlijke ontwikkeling.

We zullen langer doorwerken (vergrijzing) en er zijn daarnaast steeds minder jongeren die de arbeidsmarkt zullen betreden (ontgroening). Duurzame Inzetbaarheid (DI) is een belangrijk thema, dat inspeelt op de ontwikkelingen in de maatschappij zoals arbeidsmarktontwikkelingen en de snelheid waarmee kennis en toepassing daarvan vernieuwt. DI gaat niet alleen om positieve energie, gezondheidsmanagement of vitaliteit, maar ook om flexibiliteit, mobiliteit en cultuur & leiderschap.

Al met al willen we een lerende organisatie zijn, waarbij betrokken, professioneel en ondernemend belangrijke voorwaarden zijn. Medewerkers krijgen het vertrouwen en de ruimte om hun rol te pakken, daar is lef en zelfvertrouwen voor nodig. We gaan samen het gesprek aan over hoe we ons ontwikkelen in plaats van elkaar te beoordelen. We zijn trots op ons werk en onze bijdrage aan de organisatiedoelen, we delen en vieren de successen gezamenlijk. Waardering en vertrouwen om samen te leren en te groeien, dat leidt tot meer voor elkaar!

Personeel en organisatie
Om de ambities die volgen uit de maatschappelijke opgaven verder vorm te geven is de ambtelijke organisatie van grote waarde. We ondervinden nog steeds problemen met het structureel invullen van vacatures. Herstel van de arbeidsmarkt is nog niet in zicht en wordt in de komende jaren zeker nog niet verwacht. Dit betekent dat de organisatie zich moet blijven richten op instroom, behoud en waar mogelijk beperking van uitstroom van medewerkers.

Gezien de huidige krapte op de arbeidsmarkt en het zijn van een kleine gemeente betekent dit dat we de komende jaren op verschillende manieren fors zullen moeten investeren in aantrekkelijk werkgeverschap. Dit doen we bijvoorbeeld door te kijken naar onze huisvesting, primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden, beschikbare budgetten voor scholing, inhuur en door slimme oplossingen te verzinnen voor de krapte op de arbeidsmarkt. We moeten fundamentele aanpassingen doen om onze ruimte in de arbeidsmarkt te kunnen behouden.
Mede door de toename van het aantal taken bij gemeenten zien we landelijk een stijging van het aantal medewerkers bij ambtelijke organisaties, zoals gemeenten. Ook in onze directe omgeving zien we gemeenten investeren in capaciteit om de taken en ambities het hoofd te kunnen bieden met concurrentie op de directe arbeidsmarkt tot gevolg.

Door te werken aan de maatschappelijke opgaven staat eveneens vast dat elke keuze consequenties heeft. Doelen stellen en resultaten bereiken betekent namelijk ook dat hier budget en capaciteit voor nodig is. Budget en capaciteit die mogelijk niet op een andere manier kunnen worden ingezet. Het werken vanuit de maatschappelijke opgaven geeft ons focus waarbij we het verschil maken op de lange termijn. Hierbij zullen we ons wel moeten realiseren dat de gemeente Geertruidenberg een kleine gemeente is en dat we op sommige beleidsterreinen slagkracht missen. Reële ambities in relatie tot inzet aan capaciteit en financiële middelen zijn dus op zijn plaats. Samenwerken met inwoners, partners en andere overheidsinstellingen ligt voor de hand en op sommige onderdelen zullen we de keuze moeten maken of we de werkzaamheden nog zelf uitvoeren.

Dit vraagt ook iets van de gemeenteraad. In de komende periode zal stilgestaan moeten worden bij de vraag of het toenemende aantal taken van onze gemeente nog in verhouding staat met de beschikbare capaciteit. Hierin zullen keuzes moeten worden gemaakt. Bovendien hebben we geconstateerd dat onze organisatie sinds 2013 van 124 medewerkers is gestegen naar 192 in 2024.

Door het aanbrengen van meer focus op de inhoud, door te werken aan de maatschappelijke opgaven, vraagt dit ook om een andere aansturing.

Paragraaf F - Verbonden partijen

In deze paragraaf geven we de ontwikkelingen over de verbonden partijen van de gemeente Geertruidenberg weer.

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Van een bestuurlijk belang is sprake als de gemeente rechtstreeks invloed heeft op de besluitvorming binnen de verbonden partij, door het hebben van vertegenwoordiging binnen het bestuur of door het hebben van stemrecht. Een financieel belang betekent dat de gemeente niet verhaalbare middelen ter beschikking heeft gesteld en dat de gemeente aansprakelijk is als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Concreet betreft het voor de gemeente Geertruidenberg Gemeenschappelijke Regelingen en deelnemingen.

De gemeente Geertruidenberg neemt deel aan de volgende gemeenschappelijke regelingen:
1. Regio West-Brabant, gevestigd te Etten-Leur (RWB).
2. Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant, gevestigd te Tilburg (VRMWB).
3. Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord, gevestigd te Den Bosch (RAV).
4. Openbare Gezondheidszorg West-Brabant, gevestigd te Breda (GGD).
5. Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant, gevestigd te Tilburg (OMWB).
6. Nazorg gesloten stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen, gevestigd te Breda (Nazorg).
7. Sociale Werkvoorziening MidZuid WAVA/GO!, gevestigd te Oosterhout (MidZuid).
8. Uitvoering van de administratieve en inhoudelijke taken betreffende het voorkomen van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten, gevestigd te Breda (Leerplicht).
9. BVO Centrum voor Jeugd en Gezin Drimmelen Geertruidenberg, gevestigd te Geertruidenberg (CJG).
10. Beschermd Wonen, gevestigd te Breda.
11. Geweld in Afhankelijkheidsrelaties, gevestigd te Breda.

In deze paragraaf zijn verder de volgende deelnemingen verwerkt:
- Deelneming in N.V. Brabant Water, gevestigd te Den Bosch.
- Deelneming kapitaal B.N.G., gevestigd te Den Haag.
- Inkoopbureau West-Brabant, gevestigd te Etten-Leur.

Met ingang van 1 januari 2025 is onze gemeente aangesloten bij het samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffing en Waardebepaling (SVHW). Dit is een gemeenschappelijke regeling. Het jaar 2025 is een overgangsjaar en met ingang van 1 januari 2026 nemen we deze GR op in de P&C cyclus van de Verbonden Partijen. Dit heeft dan betrekking op de jaarrekening 2026 en de begroting 2027 van deze Verbonden Partij.

Gemeenschappelijke regelingen

In een afzonderlijk voorstel geven wij u een overzicht van de financiële en beleidsmatige uitgangspunten voor de begroting 2026 van deze partijen.

In het kader van het Besluit Begroting en verantwoording (BBV) volstaan wij in deze paragraaf met het weergeven van een financieel overzicht.

	Regio West Brabant	Veiligheidsregio	RAV	GGD	Omgevingsdienst	nazorg gesloten stortplaatsen	Wava/MidZuid	Regionaal Bureau Leren	Centrum voor Jeugd en Gezin	Beschermd Wonen	Geweld in afhankelijkheids-relaties
begroting 2024	937.722	1.342.551	0	953.236	545.097	30.965	420.775	93.581	1.219.000	nnb	nnb
begroting 2025	1.036.593	1.437.253	0	1.006.229	668.702	30.965	553.568	?	1.376.600	nnb	nnb
saldo	98.871	94.702	0	52.993	123.605	0	132.793		157.600	nnb	nnb
eigen vermogen 01-01-2025	977.000	5.233.000	19.077.000	6.587.000	3.148.000	1.015.309	1.046.000	nnb	0	0	0
eigen vermogen 31-12-2025	916.000	4.444.000	19.345.000	6.667.000	2.930.000	1.002.998	1.046.000	nnb	0	0	0
vreemd vermogen 01-01-2025	6.420.000	34.937.000	29.324.000	10.500.000	4.139.000	25.495.173	7.600.000	nnb	0	0	0
vreemd vermogen 31-12-2025	6.420.000	42.198.000	27.024.000	10.500.000	4.312.000	25.493.168	7.600.000	nnb	0	0	0

Brabant Water N.V.

Doel

Deelname in het aandelenkapitaal ter bewerkstelling van een zo hoog mogelijk voorzieningenniveau voor de individuele gebruiker.

Ontwikkelingen 2025

Brabant Water NV is enerzijds een bedrijf zoals alle andere, waarbij efficiëntie, effectiviteit, klantgerichtheid en innovatie belangrijke pijlers zijn onder de bedrijfsvoering. Anderzijds onderscheidt het bedrijf zich doordat deze bedrijfsvoering niet gericht is op winst(maximalisatie), maar op de borging van de kwaliteit en continuïteit van de (drink)watervoorziening voor de inwoners en het bedrijfsleven in onze provincie. Voor de huidige én toekomstige generaties. Deze doelstelling is op zich weer op tal van manieren te bereiken. Brabant Water kiest hierbij voor een maatschappelijke positionering, waarbij naast de 'P' van Profit ook voldoende aandacht is voor de overige twee 'P's' van de Telos-driehoek: Planet en People. Zij ziet hierbij de stakeholders in (met name) Noord-Brabant in toenemende mate als strategische partners om haar (en hun) doelstellingen te realiseren. Zodat het borgen van een optimale waterlevering gepaard kan gaan met maatschappelijke waarde toevoeging en publiek vertrouwen.

Financieel belang

Programma	Begroting 2024	Begroting 2025	Verschil
Brabant Water N.V.			
Waarde deelneming (balans)	93.000	93.000	0
Dividend (exploitatie)	0	0	0

Het aandelenkapitaal van de gemeente Geertruidenberg bedraagt 30.182 aandelen (totaal 2.779.595).

BNG Bank

Doel

De BNG Bank, onze huisbankier, is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De BNG Bank is een betrouwbare en eigentijdse bank en expert in het financieren van publieke voorzieningen. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG Bank bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank belangrijk voor de publieke taak.

Het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat, alsmede het beperkte werkterrein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening zeer beperkt is. De bank heeft daarmee een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen zeer scherpe prijzen. Dit leidt uiteindelijk tot lagere kosten voor de burger voor tal van voorzieningen.

Ontwikkelingen 2025

De gemeente Geertruidenberg bezit 133.653 aandelen van € 2,50 per aandelen. Jaarlijks wordt in de Algemene Vergadering ingestemd met het voorstel om de om het dividend uit te keren.

Financieel belang

Programma	Begroting 2024 (Primitieve begroting)	Begroting 2025	Verschil
BNG Bank			
Waarde deelneming (balans)	303.000	303.000	0
Dividend (exploitatie)	304.000	334.000	30.000

Deelname in Inkoopbureau West-Brabant (SIW)

Doel

Het Inkoopbureau West-Brabant (Wij Zijn Karel) heeft als doel het bieden (tegen lage kosten) van de beste toegevoegde waarde in inkoopoplossingen voor deelnemende gemeenten, door het ontwikkelen en implementeren van ‘Best in Class’ inkoopbeleid, processen, methodieken, systemen en training.

De SIW draagt bij aan een continue verbetering van het inkoop- en aanbestedingsbeleid, van de implementatie van dit beleid in de praktijk binnen de aan de SIW deelnemende gemeenten en aan borging van inkoop binnen het werkproces. De dienstverlening vanuit de Stichting Inkoopbureau West-Brabant is gericht op de professionalisering van het inkoop en aanbestedingsbeleid van elke deelnemende gemeente.

De kernactiviteiten zijn:

- het begeleiden en uitvoeren van zowel individuele als gezamenlijke inkoop- en aanbestedingstrajecten;
- het opstellen van inkoopplannen;
- het uitvoeren van inkoopscans en –evaluaties;
- het mede helpen opstellen van het inkoop- en aanbestedingsbeleid;
- het fungeren als vraagbaak/helpdesk op het gebied van inkoop en aanbesteding binnen een gemeente.

Ontwikkelingen 2025

De gemeente Geertruidenberg neemt jaarlijks 176 dagdelen ondersteuning af van het Inkoopbureau. Deze ondersteuning wordt in 2025 ingezet voor aanbestedingstrajecten. Het betreft hier tevens een aantal regionaal opgezette aanbestedingstrajecten. Zoveel mogelijk wordt getracht lokale aanbieders te betrekken bij deze aanbestedingstrajecten. De inhuur van het Inkoopbureau bij grotere projecten

wordt gedekt uit de middelen die voor deze projecten beschikbaar zijn.

Financieel belang

Programma	Begroting 2024	Begroting 2025	Verschil
Inkoopbureau West Brabant	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
- Waarde deelneming (balans)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
- Kosten (exploitatie)	61.635	62.000	365

Paragraaf G - Grondbeleid

Algemeen
Het grondbeleid dat de Gemeente Geertruidenberg voert is een middel om doelstellingen van het meer omvattende ruimtelijk beleid te kunnen realiseren. Het gaat dan voornamelijk om doelen op het gebied van wonen, werken en verblijven. Hoe we dat grondbeleid inzetten staat omschreven in de Nota Grondbeleid 2019. Deze strategische nota vormt het algemeen kader voor het grondbeleid en de gemeentelijke grondexploitatie.

Situationeel grondbeleid
De Gemeente Geertruidenberg voert een situationeel grondbeleid. Dat houdt in dat er binnen de gemeentegrenzen zowel sprake is van grondexploitaties die door en voor rekening van marktpartijen worden ontwikkeld als van grondexploitaties die door de gemeente zelf worden gevoerd.
In het geval van faciliterend grondbeleid is de gemeente voornamelijk faciliterend aan de ontwikkelende partij. In deze gevallen voert de gemeente vooral haar publiekrechtelijke taken uit, zoals het vaststellen van een bestemmingsplan. In deze gevallen is er sprake van kostenverhaal waarbij de gemeentelijke kosten op de initiatiefnemer worden verhaald.
Bij de variant waarbij de gemeente actief grondbeleid voert en dus zelf gronden in ontwikkeling neemt is er sprake van een traject waarbij de gemeente zelf gronden verwerft, beheert, juridisch en technisch bouwrijp maakt, uitgeeft en het openbaar gebied inricht. Aan deze vorm van grondbeleid zijn risico's, maar ook kansen verbonden.

Bouwgrond in exploitatie
In 2024 had de Gemeente Geertruidenberg twee complexen zelf in exploitatie, te weten:
- Wim Boonsstraat
- Donge-oevers
Het complex Wim Boonsstraat wordt naar verwachting in 2024 afgerond, waardoor in 2025 alleen het complex Donge-oevers nog in exploitatie is. Binnen het complex Donge-oevers bestaan drie deelgrondexploitaties te weten: Oude Haven, Rivierkade en Achter de Hoeven. Voor een nadere toelichting op deze grondexploitatie wordt verwezen naar de paragraaf Donge-oevers.
Door middel van de jaarlijkse Voortgangsrapportage Grondexploitatie wordt de grondexploitatie geactualiseerd en nader toegelicht. Dit vindt plaats in het najaar.

Winstneming
Normaliter wordt bij het afronden en afsluiten van een grondexploitatie het resultaat genomen. Op basis van het realisatiebeginsel kan bij grondexploitaties met een geprognosticeerd positief eindresultaat echter ook tussentijds winst worden genomen. De mogelijkheid tot het nemen van winst wordt afgewogen bij de jaarstukken. Voor de begroting wordt op voorhand geen winst

ingerekend. Hierdoor verloopt de grondexploitatie volledig via de balans en budgettair neutraal voor het begrotingsresultaat.

Reserve
Ten behoeve van het opvangen van risico's binnen de grondexploitatie wordt een Algemene Reserve Grondexploitatie aangehouden. De omvang van de reserve bedraagt per 1-1-2024 € 243.000 (zie toelichting op de balans in de jaarstukken 2023). Resultaten van de (toekomstig af te sluiten) grondexploitaties voegen we toe of onttrekken we aan de algemene reserve.

Voorziening
Indien er een voorzienbaar tekort is binnen een grondexploitatie wordt het tekort direct genomen of wordt een voorziening gevormd ter grote van dit tekort. Omdat voor de bestaande grondexploitaties geen tekort wordt voorzien is er thans geen voorziening gevormd.

Paragraaf H - Wet open overheid (Woo)

Vanaf 1 mei 2022 vervangt de Wet open overheid (Woo) de Wet openbaarheid bestuur (Wob).
Een belangrijk verschil met de Wob is dat de Woo naast informatieverstrekking op verzoek (passief) overheidsorganisaties ook verplicht zelf informatie openbaar te maken (actief). De actieve openbaarmaking wordt stapsgewijs ingevoerd.

Passieve openbaarmakingsplicht
De passieve openbaarmaking binnen de gemeente is aangepast aan de Woo. Een medewerker van het team Juridische Zaken is zowel aangewezen als Woo-contactpersoon en als Woo-coördinator. Deze medewerker ondersteunt waar nodig bij het vinden van documenten. Mensen kunnen ook via info@geertruidenberg.nl vragen stellen over de Woo. Een Woo-verzoek dien je schriftelijk, bij de ontvangstbalie of digitaal in bij het college van burgemeester en wethouders. Daarnaast handelt de medewerker de Woo-verzoeken af met de nodige input vanuit andere clusters/teams.

Actieve openbaarmakingsplicht
Per 1 mei 2022 is er een inspanningsverplichting om een aantal categorieën actief te publiceren. Per 1 november 2024 zal het eerste Koninklijk Besluit (KB) ons verplichten om organisatie- en bereikbaarheidsgegevens te publiceren. Aan deze verplichting wordt momenteel gewerkt. Er is op 23 september 2024 een projectleider aangesteld om de actieve openbaarmaking in te regelen binnen onze organisatie.

Er is inmiddels een landelijke conceptplanning voor de overige categorieën: in 2025 zijn Raadstukken, Collegestukken, Adviezen, Jaarplannen en -verslagen en Woo-verzoeken aan de beurt; in 2026/2027 de rest (Ingekomen stukken, Onderzoeken, Convenanten, Klachtoordelen en Beschikkingen). In het projectplan (moet nog vastgesteld worden) is een planning gemakt voor de eerste 4 categorieën: Organisatie- en bereikbaarheidsgegevens, Woo-verzoeken en –besluiten, Convenanten en Bestuursstukken.

In het programma van eisen van de aanbesteding van het zaaksysteem is het publicatieplatform opgenomen. Pas tijdens de gunningsperiode is bekend of de publicatieplatform binnen scope en dus budget van het zaaksysteem is of niet. Zo niet, zal er nog een losstaande aanbesteding moeten worden uitgevoerd voor het publicatieplatform en deze kosten los moeten worden opgenomen in de begroting van 2025.

Het publicatieplatform, wanneer binnen scope van het zaaksysteem, is vermoedelijk begin Q2 2025 operationeel. Dit platform zal dan ook gekoppeld worden aan de Woo-index, de landelijke

verwijsindex waar alle overheidsdocumenten straks ontsloten worden. We hebben besloten dat we pas aan de wet voldoen op het moment dat we een platform hebben.

Paragraaf I - Donge oevers

Algemeen
In deze niet verplichte extra paragraaf lichten we de stand van zaken van het project Dongeoevers toe.

Het programma Dongeoevers betreft zes locaties, te weten Rivierkade, Achter de Hoeven, Oude Haven, Slikpolder, Timmersteekade en Fort Lunet en is een uitwerking van het in 2016 vastgestelde programmastrategie voor het vervolg van het programma Dongeoevers. In april 2020 heeft de gemeenteraad ingestemd met de gepresenteerde exploitatieopzetten voor de ontwikkeling van de drie deelgebieden, Oude haven, Rivierkade en Achter de Hoeven. De ontwikkelingen voorzien in woningbouw in de deelgebieden Oude Haven en Achter de Hoeven. In het plangebied Rivierkade wordt watergeboden bedrijvigheid ontwikkeld.

Financiële kaders projectontwikkeling
De uitvoering van het voorgenomen programma wordt op onderdelen gerealiseerd aan de hand van investeringen die worden afgeschreven. Het grootste gedeelte echter wordt ontwikkeld op basis van grondexploitatie, waarvoor drie deelexploitaties te weten Oude Haven, Rivierkade en Achter de Hoeven zijn opgesteld. Eén keer per jaar bij de actualisatie van de grondexploitaties wordt een toelichting gegeven over de voortgang van de deelprojecten gevolgen en de financiële gevolgen hiervan voor de exploitatie. Het verwachte resultaat op basis van de actualisatie in november 2024 bedraagt €PM. In onderstaande tabel is het resultaat per plangebied aangegeven.

Oude haven	PM *
Rivierkade	PM *
Achter de Hoeven	PM *
Totaal	**PM ***

* stand rekening houdend met actualisatie november 2024

Voor wat betreft de investeringen zijn de volgende ontwikkelingen opgenomen:

Realisatie onderkomen Mafeking & Bergsche Batterij	€1.550.000
Uitbreiding steiger kleine binnenvaartschepen (Reenweg)	€90.000
Uitbreiding steigers Mafeking (Reenweg)	€250.000

Voortgang
Oude Haven
De ontwikkelaar van de 42 appartementen en 9 grondgebonden woningen heeft de vergunning in 2024 aangevraagd en gaat in 2025 aan de slag met realisatie van de woningen.
De gesprekken met de koper van de gemeentelijke jachthaven over de mogelijke parkeeroplossingen lopen ten einde. Hiermee is een belangrijke hobbel in het verder uitwerken van de plannen weggenomen.

Rivierkade
Het deelgebied Rivierkade binnen Dongeoevers beslaat grofweg het gebied vanaf de brandweerkazerne aan de Rivierkade tot en met de twee watersportverenigingen aan de Statenlaan. In dit gebied moeten de doelstellingen van Dongeoevers, het verbeteren van de toeristisch recreatieve mogelijkheden en de beleefbaarheid van de Donge, tot volle bloei komen. De

herinrichting van de openbare ruimte van het gebied rondom de watersportverenigingen krijgt steeds meer vorm. Door middel van een concept inrichting worden de gesprekken gevoerd met belanghebbenden in het gebied en wordt duidelijk waar de ambities en belangen elkaar versterken en waar ze met elkaar botsen.
De nieuwbouw van Bunkercentrum Dongemond vordert gestaag.

Achter de Hoeven
Het stedenbouwkundige plan en beeldkwaliteitsplan worden in december 2024 aan de gemeenteraad voorgelegd. Op basis van beide plannen wordt in 2025 gestart met het wijzigen van het omgevingsplan om de ontwikkeling ook juridisch mogelijk te maken. Na deze procedure kan gestart worden met de aanbesteding van de gronduitgifte.

Financiële bijlagen

Overzicht Programma, taakvelden-meerjarig

		Bedragen afgerond op € 1.000	Lasten	Geraamde lasten	Meerjaren			Baten	Geraamde baten	Meerjaren		
Pr.	**Taakveld**	**Taakveld omschrijving**	**Beg. Na wijzig. 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**	**Begroting 2028**	**Beg. Na wijzig. 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**	**Begroting 2028**
P1	0.10	Mutaties reserves	2.825	1.720	5	5	5	452	100	86	123	123
P1	1.2	Openbare orde en veiligheid	245	226	226	226	226	0	0	0	0	0
P1	2.1	Verkeer en vervoer	3.421	3.646	3.863	4.186	4.406	398	2.118	328	328	328
P1	2.2	Parkeren	6	6	6	6	6	5	5	5	5	5
P1	2.4	Economische havens en waterwegen	272	214	214	214	214	18	18	18	18	18
P1	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	54	37	37	37	37	0	0	0	0	0
P1	5.5	Cultureel erfgoed	56	49	77	76	76	7	0	0	0	0
P1	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.607	2.757	2.421	2.414	2.414	14	14	14	14	14
		Opgave Leefbaarheid	**9.486**	**8.655**	**6.849**	**7.164**	**7.384**	**894**	**2.255**	**451**	**488**	**488**
P2	0.10	Mutaties reserves	0	0	0	0	0	120	20	0	0	0
P2	7.2	Riolering	2.001	2.042	2.221	2.238	2.288	2.569	2.627	2.844	2.864	2.925
P2	7.3	Afval	2.809	2.960	2.809	2.771	2.767	3.429	3.569	3.388	3.342	3.337
P2	7.4	Milieubeheer	2.951	2.226	2.131	2.061	1.996	1.333	497	497	472	447
		Opgave Duurzaamheid	**7.761**	**7.228**	**7.161**	**7.070**	**7.051**	**7.451**	**6.713**	**6.729**	**6.678**	**6.709**
P3	0.10	Mutaties reserves	2.141	435	555	640	725	1.756	10	307	305	382
P3	0.8	Overige baten en lasten * (Noodfonds alleen in 2023)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P3	4.1	Openbaar basisonderwijs	41	28	31	31	31	42	0	0	0	0
P3	4.2	Onderwijshuisvesting	1.262	1.187	1.553	1.515	1.582	61	60	60	60	60
P3	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.581	1.771	1.807	1.520	1.520	548	706	742	455	455
P3	5.1	Sportbeleid en activering	429	396	430	436	447	241	213	192	60	60
P3	5.2	Sportaccommodaties	1.923	2.198	2.146	2.105	2.100	391	391	391	391	391
P3	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	5.806	4.679	2.744	2.675	2.675	5.778	4.911	273	178	178
P3	6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	2.076	2.227	1.902	1.877	1.877	5	0	0	0	0
P3	6.3	Inkomensregelingen	7.643	7.615	7.465	7.465	7.465	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
P3	6.4	WSW en beschut werk	2.618	2.630	2.515	2.302	2.183	0	0	0	0	0
P3	6.5	Arbeidsparticipatie	1.045	1.075	1.075	1.075	1.075	0	0	0	0	0
P3	6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.669	1.662	1.612	1.612	1.612	6	6	6	6	6
P3	6.71a	Hulp bij het huishouden (WMO)	3.341	3.509	3.509	3.509	3.509	98	98	248	248	248
P3	6.71b	Begeleiding (WMO)	2.439	2.479	2.479	2.479	2.479	0	0	0	0	0
P3	6.72a	Jeugdhulp begeleiding	1.316	1.398	1.483	1.483	1.483	0	0	0	0	0
P3	6.72b	Jeugdhulp behandeling	1.139	1.179	1.264	1.264	1.264	0	0	0	0	0
P3	6.72c	Jeugdhulp dagbesteding	671	729	729	729	729	0	0	0	0	0
P3	6.73a	Pleegzorg	93	96	96	96	96	0	0	0	0	0
P3	6.73b	Gezinsgericht	764	791	791	791	791	0	0	0	0	0
P3	6.73c	Jeugdhulp met verblijf overig	1.040	1.090	1.090	1.090	1.090	0	0	0	0	0
P3	6.74a	Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	1.405	1.540	1.540	1.540	1.540	0	0	0	0	0
P3	6.74b	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	826	855	855	855	855	0	0	0	0	0
P3	6.74c	Gesloten plaatsing	329	337	337	337	337	0	0	0	0	0
P3	6.81		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P3	6.81a	Beschermd wonen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P3	6.81b	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	19	19	19	19	19	691	400	400	400	400

P3	6.82	Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P3	6.82a	Jeugdbescherming	272	282	282	282	282	0	0	0	0	0
P3	6.82b	Jeugdreclassering	54	55	55	55	55	0	0	0	0	0
P3	7.1	Volksgezondheid	1.710	1.692	1.576	1.294	1.294	266	146	106	12	12
P3	7.5	Begraafplaatsen en crematoria	122	83	83	83	83	50	50	50	50	50
		Opgave Mens en Zorg	**43.774**	**42.037**	**40.023**	**39.159**	**39.198**	**15.933**	**12.991**	**8.775**	**8.165**	**8.242**
P4	0.10	Mutaties reserves	1.550	0	0	0	0	0	0	39	39	39
P4	8.1	Ruimte en leefomgeving	1.142	867	821	791	791	298	227	134	1	1
P4	8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	3.828	3.446	3.451	3.458	3.458	3.754	3.452	3.464	3.460	3.460
P4	8.3	Wonen en bouwen	1.480	1.197	1.122	1.193	1.192	1.904	1.124	1.124	1.124	1.124
		Opgave Wonen	**8.000**	**5.510**	**5.394**	**5.442**	**5.441**	**5.956**	**4.803**	**4.761**	**4.624**	**4.624**
P5	0.10	Mutaties reserves	6	0	0	0	0	43	35	35	35	35
P5	2.3	Recreatieve havens	8	8	8	8	8	32	18	18	18	18
P5	2.4	Economische havens en waterwegen	56	58	57	57	56	42	42	49	49	49
P5	3.1	Economische ontwikkeling	468	360	365	365	365	3	3	3	3	3
P5	3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	41	48	48	48	48	0	8	8	8	8
P5	3.4	Economische promotie	279	337	287	287	287	0	20	0	0	0
P5	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	467	470	470	470	469	42	47	47	47	47
P5	5.4	Musea	33	32	32	32	32	12	12	12	12	12
P5	5.5	Cultureel erfgoed	261	241	216	215	215	53	36	60	60	60
P5	5.6	Media	706	761	761	661	636	45	0	0	0	0
P5	8.3	Wonen en bouwen	36	39	39	39	39	4	4	4	4	4
		Opgave Economie en Toerisme	**2.361**	**2.354**	**2.283**	**2.182**	**2.155**	**276**	**225**	**236**	**236**	**236**
P6	0.10	Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P6	0.1	Bestuur	1.567	1.571	1.592	1.506	1.506	0	0	0	0	0
P6	0.2	Burgerzaken	953	962	945	945	945	435	415	451	451	451
P6	1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.674	1.778	1.778	1.778	1.777	10	10	10	10	10
P6	1.2	Openbare orde en veiligheid	517	530	530	530	530	10	10	10	10	10
		Opgave Bestuur en Dienstverlening	**4.711**	**4.841**	**4.845**	**4.759**	**4.758**	**455**	**435**	**471**	**471**	**471**
P7	0.10	Mutaties reserves	2.907	900	0	0	0	2.927	344	295	295	295
P7	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	218	122	122	122	122	3.466	384	384	384	384
P7	0.4	Overhead	9.248	9.812	9.493	9.575	9.546	93	143	143	143	143
P7	0.5	Treasury	-13	95	129	147	82	388	388	388	388	388
P7	0.61	OZB woningen	796	442	392	392	392	3.435	3.729	3.773	3.818	3.864
P7	0.62	OZB niet-woningen	0	0	0	0	0	4.287	4.453	4.505	4.558	4.611
P7	0.64	Belastingen overig	0	0	0	0	0	13	14	14	14	14
P7	0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	0	0	0	0	44.477	45.194	42.455	41.873	41.553
P7	0.8	Overige baten en lasten	511	157	137	137	137	26	46	46	46	46
P7	0.9	Vennootschapsbelasting (Vpb)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P7	3.4	Economische promotie	0	0	0	0	0	30	44	44	189	218
		Opgave Financiën	**13.667**	**11.528**	**10.273**	**10.373**	**10.279**	**59.142**	**54.739**	**52.047**	**51.708**	**51.516**
		Totaal	**89.760**	**82.153**	**76.828**	**76.149**	**76.266**	**90.107**	**82.161**	**73.470**	**72.370**	**72.286**

Overzicht Taakvelden

Nr	Omschrijving	Lasten Geraamde Lasten Meerjaren						Baten Geraamde Baten Meerjaren					
TV	Taakveld omschrijving	Jr. 2023	Begr. 2024	Begr. 2025	Begr. 2026	Begr. 2027	Begr. 2028	Jr. 2023	Begr. 2024	Begr. 2025	Begr. 2026	Begr. 2027	Begr. 2028
0.10	Mutaties reserves	5.135	9.429	3.055	560	645	730	3.336	5.298	509	763	797	874
0.1	Bestuur	1.521	1.567	1.571	1.592	1.506	1.506	223	0	0	0	0	0
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten		0	0	0	0	0		0	0	0	0	0
0.2	Burgerzaken	800	953	962	945	945	945	254	435	415	451	451	451
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	383	218	122	122	122	122	813	3.466	384	384	384	384
0.4	Overhead	10.053	9.248	9.812	9.493	9.575	9.546	331	93	143	143	143	143
0.5	Treasury	-206	-13	95	129	147	82	388	388	388	388	388	388
0.61	OZB woningen	907	796	442	392	392	392	3.270	3.435	3.729	3.773	3.818	3.864
0.62	OZB niet-woningen	0	0	0	0	0	0	3.884	4.287	4.453	4.505	4.558	4.611
0.64	Belastingen overig	22	0	0	0	0	0	110	13	14	14	14	14
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	0	0	0	0	0	41.589	44.477	45.194	42.455	41.873	41.553
0.8	Overige baten en lasten	218	511	157	137	137	137	389	26	46	46	46	46
0.9	Vennootschapsbelasting (Vpb)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.377	1.674	1.778	1.778	1.778	1.777	44	10	10	10	10	10
1.2	Openbare orde en veiligheid	576	762	756	756	756	756	18	10	10	10	10	10
2.1	Verkeer en vervoer	3.768	3.421	3.646	3.863	4.186	4.406	981	398	2.118	328	328	328
2.2	Parkeren	1	6	6	6	6	6	0	5	5	5	5	5
2.3	Recreatieve havens	3	8	8	8	8	8	3	32	18	18	18	18
2.4	Economische havens en waterwegen	340	328	272	271	271	270	50	60	60	67	67	67
3.1	Economische ontwikkeling	370	468	360	365	365	365	4	3	3	3	3	3
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	41	41	48	48	48	48	7	0	8	8	8	8
3.4	Economische promotie	173	279	337	287	287	287	62	30	64	44	189	218
4.1	Openbaar basisonderwijs	186	41	28	31	31	31	173	42	0	0	0	0
4.2	Onderwijshuisvesting	1.229	1.262	1.187	1.553	1.515	1.582	68	61	60	60	60	60
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.239	1.581	1.771	1.807	1.520	1.520	366	548	706	742	455	455
5.1	Sportbeleid en activering	623	429	396	430	436	447	276	241	213	192	60	60
5.2	Sportaccommodaties	1.809	1.923	2.198	2.146	2.105	2.100	524	391	391	391	391	391
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	451	521	507	507	507	507	44	42	47	47	47	47
5.4	Musea	32	33	32	32	32	32	13	12	12	12	12	12
5.5	Cultureel erfgoed	254	317	290	292	292	291	56	60	36	60	60	60
5.6	Media	653	706	761	761	661	636	22	45	0	0	0	0
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.107	2.607	2.757	2.421	2.414	2.414	15	14	14	14	14	14
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	3.673	5.806	4.679	2.744	2.675	2.675	5.370	5.778	4.911	273	178	178
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	1.710	2.076	2.227	1.902	1.877	1.877	0	5	0	0	0	0
6.3	Inkomensregelingen	8.735	7.643	7.615	7.465	7.465	7.465	5.986	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
6.4	WSW en beschut werk	2.293	2.618	2.630	2.515	2.302	2.183	0	0	0	0	0	0
6.5	Arbeidsparticipatie	837	1.045	1.075	1.075	1.075	1.075	1	0	0	0	0	0
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.436	1.669	1.662	1.612	1.612	1.612	8	6	6	6	6	6
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.71a	Hulp bij het huishouden (WMO)	0	3.341	3.509	3.509	3.509	3.509	0	98	98	248	248	248
6.71b	Begeleiding (WMO)	2.743	2.439	2.479	2.479	2.479	2.479	80	0	0	0	0	0

6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	2.246	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.72a	Jeugdhulp begeleiding	1.482	1.316	1.398	1.483	1.483	1.483	0	0	0	0	0	0
6.72b	Jeugdhulp behandeling	777	1.139	1.179	1.264	1.264	1.264	0	0	0	0	0	0
6.72c	Jeugdhulp dagbesteding	547	671	729	729	729	729	0	0	0	0	0	0
6.73a	Pleegzorg	137	93	96	96	96	96	0	0	0	0	0	0
6.73b	Gezinsgericht	698	764	791	791	791	791	0	0	0	0	0	0
6.73c	Jeugdhulp met verblijf overig	1.070	1.040	1.090	1.090	1.090	1.090	0	0	0	0	0	0
6.74a	Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	1.428	1.405	1.540	1.540	1.540	1.540	0	0	0	0	0	0
6.74b	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	664	826	855	855	855	855	0	0	0	0	0	0
6.74c	Gesloten plaatsing	145	329	337	337	337	337	0	0	0	0	0	0
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.81a	Beschermd wonen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.81b	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	18	19	19	19	19	19	0	691	400	400	400	400
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.82a	Jeugdbescherming	214	272	282	282	282	282	0	0	0	0	0	0
6.82b	Jeugdreclassering	55	54	55	55	55	55	0	0	0	0	0	0
7.1	Volksgezondheid	1.079	1.710	1.692	1.576	1.294	1.294	67	266	146	106	12	12
7.2	Riolering	1.922	2.001	2.042	2.221	2.238	2.288	2.451	2.569	2.627	2.844	2.864	2.925
7.3	Afval	2.586	2.809	2.960	2.809	2.771	2.767	3.124	3.429	3.569	3.388	3.342	3.337
7.4	Milieubeheer	1.699	2.951	2.226	2.131	2.061	1.996	523	1.333	497	497	472	447
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	86	122	83	83	83	83	27	50	50	50	50	50
8.1	Ruimte en leefomgeving	723	1.142	867	821	791	791	334	298	227	134	1	1
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	907	3.828	3.446	3.451	3.458	3.458	1.229	3.754	3.452	3.464	3.460	3.460
8.3	Wonen en bouwen	1.021	1.516	1.236	1.161	1.232	1.231	1.391	1.907	1.127	1.127	1.127	1.127
	Totaal Saldo's	**74.996**	**89.760**	**82.153**	**76.827**	**76.150**	**76.267**	**77.904**	**90.106**	**82.160**	**73.470**	**72.369**	**72.285**

EMU-saldo

(Bedragen x € 1.000)	**2024**	**2025**	**2026**
1.Exploitatie saldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-4.473	-2.550	3.562
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	14.907	26.240	4.361
3. Mutatie voorzieningen	0	1.573	-57
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-359	-1,755	-1.742
5. Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	0	0	0
Berekend EMU-saldo	**-19.021**	**-25.462**	**886**

Met het EMU-saldo wil het Rijk de begroting en de jaarrekening van gemeenten monitoren om te kunnen voldoen aan afspraken die gemaakt zijn binnen de Economische en Monetaire Unie (EMU). Het EMU-saldo is een macro-economisch begrip en kan worden omschreven als het verschil tussen de inkomsten en uitgaven van de collectieve sector (Rijk, andere overheden en sociale fondsen). Naast alle ‘gewone’ inkomsten en uitgaven zitten hierbij ook inkomsten en uitgaven met een kapitaalkarakter, zoals aan- en verkopen grond, investeringen en investeringsbijdragen.

In algemene termen kan een tekort bij gemeenten o.a. worden veroorzaakt door dat de investeringen de afschrijvingen overtreffen of dat de aankopen van grond de verkopen overtreffen.

Investeringsplan 2025-2028

		Investeringsplan 2025-2028	Startjaar Investering	Investerings-budget	Afschr. termijn	Kapitaal lasten	Kapitaal lasten	Kapitaal lasten	Kapitaal lasten
						2025	2026	2027	2028
		Opgave 1. Leefbaarheid							
P1	**NR**	**Investeringen t.b.v. Wegen-Groen**							
P1	1	Lissenveld met verduurzaming en vergroening	2025	1.475.000	40	0	66.375	65.638	64.900
P1	2	Oudeweg, uitvoering door gemeente Waalwijk	2025	500.000	40	0	22.500	22.250	22.000
P1	3	Julianalaan (fase 2) - Wegen en Groen	2025	609.000	40	0	27.405	27.101	26.796
P1	4	Vervangen putkasten GTB en RDV	2025	142.500	15	0	12.350	12.160	11.970
P1	5	Zalmweg met verduurzaming en vergroening	2025	2.060.000	40	0	0	92.700	91.670
P1	6	Forellenweg met verduurzaming en vergroening	2025	594.000	40	0	0	26.730	26.433
P1	7	A27, uitbreiding	2025	900.000	40	0	0	40.500	40.050
P1	8	Ranonkelstraat/Rijtselaan - Wegen en Groen	2025	890.000	40	0	0	40.050	39.605
P1	9	Weegbree met verduurzaming en vergroening	2026	812.000	40	0	0	0	36.540
P1	10	Fietspad Gouveneurslaan	2027	484.750	40	0	0	0	21.814
P1	11	Landonk	2027	210.000	40	0	0	0	9.450
P1	12	Meerval met verduurzaming en vergroening	2027	785.000	40	0	0	0	35.325
P1	13	Werfkampenseweg	2027	600.000	40	0	0	0	27.000
P1	14	Bliek	2026	300.000	40	0	0	0	13.500
P1	15	Brasem	2026	385.000	40	0	0	0	17.325
P1	16	Ottergeerde	2026	213.000	40	0	0	0	9.585
P1	17	Elftweg	2027	328.000	40	0	0	0	14.760
P1	18	Krabbescheer	2027	182.000	40	0	0	0	8.190
P1	19	Oeverkruid	2027	194.000	40	0	0	0	8.730
P1	20	Ramgatseweg	2027	695.000	40	0	0	0	31.275
P1	21	Beellaertsweg	2026	216.000	40	0	0	0	9.720
P1	22	Ravelijn 2 - Wegen en Groen	2026	595.055	40	0	0	0	26.777
P1	23	Ravelijn 3 - Wegen en Groen	2026	275.465	40	0	0	0	12.396
P1	24	Hooipolder oost, Fase 1: Benraatshoef - Wegen en groen	2027	1.055.000	40	0	0	0	0
P1	25	Noorderbos/Schansweg - Wegen en groen	2027	688.050	40	0	0	0	0
P1	26	Fietspad Groenendijk Deel 2	2028	825.000	40	0	0	0	0

P1	27	Hooipolder oost, Fase 2: Rijvoortshoef - Wegen en groen	2027	1.100.000	40	0	0	0	0
P1	28	Hooipolder oost, Fase 3: Hertoghoef - Wegen en groen	2028	2.937.500	40	0	0	0	0
P1		**Investeringen t.b.v. Verkeer**							
P1	29	VRI Zijlweg	2025	86.000	15	0	7.453	7.339	7.224
P1	30	School - thuisroutes, onderdeel Project Parkzicht	2025	360.000	40	0	0	16.200	16.200
P1	31	Black Spots	2026	1.000.000	40	0	0	45.000	44.500
P1		**Investeringen t.b.v. Infrastructurele kunstwerken**							
P1	32	kw 3.01 Invalide vissteiger 1	2027	19.800	40	0	0	0	891
P1	33	kw 3.02 Invalide vissteiger 2	2027	19.800	40	0	0	0	891
P1	34	kw 3.15 Houten vissteiger zandput	2028	33.000	40	0	0	0	0
P1	35	kw 8.05 Leuning burg. Meijerstraat	2028	23.100	40	0	0	0	0
P1		**Investeringen t.b.v. tractie wegen, straten en pleinen**							
P1	36	Borstelmachine	2025	110.000	5	0	24.200	23.760	23.320
P1	37	Mercedes bus v-723-tl	2027	110.000	10	0	0	0	13.200
P1	38	Mercedes bus v-713-tf	2027	110.000	10	0	0	0	13.200
P1	39	Calamiteitenauto	2028	45.000	10	0	0	0	0
P1		**Investeringen t.b.v. openbare verlichting**							
P1	40	OV: armaturen 2025	2025	250.000	25	0	15.000	14.800	14.600
P1	41	OV: lichtmasten 2025	2025	200.000	50	0	8.000	7.920	7.840
P1	42	OV: armaturen 2026	2026	250.000	25	0	0	15.000	14.800
P1	43	OV: lichtmasten 2026	2026	200.000	50	0	0	8.000	7.920
P1	44	OV: armaturen 2027	2027	100.000	25	0	0	0	6.000
P1	45	OV: lichtmasten 2027	2027	80.000	50	0	0	0	3.200
P1	46	OV: armaturen 2028	2028	100.000	25	0	0	0	0
P1	47	OV: lichtmasten 2028	2028	80.000	50	0	0	0	0
P1		**Totaal Opgave 1, Leefbaarheid**		**23.228.020**		**0**	**183.283**	**465.148**	**779.597**
P2		**Opgave 2 Duurzaamheid**							
P2		**Investeringen volgens PSW 2024 - 2033**							
P2	48	Raadhuisstraat (RV)	2025	85.000	60	0	3.117	3.088	3.060
P2	49	Ranonkelstraat/Reitselaan	2025	965.000	60	0	35.383	35.062	34.740
P2	50	Beethovenlaan	2025	270.000	60	0	9.900	9.810	9.720
P2	51	Diverse rioolmaatregelen onder andere Lint A27	2025	2.034.343	60	0	74.593	73.914	73.236
P2	52	Gemalen E/M	2025	52.108	15	0	4.516	4.447	4.377
P2	53	Zoutmanstraat e.o.	2025	625.000	60	0	0	22.917	22.708
P2	54	Ravelijn Deel 1	2026	448.790	60	0	0	26.667	26.425

P2	55	Gemalen E/M	2026	437.393	15	0	0	37.907	37.324
P2	56	Fase 1: Benraatshoef	2027	1.150.000	60	0	0	0	42.167
P2	57	Ravelijn Deel 2	2026	615.190	60	0	0	0	12.345
P2	58	Gemalen E/M	2027	192.902	15	0	0	0	16.718
P2	59	Noorderbos/Schansweg	2027	841.000	60	0	0	0	0
P2	60	Gemalen E/M	2028	334.783	15	0	0	0	0
P2	61	Fase 2: Rijvoortshoef	2027	1.200.000	60	0	0	0	0
P2	62	Fase 3: Hertogshoef	2028	3.312.500	60	0	0	0	0
P2		**Investeringen Afval**							
P2	63	Afvalscheiding voertuig	2025	95.000	10	0	11.400	11.210	11.020
P2		**Totaal Opgave 2 Duurzaamheid**		**12.659.009**		**0**	**138.909**	**225.022**	**293.840**
		Opgave 3 Mens en Zorg							
P3		**Investeringen Sport:**							
P3	64	Right-Oh Hybride veld	2025	502.000	20	0	30.120	29.718	29.317
P3	65	Investeringen Accommodaties, diverse complexen	2025	132.551	20	0	9.279	9.146	9.013
P3	66	Investeringen Accommodaties, diverse complexen	2025	32.057	20	0	2.244	2.212	2.180
P3	67	Renovatie B veld vv Raamsdonk (Investeringen Sportvelden)	2025	87.598	20	0	6.132	6.044	5.957
P3	68	Renovatie veld DDHC (voorheen schoolsportveld)	2025	14.236	20	0	996	982	968
P3	69	Investeringen Accommodaties (overige faciliteiten)	2026	0	20	0	0	0	0
P3	70	Investeringen Sportvelden	2026	99.572	20	0	0	6.970	6.870
P3	71	Investeringen Accommodaties (overige faciliteiten)	2027	169.240	20	0	0	0	11.847
P3	72	Investeringen Sportvelden	2027	0	20	0	0	0	0
P3	73	Investeringen Accommodaties (overige faciliteiten)	2028	79.570	20	0	0	0	0
P3	74	Investeringen Sportvelden	2028	524.373	20	0	0	0	0
P3		**Investeringen Onderwijs: *= egalisatie via reserve afschrijvingslasten IHP**							
P3	75	Gymzaal Hoge Waai R.donk Bouw	2027	1.418.350	40	0	0	0	63.826
P3	76	Gymzaal Hoge Waai R.donk Bouw	2027	284.350	40	0	0	0	12.796
P3	77	Gymzaal Hoge Waai R.donk 1e Inrichting	2027	66.795	40	0	0	0	3.006
P3	78	Onderwijs /IHP Scholen eiland	2027	8.829.600	40	0	0	0	0
P3	79	Nieuwe Gymzaal PM	2027	0	40	0	0	0	0
P3	80	Kinderopvang onderdeel Scholeneiland PM	2027	0	40	0	0	0	0
		Totaal Opgave 3 Mens en Zorg		**12.240.292**		**0**	**48.771**	**55.072**	**145.780**
		Opgave 4 Wonen							
P4		nvt							

		Totaal Opgave 4 Wonen				**0**	**0**	**0**	**0**
		Opgave 5 Economie en Toerisme							
P5		nvt							
		Totaal Opgave 5 Economie en Toerisme				**0**	**0**	**0**	**0**
		Opgave 6 Bestuur en Dienstverlening							
P6	81	Oefenplaat brandweerkazerne Geertruidenberg	2025	30.000	40	0	1.350	1.335	1.320
		Totaal Opgave 6 Bestuur en Dienstverlening		**30.000**		**0**	**1.350**	**1.335**	**1.320**
		Opgave 7 Financiën							
P7	82	Mobile devices 2025	2025	41.800	4	0	11.286	11.077	10.868
P7	83	Werkplek hardware en/of software 2025	2025	52.250	5	0	11.495	11.286	11.077
P7	84	Hybride werken, Kadernota 2024 - 25	2025	41.800	5	0	9.196	9.029	8.862
P7	85	ESX hosts tbv VDI, iedere 5 jaar	2025	52.250	5	0	11.495	11.286	11.077
P7	86	SAN tbv servers en VDI hosts/ opslag	2025	41.800	5	0	9.196	9.029	8.862
P7	87	I&A plan investeringen 25	2025	52.250	5	0	11.495	11.286	11.077
P7	88	Verduurzaming gemeentehuis (2e fase label A)	2025	129.580	15	0	11.230	11.057	10.885
P7	89	Verbouw gemeentehuis	2025	836.000	40	0	37.620	37.202	36.784
P7	90	Ipads nieuwe raad KN 2026, iedere 4 jaar	2026	20.900	4	0	0	5.643	5.539
P7	91	Vervanging beter-buiten app	2026	47.025	4	0	0	12.697	12.462
P7	92	Geluidsinstallatie	2026	73.150	7	0	0	11.913	11.704
P7	93	Mobile devices 2026	2026	41.800	4	0	0	11.286	11.077
P7	94	Werkplek hardware en/of software 2026	2026	52.250	5	0	0	11.495	11.286
P7	95	Hybride werken, Kadernota 2024 - 26	2026	41.800	5	0	0	9.196	9.029
P7	96	I&A plan investeringen 26	2026	52.250	5	0	0	11.495	11.286
P7	97	Mobile devices 2027	2027	41.800	4	0	0	0	11.286
P7	98	Hybride werken, Kadernota 2024 - 27	2027	41.800	5	0	0	0	9.196
P7	99	Werkplek hardware en/of software 2027	2027	52.250	5	0	0	0	11.495
P7	100	I&A plan investeringen 27	2027	52.250	5	0	0	0	11.495
P7	101	Hybride werken, Kadernota 2028	2028	41.800	5	0	0	0	0
P7	102	Mobile devices 2028	2028	41.800	4	0	0	0	0
P7	103	Werkplek hardware en/of software 2028	2028	52.250	5	0	0	0	0
P7	104	I&A plan investeringen 28	2028	52.250	5	0	0	0	0
		Totaal Opgave 7 Financiën		**1.953.105**		**0**	**113.013**	**184.977**	**225.347**

		Totaal generaal alle programma's incl. verrekening tlv tarieven reiniging/riolering				**0**	**485.326**	**931.554**	**1.445.702**
		Totale investering in het jaar:							
		2025		14.349.123		0	0	0	0
		2026		6.176.640		0	485.326	479.188	473.049
		2027		21.101.737		0	0	452.366	446.708
		2028		8.482.926		0	0	0	525.945
		Totaal		**50.110.426**		**0**	**485.326**	**931.554**	**1.445.702**
		Gedekt uit:							
		t.l.v. Onttrekking Reserve A27		2.086.000		0	18.233	40.733	55.733
		t.l.v. reserve ihp		10.599.095		0	0	0	79.627
		t.l.v. voorziening riolering		12.564.009		0	127.509	213.813	282.821
		t.l.v. tarieven afval		95.000		0	11.400	11.210	11.020
		SPUK - BTW compensatie (Kap. Lasten Bruto)		284.836		0	0	0	0
		Totaal		**25.628.940**		**0**	**157.142**	**265.756**	**429.201**
		Ten laste van de exploitatie:		**24.481.486**		**0**	**328.184**	**665.798**	**1.016.501**

Toelichting investeringen

In onderstaande tabel worden de investeringen van het jaar 2025 zijn voorzien kort toegelicht. Nummering komt overeen zoals in investeringsplan wordt gebruikt.

		Opgave 1 Leefbaarheid	**Toelichting**
P1		**Investeringen t.b.v. Wegen-Groen**	
P1	1	Lissenveld met verduurzaming en vergroening	Wegen Dombosch naderen het einde van hun technische levensduren worden gerehabiliteerd. gelijk voor het voorkomen van wateroverlast en hittestress en waar mogelijk wordt ook in he kader van het project 'Toekomstbestendig Dombosch' groen toegevoegd." Voor het voorkomen van wateroverlast en hittestress. Voor de Elftweg, Krabbescheer, Oeverkruid en Ramgatseeg worden waar mogelijk de fietsvoorzieningen aangepast. Dit wordt in een later uitgewerkt
P1	2	Oudeweg, uitvoering door gemeente Waalwijk	Werkzaamheden Visie Hooipolder (Buitengebied Hooipolder en Het Lint) vloeien voort uit eerdere besluitvorming m.b.t. werkzaamheden Rijkswaterstaat aan knooppunt Hooipolder, A59 en A27
P1	3	Julianalaan (fase 2) - Wegen en Groen	Een deel van de verharding bereikt technische levensduur en aansluitend op fase 1 worden de veiligheid voor fietsers (veel schoolverkeer) vergroot
P1	4	Vervangen putkasten GTB en RDV	
P1	5	Zalmweg met verduurzaming en vergroening	Wegen Dombosch naderen het einde van hun technische levensduren worden gerehabiliteerd. gelijk voor het voorkomen van wateroverlast en hittestress en waar mogelijk wordt ook in he kader van het project 'Toekomstbestendig Dombosch' groen toegevoegd." Voor het voorkomen van wateroverlast en hittestress. Voor de Elftweg, Krabbescheer, Oeverkruid en Ramgatseeg worden waar mogelijk de fietsvoorzieningen aangepast. Dit wordt in een later uitgewerkt
P1	6	Forellenweg met verduurzaming en vergroening	
P1	7	A27, uitbreiding	
P1	8	Ranonkelstraat/Rijtselaan - Wegen en Groen	
P1		**Investeringen t.b.v. verkeer**	

P1	29	VRI Zijlweg	
P1	30	School - thuisroutes, onderdeel Project Parkzicht	
P1		**Investeringen t.b.v. openbare verlichtingen**	
P1	40	OV: armaturen 2025	Conform vastgestelde Programma Openbare Verlichting 2024-2032
P1	41	OV: lichtmasten 2025	
		Opgave 2 Duurzaamheid	**Toelichting**
P2		**Investeringen volgens PSW 2024-2033**	
P2	48	Raadhuisstraat (RV)	Rioolleiding is ernstig aangetast door H2S. Leiding wordt vervangen door een kunststof leiding die beter bestand is tegen de inwerking van H2S
P2	49	Ranonkelstraat/Reitselaan	Slechte staat van de riolering maakt dat vervanging noodzakelijk is. Dit gebied wordt klimaatadaptief ingericht
P2	50	Beethovenlaan	
P2	51	Diverse rioolmaatregelen onder andere Lint A27	
P2	52	Gemalen E/M	Vloeit voort uit het Programma Stedelijk Water 2024-2028. restant bedragen vloeien terug naar de voorziening riolering
P2		**Investeringen afval**	
P2	63	Afvalscheiding voertuig	
		Opgave 3 Mens en Zorg	**Toelichting**
P3		**Investeringen Sport**	
P3	64	Right-Oh Hybride veld	In 2024 is voor het natuurgras hoofdveld van Right-Oh krediet opgenomen om te renoveren. Door ledengroei van vereniging is er meer capaciteitsbehoefte ontstaan op huidige velden.(zie ook inspraak vereniging in raad luistert in 2023). Onderzoek wijst uit dat aan capaciteitsbehoefte voldaan kan worden middels ombouw naar een hybride veld. De eerder vastgestelde kredieten in het MJOP buitensport zijn nogmaals beoordeeld op actualiteit om dekking voor een nieuw krediet t.b.v. hybride veld te voorzien.
P3	65	Investeringen Accommodaties, diverse complexen	(Deels) vervallen uit vastgesteld MJOP buitensport 2023-2026. Vrijgekomen kredieten verwerkt t.b.v. nieuw krediet Right-Oh Hybride veld. Er wordt geen gebruik gemaakt van het vastgestelde krediet i.v.m. ontwikkelingen en actualisatie in afspraak met verenigingen.
P3	67	Renovatie B veld vv Raamsdonk (Investeringen Sportvelden)	Opgenomen conform vastgesteld MJOP buitensport 2023-2026. Uitvoering gepland in 2025.
P3	68	Renovatie veld DDHC (voorheen schoolsportveld)	Opgenomen conform vastgesteld MJOP buitensport 2023-2026. Uitvoering gepland in 2025.
		Opgave 6 Bestuur en dienstverlening	**Toelichting**
P6	81	Oefenplaat brandweerkazerne Geertruidenberg	De brandweerkazerne in Geertruidenberg is nog niet voorzien van een oefenplaat. Om professionele brandweerzorg te kunnen bieden is deze oefenplaat nodig, zodat we een adequate en vakbekwame brandweer hebben in de gemeente.
		Opgave 7 Financiën	**Toelichting**
P7	82	Mobile devices 2025	Budget benodigd voor aanschaf en vervanging van mobiele apparatuur, zoals smartphones en tablets (iPads).
P7	83	Werkplek hardware en/of software 2025	Investeringen software en/of hardware met een afschrijving >1 jaar.
P7	84	Hybride werken, Kadernota 2024 - 25	Budget voor aanschaf en vervanging van werkplek hardware, zoals laptops en teams vergadervoorzieningen.
P7	85	ESX hosts tbv VDI, iedere 5 jaar	Krediet voor vervanging van de esx hosts (hardware) t.b.v. virtuele werkplek.
P7	86	SAN tbv servers en VDI hosts/ opslag	Krediet voor vervanging van de centrale opslag van digitale gegevens (data).

P7	87	I&A plan investeringen 25	Jaarlijks investeringsbedrag I&A plan ter vervanging van reserve I&A.
P7	88	Verduurzaming gemeentehuis (2e fase label A)	Middelen benodigd voor het verduurzamen van het gemeentehuis.
P7	89	Verbouw gemeentehuis	Om flexibel en efficiënt te kunnen werken is het noodzakelijk om ons gemeentehuis aan te passen aan de huidige tijdsgeest. Daarnaast vraagt het aantrekkelijk werkgeverschap ook om de nodige aanpassingen in ons gemeentehuis.

Overzicht Reserves en voorzieningen

Overzicht reserves en voorzieningen
Bedragen afgerond op een veelvoud van € 1.000.

Nr.	Omschrijving	Saldo 1-1-2025	Storting 2025	Onttrekking 2025	Saldo 31-12-2025	Saldo 1-1-2026	Storting 2026	Onttrekking 2026	Saldo 31-12-2026
101	Vrije algemene reserve	13.676.000	939.000	159.000	14.456.000	14.456.000	21.000	99.000	14.377.000
102	Algemene weerstandsreserve	2.893.000	0	0	2.893.000	2.893.000	0	0	2.893.000
105	Reserve sporthal Dongemond	223.000		10.000	213.000	213.000	35.000		248.000
220	Reserve afschrijving restauratie fort Lunet	165.000	0	17.000	149.000	149.000	0	17.000	132.000
221	Reserve afschrijving bouwkundige kosten Mafeking	100.000	0	6.000	94.000	94.000	0	6.000	88.000
224	Reserve monumenten	18.000	0	0	18.000	18.000	0	0	18.000
225	Reserve beeldende kunst	17.000	0	0	17.000	17.000	0	0	17.000
235	Reserve bouw gemeentehuis 1994	452.000	0	50.000	402.000	402.000	0	50.000	352.000
252	Reserve I&A	140.000	0	48.000	92.000	92.000	0		92.000
263	Reserve Centrum Raamsdonk	54.000	0	0	54.000	54.000	0	0	54.000
264	Reserve OMC Raamsdonk	463.000	0	13.000	450.000	450.000	0	13.000	438.000
268	Reserve grondexploitatie	243.000	0	0	243.000	243.000	0	0	243.000
270	Reserve bomenfonds	213.000	5.000	0	218.000	218.000	5.000	0	223.000
271	Reserve IHP	960.000	435.000	0	1.395.000	1.395.000	520.000	307.000	1.608.000
275	Reserve Klimaatmiddelen	17.000	0	0	17.000	17.000	0	0	17.000
280	Reserve Natuurontwikkeling	318.000	0	0	318.000	318.000	0	0	318.000
281	Reserve Externe groencompensatie (Grex)	350.000	0	0	350.000	350.000	0	0	350.000
285	Reserve Oekraïne	3.799.000	0	175.000	3.624.000	3.624.000	0	175.000	3.449.000
290	Reserve duurzaamheid	190.000	0	0	190.000	190.000	0	0	190.000
310	Reserve herstel vestingwallen	328.000	0	0	328.000	328.000	0	8.000	320.000
320	Reserve afschrijving inv. mij. nut in openbare ruimte	2.093.000	0	70.000	2.023.000	2.023.000	0	70.000	1.953.000
326	Reserve afschrijving Huisvesting Mafeking Bergse Batterij	1.550.000	0	0	1.550.000	1.550.000	0	39.000	1.511.000
		28.262.000	**1.379.000**	**548.000**	**29.094.000**	**29.094.000**	**581.000**	**784.000**	**28.891.000**

RES	Omschrijving	Saldo 1-1-2027	Storting 2027	Onttrekking 2027	Saldo 31-12-2027	Saldo 1-1-2028	Storting 2028	Onttrekking 2028	Saldo 31-12-2028
101	Vrije algemene reserve	14.377.000	-25.000	90.000	14.262.000	14.262.000	-25.000	90.000	14.147.000
102	Algemene weerstandsreserve	2.893.000	0	0	2.893.000	2.893.000	0	0	2.893.000
105	Reserve sporthal Dongemond	248.000	35.000		283.000	283.000	35.000		318.000
220	Reserve afschrijving restauratie fort Lunet	132.000	0	17.000	116.000	116.000	0	17.000	99.000
221	Reserve afschrijving bouwkundige kosten Mafeking	88.000	0	6.000	82.000	82.000	0	6.000	76.000
224	Reserve monumenten	18.000	0	0	18.000	18.000	0	0	18.000
225	Reserve beeldende kunst	17.000	0	0	17.000	17.000	0	0	17.000
235	Reserve bouw gemeentehuis 1994	352.000	0	50.000	301.000	301.000	0	50.000	251.000
252	Reserve I&A	92.000	0	0	92.000	92.000	0	0	92.000
263	Reserve Centrum Raamsdonk	54.000	0	0	54.000	54.000	0	0	54.000
264	Reserve OMC Raamsdonk	438.000	0	13.000	425.000	425.000	0	13.000	413.000
268	Reserve grondexploitatie	243.000	0	0	243.000	243.000	0	0	243.000
270	Reserve bomenfonds	223.000	5.000	0	228.000	228.000	5.000	0	233.000
271	Reserve IHP	1.608.000	605.000	305.000	1.908.000	1.908.000	690.000	381.000	2.217.000
275	Reserve Klimaatmiddelen	17.000	0	0	17.000	17.000	0	0	17.000
280	Reserve Natuurontwikkeling	318.000	0	0	318.000	318.000	0	0	318.000
281	Reserve Externe groencompensatie (Grex)	350.000	0	0	350.000	350.000	0	0	350.000
285	Reserve Oekraïne	3.449.000	0	175.000	3.274.000	3.274.000	0	175.000	3.099.000
290	Reserve duurzaamheid	190.000	0	0	190.000	190.000	0	0	190.000
310	Reserve herstel vestingwallen	320.000	0	8.000	312.000	312.000	0	8.000	303.000
320	Reserve afschrijving inv. mij. nut in openbare ruimte	1.953.000	0	70.000	1.883.000	1.883.000	0	0	1.883.000
326	Reserve afschrijving Huisvesting Mafeking Bergse Batterij	1.511.000	0	39.000	1.473.000	1.473.000	0	39.000	1.434.000
		28.891.000	**620.000**	**773.000**	**28.739.000**	**28.739.000**	**705.000**	**779.000**	**28.665.000**

Nr.	Omschrijving	Saldo 1-1-2025	Storting	Onttrekking	Vermindering	Saldo 31-12-2025	Saldo 1-1-2026	Storting	Onttrekking	Vermindering	Saldo 31-12-2026
501	Voorziening geprogrammeerd onderhoud wegen	1.343.000	890.000	0	1.040.000	1.193.000	1.193.000	890.000	0	1.040.000	1.043.000
506	Voorziening spaarverlof	110.000	0	0	0	110.000	110.000	0	0	0	110.000
508	Voorziening infrastructurele werken	502.000	100.000	0	134.000	468.000	468.000	100.000	0	110.000	459.000
509	Voorziening onderhoud gem. eigendommen	1.695.000	448.000	0	567.000	1.576.000	1.576.000	448.000	0	343.000	1.681.000
510	Voorziening personele verplichtingen	180.000	75.000	0	0	255.000	255.000	75.000	0	0	330.000

520	Voorziening pensioenverplichtingen wethouders	1.897.000	89.000	0	0	1.986.000	1.986.000	89.000	0	0	2.075.000
521	Voorziening wachtgeldverplichtingen wethouders	138.000	0	0	0	138.000	138.000	0	0	0	138.000
533	Voorziening baggeren	343.000	60.000	0	82.000	321.000	321.000	60.000	0	82.000	299.000
536	Voorziening spaarrekening Oome	1.000	0	0	0	1.000	1.000	0	0	0	1.000
537	Voorziening steunfonds v medische en zorgvoorz.	12.000	0	0	0	12.000	12.000	0	0	0	12.000
544	Voorziening riolering	5.120.000	0	-7.000	0	5.127.000	5.127.000	0	210.000	0	4.917.000
545	Voorziening afvalstoffenheffing	693.000	0	75.000	0	619.000	619.000	0	14.000	0	604.000
551	Voorziening dubieuze debiteuren alg dienst en bel.	192.000	0	0	0	192.000	192.000	0	0	0	192.000
552	Voorziening dubieuze debiteuren sociale zaken	513.000	80.000	0	0	593.000	593.000	80.000	0	0	672.000
555	Voorziening voorraad gereed product	985.000	0	0	0	985.000	985.000	0	0	0	985.000
		13.724.000	**1.742.000**	**68.000**	**1.823.000**	**13.576.000**	**13.576.000**	**1.742.000**	**224.000**	**1.575.000**	**13.518.000**
Nr.	**Omschrijving**	**Saldo 1-1-2027**	**Storting**	**Onttrekking**	**Vermindering**	**Saldo 31-12-2027**	**Saldo 1-1-2028**	**Storting**	**Onttrekking**	**Vermindering**	**Saldo 31-12-2028**
501	Voorziening geprogrammeerd onderhoud wegen	1.043.000	890.000	0	1.040.000	893.000	893.000	890.000	0	1.040.000	743.000
506	Voorziening spaarverlof	110.000	0	0	0	110.000	110.000	0	0	0	110.000
508	Voorziening infrastructurele werken	459.000	100.000	0	110.000	449.000	449.000	100.000	0	110.000	439.000
509	Voorziening onderhoud gem. eigendommen	1.681.000	448.000	0	385.000	1.744.000	1.744.000	448.000	0	385.000	1.807.000
510	Voorziening personele verplichtingen	330.000	75.000	0	0	405.000	405.000	75.000	0	0	480.000
520	Voorziening pensioenverplichtingen wethouders	2.075.000	89.000	0	0	2.164.000	2.164.000	89.000	0	0	2.253.000
521	Voorziening wachtgeldverplichtingen wethouders	138.000	0	0	0	138.000	138.000	0	0	0	138.000
533	Voorziening baggeren	299.000	60.000	0	82.000	277.000	277.000	60.000	0	82.000	254.000
536	Voorziening spaarrekening Oome	1.000	0	0	0	1.000	1.000	0	0	0	1.000
537	Voorziening steunfonds v medische en zorgvoorz.	12.000	0	0	0	12.000	12.000	0	0	0	12.000
544	Voorziening riolering	4.917.000	0	230.000	0	4.687.000	4.687.000	0	291.000	0	4.397.000
545	Voorziening afvalstoffenheffing	604.000	0	44.000	0	561.000	561.000	0	114.000	0	446.000
551	Voorziening dubieuze debiteuren alg dienst en bel.	192.000	0	0	0	192.000	192.000	0	0	0	192.000
552	Voorziening dubieuze debiteuren sociale	673.000	80.000	0	0	753.000	753.000	80.000	0	0	833.000

	zaken										
555	Voorziening voorraad gereed product	985.000	0	0	0	985.000	985.000	0	0	0	985.000
		13.519.000	**1.742.000**	**274.000**	**1.617.000**	**13.371.000**	**13.371.000**	**1.742.000**	**405.000**	**1.617.000**	**13.090.000**

Toelichting op reserves en voorzieningen

Toelichting op reserves

Eigen vermogen
Op basis van de nieuwe financiële verordening wordt er terughoudend omgegaan met het vormen van reserves en voorzieningen. Deze worden alleen ingesteld als ze leiden tot het beter realiseren van beleidsdoelen dan via een reguliere begrotingspost; instellen kan alleen door middel van een raadsbesluit.

Reserves zijn vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die vrij te besteden zijn. Reserves vallen uiteen in algemene reserves en bestemmingsreserves.
De reserves hebben verschillende functies. Waaronder een bufferfunctie voor het opvangen van onverwachte tegenvallers en risico's (weerstandscapaciteit). Een bestedingsfunctie voor het reserveren van middelen voor specifiek doel of activiteit. Een egalisatiefunctie voor het egaliseren van tarieven over meerdere jaren. Ook kunnen jaarlijks terugkerende en (sterk) fluctuerende lasten met een reserve daarbij worden verrekend. Daarnaast kennen de reserves een financierings- en dekkingsfunctie zoals o.a. dekking van kapitaallasten van investeringen.

Vrije algemene reserve
Deze reserve is vrij aan te wenden.

Algemene weerstandsreserve
Algemeen weerstandsvermogen en buffer voor rekening tekorten. Op basis van de berekende weerstandscapaciteit uit de paragraaf weerstandsvermogen wordt een bedrag verrekend met de vrije algemene reserve. Voor de toelichting wordt verwezen naar deze paragraaf.

Reserve Saldo Jaarrekening
Hier vindt de technische verwerking plaats van batige saldi van de jaarrekeningen van de gemeente

Bestemmingsreserves

Overige bestemmingsreserves:

Reserve sporthal Dongemondcollege
Met raadsbesluit is een risicoreserve "exploitatietekort sporthal Dongemond" ingesteld ten behoeve van mogelijke exploitatietekorten of mogelijke negatieve vermogenssaldi bij ontbinding van de stichting.

Reserve afschrijving Fort Lunet
De reserve wordt gebruikt voor het dekken van de afschrijvingslasten van de restauratiekosten Fort Lunet na aftrek van de subsidie.

Reserve afschrijving Fort Lunet/ Mafeking

De reserve wordt gebruikt voor het dekken van de afschrijvingslasten van de restauratiekosten Fort Lunet/Mafeking.

Reserve Monumenten
Deze reserve wordt ingezet voor het dekken van kosten in het kader van restauratiesubsidies en overige kosten voor monumenten en cultureel erfgoed.

Reserve beeldende kunst
Aankopen, opdrachten of andere activiteiten in het kader van de beeldende kunst.

Reserve bouw gemeentehuis 1994
Het egaliseren van de kapitaallasten van het gemeentehuis. Deze onttrekking is structureel.

Reserve Informatievoorziening en automatisering
De reserve dient ter egalisatie van de lasten Informatievoorziening en Automatisering. De onttrekking zijn is gebaseerd op dekking van kapitaallasten van investeringen uit het verleden.

Reserve Centrum Raamsdonk
Met de actualisaties van de grondexploitaties is besloten deze reserve in te stellen ten behoeve van ontwikkelingen die bijdragen aan de leefbaarheid van het centrum van het dorp Raamsdonk. De reserve is gevoed door een tussentijdse winstneming uit de exploitatie Wim Boonstraat. Inmiddels is € 500.000 overgeheveld naar de reserve OMC.

Reserve OMC (Ontmoetingscentrum Raamsdonk)
Dekking voor de meerjarige bijdrage van de kosten van het OMC.

Egalisatiereserve decentralisaties
Deze reserve is gevormd met als doel een financiële buffer aan te leggen om de vertaling van transitie naar transformatie (vertaling naar lokaal beleid) op een zorgvuldige manier vorm te geven.

Reserve grondexploitatie
Het beschikken over een afzonderlijke buffer om onvoorziene risico's (m.n. die samenhangen met conjuncturele ontwikkelingen) met betrekking tot de grondexploitatie op te vangen.

Reserve bomenfonds
Met raadsbesluit is het "Bomenbeleidsplan Niet kappen maar koesteren" vastgesteld en een bomenvoorziening ingesteld. De besteding van de middelen uit de bomenvoorziening komen ten goede aan de kwaliteit en de verduurzaming van zowel het gemeentelijke als particuliere bomenbestand van de gemeente. De voeding geschiedt structureel met € 5.000 ten laste van de exploitatie.

Reserve IHP (Integraal Huisvestings Plan)
Dekking voor huidige en toekomstige kapitaallasten van de uitvoering van het IHP.

Reserve Klimaatmaatregelen
Reservering van de rijksgelden voor uitvoering klimaatmaatregelen.

Reserve Natuurontwikkeling
Raadsbesluit 21-4-2022 waarin opgenomen dat de inkomsten uit de verkoop van gronden aan RWS in het kader van de Verbreding A27 te weten € 317.600 te storten in een te vormen reserve Natuurontwikkeling welke bestemd kan worden voor de dekking van de kosten van toekomstige projecten.

Reserve Oekraïne
Deze reserve is gevormd in de jaarrekening 2022 en wordt bestemd ter dekking van toekomstige lasten die gelinkt kunnen worden aan de opvang van ontheemden.

Reserve Duurzaamheid
Deze reserve is gevormd om duurzaamheidsmaatregelen te dekken.

Reserve herstel vestingwallen
De raad heeft besloten een reserve in te stellen voor het herstel van de vestingwallen. Stapsgewijs wordt gespaard voor de herstelwerkzaamheden. Dit herstel levert een positieve bijdrage aan de uitstraling van de historische kern van Geertruidenberg.

Reserve afschrijving investeringen maatschappelijk nut
Deze reserve is ingesteld om te voldoen aan de regels van het (nieuwe) BBV en onze financiële verordening waarbij is bepaald dat ook op investeringen met maatschappelijk nut moet worden afgeschreven. De reserve is gevoed door overheveling vanuit een aantal reserves die dienden als eenmalige dekking van de investering. De reserve wordt nu belast voor de structurele afschrijvingen nadat de investering is afgerond. De looptijd bedraagt 40 jaar.

Toelichting op voorzieningen
Op basis van de financiële verordening wordt er terughoudend omgegaan met het vormen van reserves en voorzieningen. Deze worden alleen ingesteld als ze leiden tot het beter realiseren van beleidsdoelen dan via een reguliere begrotingspost; instellen kan alleen door middel van een raadsbesluit. Bij voorzieningen gaat het om (on)zekere verplichtingen die tot schulden en/of lasten kunnen leiden en ter egalisatie van kosten. Voorzieningen worden gerekend tot het vreemd vermogen en er kan alleen over beschikt worden voor het doel waarvoor de voorziening is ingesteld.

In het BBV is bepaald wanneer voorzieningen worden gevormd:
1. Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs in te schatten (bv. garantieverplichtingen);
2. Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten (bv. schadeclaims van derden en risico's die samenhangen met de bedrijfsvoering, zoals reorganisaties);
3. Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren (bv. kosten voor groot onderhoud);
4. Bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven;
5. Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden.

De voorzieningen "dubieuze debiteuren algemeen" en "dubieuze debiteuren soza" worden in de balans en toelichting in mindering gebracht op de desbetreffende debiteuren/vorderingen.

Voorziening personele verplichtingen (gewezen) werknemers
Voor eventuele verplichtingen van (voormalige) werknemers is een voorziening ingesteld.

Voorziening pensioenverplichtingen (gewezen) wethouders
De voorziening is ingesteld voor de dekking pensioenlasten wethouders.

Voorziening wachtgeldverplichtingen (gewezen) wethouders
Deze voorziening dient ter dekking van de wachtgeldverplichtingen wethouders.

Voorziening geprogrammeerd onderhoud wegen
Deze voorziening dient ter dekking van de lasten van het geprogrammeerd onderhoud van wegen.

Voorziening achterstallig onderhoud wegen
Deze voorziening dient ter dekking van de lasten van het geconstateerde achterstallige onderhoud van wegen.

Voorziening Infrastructurele werken
Deze voorziening dient ter dekking van de lasten van het groot onderhoud aan kunstwerken.

Voorziening onderhoud gemeente-eigendommen
Deze voorziening dient ter dekking van de de lasten groot onderhoud gemeentelijke eigendommen.

Voorziening Baggeren
Deze voorziening dient ter dekking van de lasten van het baggeren van de waterlopen en vijverpartijen, jachthavens en de rivier De Donge.

Voorziening riolering
Deze voorziening dient ter egalisatie van exploitatieoverschotten of tekorten.

Voorziening afvalstoffenheffing
Deze voorziening dient ter egalisatie van exploitatieoverschotten of tekorten.

Voorziening spaarrekening Oome
Inzetten rente ten behoeve van plaatselijke jeugdverenigingen die in behoeftige omstandigheden verkeren.

Voorziening steunfonds medische en zorgvoorziening
Aanwenden ten behoeve van inwoners van de gemeente Geertruidenberg die op geen enkele wijze vergoeding kunnen krijgen voor bepaalde medische voorzieningen dan wel zorgvoorzieningen.

Incidentele baten en lasten

In de begroting 2025-2028 dient een overzicht opgenomen te worden van de incidentele baten en lasten. Op basis hiervan kan beoordeeld worden of de begroting structureel en reëel sluitend is gedurende de begrotingsperiode. In onderstaande tabel zijn de incidentele baten en lasten opgenomen. Per bedrag wordt vervolgens een korte toelichting gegeven .
(Verklaring afkortingen : V=Voordeel, N = Nadeel, U = Uitgave, I = Inkomst)

Pr.	Omschrijving FCL	U/I	2025 NA Turap 2	2026 NA Turap 2	2027 NA Turap 2	2028 NA Turap 2	Toelichting
P1	Wegen, straten en pleinen	I	-235.000	0			Overige vermogensoverdacht Rijk (412)
P1	Wegen, straten en pleinen	I	-1.480.001				Overige vermogensoverdacht Provincie
P1	Wegen, straten en pleinen	U	75.000	0			Graven in openbare ruimte door externe partijen

P1	Wegen, straten en pleinen	I	-75.000	0			Verhalen van de kosten bij derde partij
P1	Wegen, straten en pleinen	U	40.000	0			Onderzoek Halve Zolenpad
P1	Openbare Verlichting	U	50.000	50.000	50.000	50.000	Herstel schades en vernielingen
P1	Openbare Verlichting	I	-45.000	-45.000	-45.000	-45.000	Verhaal schades en vernielingen
P1	Verkeerszaken	U	120.000	0	0	0	VAR23 - Inhuur projectleider A27
P1	Plantsoenen en parken	U	85.000				NVO Vorsterstraat
P1	Plantsoenen en parken	U	110.000				Vergroenen kerkplein
P1	Plantsoenen en parken	U	100.000				Ecopark - groen
P1	Plantsoenen en parken	U	30.000	0	0	0	Gebiedsvisie
P1	Mutaties reserves opgave 1 Leefbaarheid	U	1.715.001	0	0	0	Saldo begroting uitvoering wegen visie hooipolder
P1	Mutaties reserves opgave 1 Leefbaarheid	I	0	-34.675	-34.078		Vervallen onttrekking kapitaalslasten
P1	Mutaties reserves opgave 1 Leefbaarheid	I	-100.000				Reserve regiofonds netten aan zee
P1	Mutaties reserves opgave 1 Leefbaarheid	I	0	-51.075	-51.075	0	Vervallen onttrekking kapitaalslasten
P2	Algemeen Milieu	U	200.000	200.000	100.000	0	Onderzoek soortenmanagement Plan Biodiversiteit
P2	Algemeen Milieu	I	-50.000	-50.000	-25.000	0	SPUK Soortenmanagement Plan Biodiversiteit
P2	Algemeen Milieu	U	70.000	0	0	0	Herijking transitievisie warmte
P2	Algemeen Milieu	U			30.000	30.000	Herijking duurzaamheidsprogramma
P2	Mutaties reserves opgave 4 Wonen	I	0	-38.750	-38.750	0	vervallen onttrekking kapitaalslasten
P3	Huisvesting basisonderwijs	U	34.000	0	0	0	Huur / vergoedingen
P3	Huisvesting basisonderwijs	U	-45.000	0	0	0	Subsidies
P3	Sporthallen en sportlokalen	U	45.421				Subsidies
P3	Mens en Zorg PL 5 Vrije inloop	U	50.000	25.000	0	0	Ontwikkelbudget (stelpost)
P3	Centrum Jeugd en Gezin Drimmelen Geertruidenberg	U	150.000	0	0	0	GR Drimmelen Geertruidenberg
P3	Mens en Zorg PL 3 Gelukkig opgroeien	U	50.000	25.000	0	0	Ontwikkelbudget (stelpost)
P3	Mutaties reserves opgave 3 Mens en Zorg	I	-45.421				Exploitatiereserve sport
P3	Mutaties reserves opgave 3 Mens en Zorg	I	45.000	0	0	0	Saldo begroting structureel
P3	Noodopvang vluchtelingen Oekraine algemeen	U	1.047.500				Kosten opvang oekrainers
P3	Noodopvang vluchtelingen Oekraine algemeen	I	-2.336.000				Opbrengsten opvang oekraïners
P3	Opvang Asielzoekers COA	U	893.000				Kosten opvang asielzoekers
P3	Opvang Asielzoekers COA	I	-2.280.000				Opbrengsten opvang asielzoekers
P4	G.geb Gemeentelijke panden (niet publieke dienst)	U	75.000				Uitfaseren vastgoed opstellen bussiness case
P6	College van Burgemeester en wethouders	U		50.000			Toekomstvisie G-kracht
P6	Bevolkingsregister	U	30.000	0	0	0	BR23 Advieskosten

P7	Grondexploitatie algemene dienst	I	-110.000	-110.000	-110.000	-110.000	Grondverkoop
P7	Overhead Bestuursondersteuning college van B&W	U	40.000	0	0	0	Klant tevredenheidsonderzoek
P7	Overhead Personeel	U	335.360	0	0	0	Vervanging ADP
P7	Overhead ICT	U	37.500				Onderhoud en beheer (incidenteel budget voor Vris)
P7	Overhead I&A	U	60.000	0	0	0	Software cloud
P7	Uitvoering Wet WOZ en OZB	U	33.000	33.000	33.000	33.000	Diensten van derden
P7	Uitvoering belastingen en heffingen	U	50.000	0	0	0	Bijdrage SVHW Incidentele conversiers
P7	Algemene uitgaven en inkomsten	U	149.000	-114.000	-114.000	-114.000	Incidenteel effect kapitaallasten 2024
P7	Mutaties reserves opgave 7 Financiën	U	900.000	0	0	0	Vrije Algemene Reserve (Algemeen)
	Kleine posten=< 25000	U	328.300	76.800	66.800	41.800	
	Kleine posten=< 25000	I	-32.400	-30.900	-16.990	-17.800	
	Saldo Incidenteel (+ negatief/ - positief)		114.260	-14.600	-155.093	-132.000	
	Totaal incidentele lasten	U	6.858.082	345.800	165.800	40.800	
	Totaal incidentele baten	I	-6.743.822	-360.400	-320.893	-172.800	
	Saldo Incidenteel (+ negatief/ - positief)		**114.260**	**-14.600**	**-155.093**	**-132.000**	

Structurele mutaties in reserves

Bedragen afgerond op een veelvoud van € 1.000.

Progr.	Nr.	Omschrijving	Mutatie 2025	Mutatie 2026	Mutatie 2027	Mutatie 2028
		Toevoeging				
3	105	Reserve Sporthal Dongemond	0	35.000	35.000	35.000
1	270	Reserve Bomenfonds	5.000	5.000	5.000	5.000
3	271	Reserve IHP	435.000	520.000	605.000	690.000
		Totaal toevoegingen	440.000	560.000	645.000	730.000
		Onttrekking				
5	220	Reserve afschrijving restauratie fort Lunet	17.000	17.000	17.000	17.000
4	221	Reserve afschrijving bouwkundige kosten Mafeking	6.000	6.000	6.000	6.000
7	235	Reserve bouw gemeentehuis 1994	50.000	50.000	50.000	50.000
5	264	Reserve OMC Raamsdonk	13.000	13.000	13.000	13.000
3	271	Reserve IHP	0	307.000	305.000	381.000
1	310	Reserve herstel vestingwallen	0	8.000	8.000	8.000
7	320	Reserve afschrijving inv. mij. nut in openbare ruimte	70.000	70.000	70.000	70.000
4	326	Reserve afschrijving Huisvesting Mafeking Bergse Batterij	0	39.000	39.000	39.000
7	285	Reserve Oekraïne	175.000	175.000	175.000	175.000

		Totaal onttrekkingen	**331.000**	**685.000**	**683.000**	**759.000**

Balans

(Bedragen x € 1.000.000)	**Jaarrekening 2023**	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**	**Begroting 2028**
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	0	0	0	0	0	0
Materiele vaste activa	49,7	64,6	90,8	95,2	110,7	115,6
Financiële vaste activa	3,4	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
Totaal Vaste activa	**53,1**	**68,6**	**94,8**	**99,2**	**114,7**	**119,6**
Vlottende activa						
Voorraden	3,8	3,4	1,7	-0,1	-1,8	-1,8
uitzettingen - vorderingen < 1 jaar	6,1	0	0	0	0	0
Liquide middelen	0,1	0	0	0	0	0
Overlopende activa	13,0	0	0	0	0	0
Totaal Vlottende activa	**23,0**	**3,4**	**1,7**	**-0,1**	**-1,8**	**-1,8**
Totaal Activa	**76,1**	**72,0**	**96,5**	99,1	**112,9**	117,8
Vaste passiva						
Eigen vermogen	22,6	23,9	28,8	28,6	28,4	28,6
Voorzieningen	12,0	12,0	13,6	13,5	13,4	13,1
Vaste schulden > 1 jaar	29,2	34,5	38,8	36,8	34,9	33,2
Totaal Vaste passiva	**63,8**	**70,4**	**81,1**	**78,9**	**76,7**	**74,9**
Vlottende passiva						
Netto vlottende schulden < 1 jaar	2,8	0	0	0	0	0
Overlopende passiva	9,5	0	0	0	0	0
Totaal Vlottende passiva	**12,4**	**0**	**0**	**0**	0	0
Financieringstekort		12,3	15,4	20,2	36,2	42,9
Totaal Passiva	**76,1**	**82,7**	**96,5**	99,1	112,9	117,8